VOORONTWERP VAN DECREET BETREFFENDE EEN WAARDIG UITVAARTBELEID

Samenvatting

Het decreet moderniseert de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging. Het brengt de verschillende aspecten van de omgang met overledenen samen in één duidelijk en toekomstgericht kader, met bijzondere aandacht voor waardigheid, respect, transparantie en rechtszekerheid.

Het decreet **versterkt de positie van nabestaanden en legt duidelijke regels vast voor alle actoren** die betrokken zijn bij de zorg voor overledenen. Zo verankert het decreet bijvoorbeeld de rechten van nabestaanden bij een overlijden in een ziekenhuis of zorginstelling, moeten alle dienstverleners transparant zijn over de tarieven die zij aanrekenen en mag de uitvaartondernemer geen retentierecht uitoefenen op het lichaam van de overledene.

Daarnaast houdt het decreet rekening met **veranderende maatschappelijke verwachtingen en administratieve vereenvoudiging**. Het decreet schaft de huidige verplichte tweede medische schouwing bij crematie na een natuurlijk overlijden af. Het maakt het makkelijker om een laatste wilsbeschikking neer te leggen, te wijzigen of in te trekken. Het verruimt de mogelijkheden voor asbestemmingen op private plaatsen wanneer er geen laatste wilsbeschikking is.

Het decreet legt ook het kader vast voor regels over de **verzorging, de bewaring, de opbaring en het vervoer van de overledene**. Die regels zullen verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsbesluit. Het decreet zorgt voor een meer uniforme regeling voor overleden behoeftigen.

Verder bevat het decreet ook een aantal nieuwe bepalingen voor **begraafplaatsen en crematoria**. De verplichte communicatie rond het aflopen en het hernieuwen van concessies en het ruimen van graven, urnengraven en columbariumnissen wordt uitgebreid. Voor de tarieven van crematoria geldt een kostprijsbenadering en transparantieverplichting.

Tot slot bevat het decreet een regeling voor de **beslechting van geschillen** door de vrederechter, evenals een **handhavingskader** dat moet bijdragen tot een correcte toepassing en naleving van de bepalingen van het decreet.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Sinds de inwerkingtreding, op 1 januari 2002, van de 'bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen' zijn de gewesten krachtens artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°,

van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, exclusief bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Wat de draagwijdte van deze bevoegdheid betreft, verleent volgens de vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State[1], het artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, aan de gewesten de volledige bevoegdheid om eigen regels over de begraafplaatsen en de lijkbezorging uit te vaardigen.

In dezelfde adviespraktijk stelt de Raad van State dat gelet op de zeer algemene formulering van artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de gewesten bevoegd zijn om bepalingen van allerlei aard over de begraafplaatsen en de lijkbezorging vast te stellen, ongeacht of die bepalingen:

1) aangelegenheden betreffen die op de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 geregeld werden bij of krachtens de vorige wet van 20 juli 1971 op de lijkbezorging;
2) dan wel of ze aangelegenheden betreffen die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 onder een andere wetgeving ressorteerden;
3) of die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 nog niet in een wetgevend kader waren opgenomen.

De bevoegdheid van de gewesten strekt zich evenwel niet uit tot de volgende aangelegenheden met betrekking tot de lijkbezorging die tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid behoren:

1) de vaststelling van het overlijden;
2) het opmaken van de akte van overlijden;
3) de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van gewelddadige dood of van verdacht overlijden.

2. Het decreet strekt ertoe het bestaande decretale kader over begraafplaatsen en lijkbezorging te vervangen door een nieuw, coherent en toekomstgericht Vlaams decreet op de waardige zorg en het afscheid van een overleden persoon. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging vormde, sinds de vijfde staatshervorming, gedurende meer dan twintig jaar het regelgevend kader voor de organisatie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging in het Vlaamse Gewest. De maatschappelijke, juridische, administratieve en technologische context waarin die regelgeving wordt toegepast, is sindsdien evenwel grondig geëvolueerd.

3. Het decreet beoogt een geïntegreerde regeling tot stand te brengen waarin de rechten en plichten van alle actoren in de lijkbezorgingsketen duidelijk worden vastgelegd. Het decreet heeft als doel een duidelijk kader te bieden voor alle fasen

[1] Zie o.a.: Adv. RvS nr. 31.592/2 van 3 oktober 2001; Adv. RvS nr. 35.604/1/V van 7 augustus 2003; Adv. RvS nr. 36.609/4 van 29 maart 2004; Adv. RvS nr. 38.135/VR van 17 maart 2005; Adv. RvS nr. 40.143/VR van 2 mei 2006; Adv. RvS nr. 43.028/2 van 10 oktober 2007; Adv. RvS 45.068/2/V van 27 augustus 2008; Adv. RvS nr. 46.638/4 van 3 juni 2009; Adv. RvS nr. 48.536/2/V van 9 augustus 2010; Adv. RvS nr. 53.324/1 van 6 juni 2013; Adv. RvS nr. 62.212/4 van 30 oktober 2017; Adv. RvS nr. 65.197/3 van 14 februari 2019; Adv. RvS nr. 77.565/3 van 16 april 2025.

van het lijkbezorgingsproces: de periode vóór het overlijden, de periode vanaf het overlijden tot de lichaamsbestemming en de periode vanaf de lichaamsbestemming. Daarin worden bestaande bepalingen waar nodig geactualiseerd en lacunes en interpretatieproblemen uit de praktijk weggewerkt. Ook wordt in de nodige rechtsbescherming voorzien door een laagdrempelige en snelle procedure voor geschillenbeslechting bij de vrederechter. Als sluitstuk wordt voorzien in een duidelijk en afdwingbaar handhavingskader, dat het mogelijk maakt om overtredingen en inbreuken op een doeltreffende en evenredige wijze vast te stellen, op te sporen, te sanctioneren en, waar mogelijk, te herstellen.

Op die manier streven we naar een modern en samenhangend regelgevend kader dat rechtszekerheid biedt, inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen en de betrokken actoren ondersteunt bij een zorgvuldige, transparante en respectvolle organisatie van de lijkbezorging in het Vlaamse Gewest.

B. Inhoud

<u>Probleemstelling en omgevingsanalyse</u>

4. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging nam grotendeels de bepalingen uit de federale wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. Ondanks latere wijzigingen sluiten het decreet en de daarbij horende uitvoeringsbesluiten niet langer voldoende aan bij de maatschappelijke, juridische, bestuurlijke en technologische ontwikkelingen. Het huidige kader bevat onvoldoende duidelijke definities, regelt niet alle fasen van de lijkbezorging samenhangend en bepaalt de rechten en verplichtingen van de betrokken actoren niet altijd duidelijk. Dat veroorzaakt rechtsonzekerheid, interpretatieverschillen en uiteenlopende praktijken.

Ook de maatschappelijke context is veranderd. Nabestaanden hechten meer belang aan keuzevrijheid, transparante prijzen, de eerbiediging van de laatste wil en persoonlijke vormen van afscheid. Tegelijk kwamen allerhande problemen bij uitvaartondernemers aan het licht, zoals commerciële ronselpraktijken en ongepaste commerciële beïnvloeding, onduidelijke prijszetting en het weigeren om een lijk vrij te geven. Ook praktijken zoals thuisopbaring en de thuisbewaring van stilgeboren kinderen vereisen een duidelijk juridisch kader. Het huidige decreet biedt daarvoor onvoldoende houvast en bevat geen toereikende afdwingbare regels.

5. De problematiek werd uitvoerig besproken met vertegenwoordigers van onder meer de uitvaartsector, lijkvervoerders, crematoria, lokale besturen, artsen, politie, organisaties voor ouders van stilgeboren kinderen en Vlaamse administraties. Uit die gesprekken kwamen terugkerende knelpunten naar voren, onder meer het ontbreken van duidelijke definities en algemeen geldende basisbeginselen, onvoldoende waarborgen voor de rechten van nabestaanden en de eerbiediging van de laatste wilsbeschikking, onduidelijkheden over de omgang met, de bewaring en het vervoer van het lichaam van een overledene, verschillen in lokale regelgeving en praktijken, onvoldoende prijstransparantie, ongeoorloofde commerciële praktijken, het ontbreken van een laagdrempelige regeling voor geschillenbeslechting en het ontbreken van een duidelijk en doeltreffend handhavingskader.

6. De beoordeling van de aard en de oorzaak van een overlijden is een exclusief aan de federale overheid voorbehouden bevoegdheid, zoals hierna geduid, en behoort niet tot de bevoegdheid van de gewesten over de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Om die reden wordt de verplichte tweede medische schouwing bij crematie niet langer opgenomen in het nieuwe decreet.
Ten informatieve titel kan daarbij worden vermeld dat deze tweede medische schouwing ook in de praktijk slechts een beperkte meerwaarde blijkt te hebben. Zij blijft doorgaans beperkt tot een oppervlakkige controle door de schouwarts en heeft niet het karakter van een daadwerkelijke post-mortemschouwing van het lichaam. Uit de beschikbare gegevens van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Athumi (via het eLys-overlijdensplatform) blijkt bovendien dat de schouwarts slechts uitzonderlijk afwijkt van de beoordeling van de arts die het overlijden heeft vastgesteld en oordeelt dat er alsnog sprake kan zijn van een verdacht overlijden dat nader onderzoek door het parket vereist.

7. Opeenvolgende gedeeltelijke wijzigingen aan de regelgeving hebben niet geleid tot een geïntegreerde regeling van de volledige lijkbezorgingsketen, wel integendeel. De lokale autonomie brengt uiteenlopende besluitvorming bij de gemeenten met zich mee. Gemeentelijke reglementen en sectorale afspraken bij uitvaartondernemers kunnen uiteraard geen algemeen geldende verplichtingen tot stand brengen. Er is nood aan een samenhangende, coherente regelgeving die geldt voor alle actoren in de lijkbezorgingsketen, die bovendien kan worden gehandhaafd. Daarom wordt gekozen voor een nieuw decreet in plaats van een verdere gedeeltelijke wijziging van het decreet van 16 januari 2004.

<u>Beleidsmaatregelen en -doelstellingen</u>

8. De huidige Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging dateert van 2004 ten gevolge van de regionalisering van deze bevoegdheid met de vijfde staatshervorming. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging nam destijds grotendeels de inhoud van de voorgaande federale wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. Doorheen de jaren werden verschillende decreetwijzigingen doorgevoerd. Toch sluit de huidige regelgeving niet langer volledig aan bij de maatschappelijke, juridische en organisatorische evoluties binnen de verschillende schakels van de lijkbezorgingsketen.

Om die reden werd de volgende beleidsdoelstelling geformuleerd: OD 3.5: We zetten verder in op de modernisering van de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging.

> *"Ik blijf inzetten op de verdere modernisering van de Vlaamse regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging."*

Voor heel wat situaties blijkt de huidige regelgeving vandaag geen afdoende houvast meer te bieden aan de actoren binnen de uitvaartketen en aan de nabestaanden, en onvoldoende tegemoet te komen aan de veranderende maatschappelijke behoeften en verwachtingen rond het afscheid nemen van overleden personen.

Om het regelgevend kader hierop af te stemmen en tegelijk meer duidelijkheid en rechtszekerheid te bieden, werd in de "Conceptnota Bis: Naar een nieuw Vlaams decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging", meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 3 april 2026 (VR 2026 0304 MED.0131/1TER), beslist om het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging te vervangen door een volledig nieuw decreet. Het decreet geeft, vertrekkend vanuit de acht basisprincipes die in de conceptnota zijn opgenomen, uitvoering aan die beleidskeuze en stelt daarbij een waardig afscheid van de overledene, de bescherming van de rechten van nabestaanden en het respect voor de laatste rustplaats centraal.

9. De uitvaartsector kwam de afgelopen jaren negatief in het nieuws: er waren gevallen van commerciële ronselpraktijken en ongepaste commerciële beïnvloeding waarbij afspraken werden gemaakt tussen uitvaartondernemers en onder meer woonzorgcentra en ziekenhuizen met het oog op het aanbrengen of doorverwijzen van nabestaanden naar een bepaalde uitvaartondernemer, het gebrek aan transparantie over de prijzen die aangerekend werden, het uitbaten van een illegaal mortuarium en berichtgeving over lichamen van overledenen die men weigerde vrij te geven. Naar aanleiding van dergelijke praktijken groeide het besef dat het huidige regelgevend kader onvoldoende duidelijke regels bevat voor uitvaartondernemers, en evenmin voorzit in een adequaat en afdwingbaar handhavingskader om op te treden tegen mogelijke inbreuken. Intussen heeft de FOD Economie, op vraag van de federale minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO's, samen met de representatieve beroepsfederaties vrijblijvende en niet afdwingbare richtlijnen voor het correct uitoefenen van het beroep van uitvaartondernemer uitgewerkt. Die niet-bindende richtlijnen verbieden ronselen, beschermen de waardigheid van de overledenen en waarborgen meer transparantie. Een aantal aspecten van de richtlijnen wordt in het decreet verankerd, waardoor die aspecten effectief afdwingbaar worden.

10. Wat crematies betreft, rezen onder meer vragen over de toelaatbaarheid van commerciële hoeveelheidskortingen door crematoria en over hun prijszetting in het algemeen. Die kwesties tonen aan dat er nood is aan een bevestiging van het publieke karakter van crematoria, een duidelijke afbakening van hun decretale opdracht en de invoering van een verbod op commerciële hoeveelheidskortingen.

11. De toenemende maatschappelijke aandacht voor ecologische duurzaamheid heeft ook haar weg gevonden naar de verschillende actoren binnen de uitvaartketen. Daarbij blijven het respect voor de laatste wilsuiting van de overledene en de keuzevrijheid van de nabestaanden belangrijke uitgangspunten. Binnen de sector worden vandaag reeds uiteenlopende inspanningen geleverd om de milieu-impact van de betrokken activiteiten te beperken.

Zo investeren crematoria in energiezuinigere crematie-installaties en de recuperatie van restwarmte. Daarnaast wordt ingezet op nieuwe technologieën, waaronder elektrische crematieovens, met het oog op een vermindering van het energieverbruik en de CO_2-uitstoot. Ook uitvaartondernemers leveren inspanningen, onder meer door de vergroening van hun wagenpark en de inzet van elektrische uitvaartwagens.

Daarnaast groeit de aandacht voor het gebruik van duurzamere materialen en biologisch afbreekbare uitvaartproducten, waaronder urnen en lijkwaden. Zo worden doodskisten vervaardigd uit natuurlijke materialen en gelden er specifieke

beperkingen op het gebruik van geïmpregneerde materialen, houtbeschermingsmiddelen en bepaalde schadelijke stoffen. Ook voor het gebruik van lijmen, lakken en verven en voor de biologische afbreekbaarheid van lijkwaden gelden specifieke voorwaarden, met het oog op het beperken van de milieu-impact bij begraving en crematie.

De Vlaamse overheid erkent en waardeert de blijvende inspanningen die de verschillende actoren binnen de uitvaartsector leveren om bij te dragen aan een ecologisch duurzamere uitvaartzorg. Het is hierbij belangrijk dat de sector de komende jaren blijft investeren in ecologische oplossingen en innovatie opzoekt om te komen tot een lagere milieubelasting.

12. Met het oog op de hervorming van de huidige regelgeving werden na de goedkeuring door de Vlaamse Regering op 3 april 2026 van de Conceptnota "Naar een nieuw decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging" (VR 2026 0304 MED.0131/1TER) gesprekken gevoerd met diverse stakeholders binnen de ruime lijkbezorgingsketen:

- De uitvaartkoepels Funebra en Uitvaartunie Vlaanderen;
- De alternatieve uitvaartondernemers;
- De ondernemingen die instaan voor het vervoer van lichamen: Amarant, BTR en Thanalab;
- De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG);
- Vzw Burgerzaken Vlaanderen;
- Het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen;
- De diensten Burgerzaken van de vijf provinciale hoofdsteden: Brugge, Gent, Hasselt, Antwerpen en Leuven;
- Het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC) waarin alle Vlaamse crematoria zijn vertegenwoordigd;
- De Vlaamse Artsenkoepel Domus Medica;
- Prof. Dr. Wouter Van Den Bogaart (diensthoofd Forensische Geneeskunde, UZ Leuven);
- Vzw Berrefonds;
- Vzw Boven De Wolken;
- Rondpunt vzw;
- Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC);
- De Universiteiten van Antwerpen, Gent en Leuven in het kader van schenking van het lichaam aan de wetenschap;
- De Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP);
- Het Agentschap Zorg en Gezondheid;
- Het Agentschap Natuur en Bos;
- Het Agentschap Justitie en Handhaving;
- Het Agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het Departement Omgeving.

13. Op basis van deze gesprekken werden verschillende structurele knelpunten in de huidige regelgeving vastgesteld, onder meer:

- het ontbreken van duidelijke definities van kernbegrippen in het decreet;
- het ontbreken van duidelijke beginselen van behoorlijke lijkbezorging;
- het ontbreken van algemeen geldende bepalingen op het vlak van lijkbezorging;

- de nood aan een hervorming van bestaande regels zoals de tweede medische schouwing bij crematie in geval van natuurlijk overlijden;
- de problematiek van commerciële ronselpraktijken en ongepaste commerciële beïnvloeding binnen de uitvaartketen;
- de nood aan meer transparantie in tarieven en kostenstructuren;
- de nood aan een adequaat en doeltreffend toezichts- en handhavingskader;
- overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

14. In het licht van het regelgevend traject werden verschillende adviezen opgevraagd:

- Wat de lijkbezorging van behoeftigen betreft, werd een advies opgevraagd bij het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting;
- Wat de thuisopbaring van overleden personen en de thuisbewaring van stilgeboren kinderen betreft, werd het advies gevraagd van:

    - de Federale Gezondheidsraad;
    - het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek;
    - het Agentschap Zorg en Gezondheid;
    - de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) bracht op 28 september 2026 op eigen initiatief advies uit over de bepalingen inzake lichaamsdonatie aan de wetenschap[2]. Het advies werd voorbereid door de VLIR-werkgroep Lichaamsdonatie, waarin alle Vlaamse universiteiten met een lichaamsdonatieprogramma vertegenwoordigd zijn, en werd formeel bekrachtigd door het Bureau van rectoren van de VLIR.

15. Voor heel wat situaties blijkt de huidige regelgeving momenteel geen afdoende houvast meer te bieden aan de actoren binnen de uitvaartketen en aan de nabestaanden, en onvoldoende tegemoet te komen aan de veranderende maatschappelijke behoeften en verwachtingen rond het afscheid nemen van overleden personen. Om het regelgevend kader hierop af te stemmen en tegelijk meer duidelijkheid en rechtszekerheid te bieden, werd in de "Conceptnota Bis: Naar een nieuw Vlaams decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging", meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 3 april 2026 (VR 2026 0304 MED.0131/1TER), beslist om het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging te vervangen door een volledig nieuw decreet. Het decreet geeft, vertrekkend vanuit de acht basisbeginselen (zie verder) die in de conceptnota zijn opgenomen, uitvoering aan die beleidskeuze en stelt daarbij een waardig afscheid van de overledene, de bescherming van de rechten van nabestaanden en het respect voor de laatste rustplaats centraal.

Inhoud

16. Het decreet regelt de volgende aspecten en volgt de volgende structuur:

- Hoofdstuk 1: Inleidende bepalingen
- Hoofdstuk 2: Algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging

[2] Advies van 28 september 2026 van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), Werkgroep Lichaamsdonatie, betreffende het ontwerpdecreet lijkbezorging, bekrachtigd door het VLIR Bureau van rectoren.

- Hoofdstuk 3: Periode vóór het overlijden
- Hoofdstuk 4: Periode vanaf het overlijden tot de lichaamsbestemming
- Hoofdstuk 5: Periode na de lichaamsbestemming
- Hoofdstuk 6: Bevoegde rechtbank bij betwistingen
- Hoofdstuk 7: Handhaving
- Hoofdstuk 8: Wijzigingsbepalingen
- Hoofdstuk 9: Slotbepalingen

De structuur van het decreet wijkt grondig af van die van het huidige decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Na de inleidende bepalingen en de algemene beginselen, die het uitgangspunt vormen voor het nieuwe decreet, hanteert het decreet een ketenbenadering. Daarbij worden de verschillende aspecten van het lijkbezorgingsproces chronologisch geregeld: van de periode vóór het overlijden, over de periode vanaf het overlijden tot aan de lichaamsbestemming, tot en met de periode na de lichaamsbestemming.

17. De ketenbenadering bevordert de leesbaarheid, de interne samenhang en de toepasbaarheid van het decreet. Doordat de bepalingen worden geordend volgens het chronologische verloop van het lijkbezorgingsproces, wordt voor alle betrokken actoren duidelijker welke regels in welke fase van toepassing zijn. Dat verhoogt de rechtszekerheid, sluit beter aan bij de praktijk en maakt het decreet bovendien eenvoudiger aanpasbaar aan toekomstige maatschappelijke, technologische of organisatorische ontwikkelingen.

18. Het decreet wijdt ook een afzonderlijk hoofdstuk aan de bevoegde rechtbank waar belanghebbenden terecht kunnen bij betwistingen (bv. over de toestemming tot begraving of crematie, concessies en asbestemmingen) en aan de handhaving van de voorgestelde regels.

Hierna worden de belangrijkste aspecten van het decreet toegelicht.

a) Definities

19. Anders dan het huidige decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bevat het decreet een duidelijke en uniforme begripsomschrijving van kernbegrippen die in de verschillende hoofdstukken van het decreet worden gehanteerd. Duidelijke definities moeten interpretatieproblemen in de praktijk voorkomen. Dat zorgt voor rechtszekerheid en uniformiteit in de toepassing van het decreet.

Het decreet bevat onder meer een definitie van het kernbegrip ‘lijkbezorging’, dat voorheen niet werd gedefinieerd. Het betreft het geheel van handelingen die worden uitgevoerd met betrekking tot het lijk, met name de laatste verzorging, de opbaring, de bewaring, het vervoer, de begraving of crematie en de uiteindelijke asbestemming, ongeacht de plaats van het overlijden binnen of buiten het Vlaamse Gewest en ongeacht welke natuurlijke persoon of rechtspersoon die handelingen verricht.

b) Algemene basisbeginselen

20. Het decreet legt acht algemene basisbeginselen vast die gelden voor alle actoren in de lijkbezorgingsketen. Het gaat om de 'algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging' die doorheen het decreet in concrete rechten, verplichtingen en waarborgen worden vertaald:

1. **Het karakter van openbare orde en algemeen belang:** het decreet bepaalt uitdrukkelijk dat de bepalingen van het decreet de openbare orde raken en aan een behoefte van algemeen belang beantwoorden. De naleving ervan wordt ondersteund door een handhavingskader met strafrechtelijke en bestuurlijke sanctionering.
2. **Het waardigheidsbeginsel:** eerbied, respect en waardigheid voor de overledene vormen een rode draad doorheen het decreet en worden geconcretiseerd bij onder meer de verzorging, bewaring en opbaring van het lichaam, het afscheid en de uiteindelijke lichaamsbestemming.
3. **Het statuut van het lichaam en het non-commercialiteitsbeginsel:** het lijk, het stoffelijk overschot en de crematieas zijn buiten de handel. Dit beginsel wordt onder meer geconcretiseerd door het ontbreken van een retentierecht op het lichaam en door geen hoeveelheidskortingen bij crematoria toe te staan.
4. **Het transparantieprincipe over prijzen en tarieven:** dienstverleners moeten duidelijke en volledige informatie verstrekken over hun diensten en prijzen. Het decreet voorziet daarnaast onder meer in transparante offertes, duidelijke afspraken over bijkomende prestaties en bescherming tegen eenzijdige prijswijzigingen en commerciële druk.
5. **De lokale autonomie:** het decreet legt een gemeenschappelijk Vlaams kader vast, maar laat heel wat aspecten van het beheer, het toezicht, de inrichting en de werking van de begraafplaatsen over aan de lokale besturen. Dat geldt onder meer voor de regeling van concessies, de concrete organisatie en inrichting van de begraafplaatsen en de wijze waarop het beheer ervan wordt vormgegeven, zodat lokale besturen binnen het decretale kader eigen accenten kunnen leggen die zijn afgestemd op de lokale context.
6. **Het neutrale karakter van de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaats:** de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaatsen hebben een neutraal karakter. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van de geloofsovertuiging van de overledene of de omstandigheden van het overlijden, terwijl er ruimte blijft voor rituelen, symboliek en uitdrukkingsvormen, met respect voor het waardige en serene karakter van de begraafplaats.
7. **De eerbied voor de rechten van overleden personen en hun nabestaanden:** het decreet versterkt de eerbiediging van de laatste wil van de overledene en de rechten van nabestaanden. Dit komt onder meer tot uiting in de vrije keuze bij de organisatie van de lijkbezorging, de mogelijkheid om een laatste groet te brengen en de bijzondere waarborgen voor ouders van stilgeboren kinderen.
8. **De toepassing op alle actoren binnen de lijkbezorgingsketen:** het decreet benadert de lijkbezorging als één samenhangende keten en bevat regels voor de verschillende publieke en private actoren die daarin

tussenkomen, ongeacht hun juridische hoedanigheid. Hierdoor gelden de uitgangspunten van het decreet doorheen de volledige lijkbezorgingsketen.

c) Laatste wilsbeschikking

21. Het decreet hecht bijzondere waarde aan de laatste wilsbeschikking. Het vertrekt van het uitgangspunt dat de laatste wilsbeschikking een essentieel instrument is om de wensen van de overledene inzake de lijkbezorging en de uitvaartplechtigheid te waarborgen. De laatste wilsbeschikking krijgt daarbij een duidelijke voorrang: zij moet worden nageleefd, tenzij de uitvoering ervan wettelijk of feitelijk onmogelijk is.

Het decreet neemt ook mogelijke barrières weg om als declarant een laatste wilsbeschikking neer te leggen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van diens gemeente. Hij zal dit zowel fysiek, digitaal als per volmacht kunnen indienen. Hetzelfde geldt wanneer hij zijn laatste wilsbeschikking wil wijzigen of intrekken. Het decreet maakt het ook mogelijk dat na het overlijden nog een laatste wilsbeschikking van de overledene wordt ingediend en stelt daarvoor geen strikte vormvereisten.

d) Verplichtingen in hoofde van de uitvaartondernemer

22. Het decreet bevat voor het eerst een afzonderlijk normatief kader voor de uitvaartondernemer. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan de vaststelling dat de uitvaartondernemer in de praktijk een centrale rol vervult in de lijkbezorgingsketen, maar dat het huidige decreet slechts in beperkte mate uitdrukkelijke verplichtingen aan deze actor oplegt. De uitvaartondernemer staat doorgaans in voor de inontvangstneming, de verzorging, bewaring, opbaring, administratieve begeleiding, het vervoer en de verdere organisatie van de lijkbezorging. Die positie brengt een bijzondere verantwoordelijkheid met zich mee ten aanzien van zowel de overledene als de nabestaanden.

De bepalingen over de uitvaartondernemer vertrekken vanuit de algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging. Zij moeten waarborgen dat het lijk te allen tijde op een waardige, zorgvuldige en respectvolle wijze wordt behandeld en dat nabestaanden in een kwetsbare periode beschermd worden tegen onzorgvuldige, ondoorzichtige of ongepaste praktijken. Het decreet legt daarom onder meer een algemene zorgvuldigheids- en waardigheidsnorm vast, verbiedt dat de afgifte of overbrenging van het lijk afhankelijk wordt gemaakt van betaling of van andere commerciële voorwaarden, en voert een identificatieplicht in vanaf het ogenblik waarop de uitvaartondernemer het lijk in ontvangst neemt.

De uitvaartondernemer mag zijn positie niet gebruiken om de keuze van de nabestaanden te beïnvloeden of om de verdere lijkbezorging te blokkeren. De verplichtingen kaderen ook in het bredere handhavingsluik van het decreet: zij zijn niet louter richtinggevend, maar vormen afdwingbare normen waarvan de naleving kan worden gecontroleerd en, waar nodig, gesanctioneerd. Op die manier beoogt het decreet het vertrouwen in de uitvaartsector te versterken en een gelijk, zorgvuldig en transparant minimumkader voor alle uitvaartondernemers te creëren.

e) Transparantieverplichting in hoofde van de dienstverleners

23. Het decreet voert transparantieverplichtingen in voor alle dienstverleners binnen de lijkbezorging. Die verplichtingen moeten ervoor zorgen dat opdrachtgevers en nabestaanden, die vaak in een kwetsbare en tijdsgevoelige situatie beslissingen moeten nemen, vooraf duidelijke en volledige informatie krijgen over de aangeboden prestaties, prijzen en eventuele bijkomende kosten. Het decreet voorziet daarom onder meer in een kosteloze en gespecificeerde offerte, duidelijke facturatie, regels over prijswijzigingen en een verbod op druk, misleiding of ongepaste beïnvloeding. Zo wordt de positie van de opdrachtgever versterkt, wordt geïnformeerde keuzevrijheid bevorderd en wordt het vertrouwen in de sector ondersteund.

f) Rechten van nabestaanden

24. Het decreet versterkt de positie van nabestaanden binnen het lijkbezorgingsproces. Het waarborgt dat zij tijdig worden geïnformeerd over een overlijden, vrij een uitvaartondernemer kunnen kiezen en hun beslissingen kunnen nemen zonder druk, misleiding of ongepaste beïnvloeding. Die keuzevrijheid geldt binnen de grenzen van de laatste wil van de overledene en de wettelijke voorschriften.

Daarnaast erkent het decreet het belang van betrokkenheid bij het afscheid, onder meer door nabestaanden de mogelijkheid te geven om betrokken te zijn bij betekenisvolle momenten, zoals de bekisting.

g) Verzorging, bewaring, opbaring en bekisting

25. Het decreet bevat, in tegenstelling tot het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, minimale regels over de verzorging, bewaring en opbaring van lijken, die verder zullen worden uitgewerkt in een uitvoeringsbesluit.

Het decreet gaat uit van een bewaring en opbaring op een daartoe bestemde plaats, waarvoor een toelatingsplicht bij de gemeente geldt. De thuisbewaring van stilgeboren kinderen en de thuisopbaring zullen slechts toegelaten zijn onder de voorwaarden die de Vlaamse Regering nader zal bepalen.

De regeling over bekisting, zoals opgenomen in het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, wordt behouden in het decreet.

h) Lijkvervoer

26. Het decreet gaat – anders dan het in 2024 op dat vlak gewijzigde decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging – opnieuw uit van een individueel lijkvervoer. Dat kan met een lijkwagen of een ander passend vervoersmiddel, waardoor het vervoer veilig, hygiënisch en respectvol verloopt. Het decreet legt ook op dat het vervoersmiddel discreet herkenbaar is als lijkvervoer.

De Vlaamse Regering kan uitzonderingen bepalen op het individueel lijkvervoer.

i) Afschaffing tweede schouwing bij crematie

27. Het huidige decreet van 16 januari 2004 voorziet in een verplichte medische schouwing bij crematie in geval van een natuurlijk overlijden. De tweede schouwing wordt uitgevoerd door een beëdigd arts (schouwarts). Deze tweede controle, die al geldt sinds de wet van 21 maart 1932 op de lijkverbranding, is bedoeld als veiligheidsmechanisme om gewelddadige overlijdens of verdachte situaties op te sporen voordat een lichaam gecremeerd wordt en dus fysiek bewijs verdwijnt. Het decreet schaft de tweede schouwing af, waardoor de procedures voor de aanvraag van een toestemming tot begraving en crematie volledig worden gelijkgeschakeld.

Er zijn verschillende redenen voor deze afschaffing.

a. <u>Gebrek aan bevoegdheid</u>

28. Het belangrijkste argument om de voormelde tweede schouwing af te schaffen is het gebrek aan bevoegdheid om de tweede schouwing op gewestelijk niveau te organiseren. De materie begraafplaatsen en lijkbezorging is sinds 2002 een regionale bevoegdheid. Zoals hierboven al is uiteengezet, beschikken de gewesten volgens de vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State over de volledige bevoegdheid om eigen regels over de begraafplaatsen en de lijkbezorging uit te vaardigen. De bevoegdheid van de gewesten strekt zich evenwel niet uit tot de volgende aangelegenheden met betrekking tot de lijkbezorging die tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid behoren:
1) de vaststelling van het overlijden;
2) het opmaken van de akte van overlijden;
3) de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van gewelddadige dood of van verdacht overlijden.

De tweede schouwing is in wezen een bijkomende controle op de medische vaststelling van het overlijden en op het al dan niet verdachte karakter van de dood. Ze beoogt na te gaan of er geen aanwijzingen zijn voor een niet-natuurlijk of verdacht overlijden. Dat raakt rechtstreeks aan de federale bevoegdheden over de vaststelling van overlijden en strafrechtelijke en gerechtelijke procedures.

Als het gewest een verplichte tweede schouwing door een beëdigd arts oplegt, organiseert het in feite een tweede medisch oordeel over de doodsoorzaak. Dat gaat verder dan het regelen van de administratieve toestemming tot crematie.

Het gewest kan bepalen dat voor crematie een toestemming vereist is, welke documenten moeten worden voorgelegd, welke overheid de toestemming verleent en op welke wijze de crematie praktisch verloopt. Dat zijn regels over lijkbezorging. Maar zodra de regeling bepaalt dat een arts opnieuw het lichaam moet onderzoeken om de doodsoorzaak of het ontbreken van verdachte omstandigheden te bevestigen, verschuift het zwaartepunt naar de medische vaststelling en de gerechtelijke waarborgen rond overlijden. Dat zwaartepunt ligt buiten de gewestelijke bevoegdheid.

Dat crematie onomkeerbaar is, kan praktisch verklaren waarom steeds een extra controle werd opgelegd. Maar die praktische overweging wijzigt de bevoegdheidsverdeling niet. Ook wanneer de controle functioneel gekoppeld is aan crematie, blijft haar eigenlijke voorwerp de verificatie van de doodsoorzaak en het uitsluiten van verdachte omstandigheden, wat op zich een federale bevoegdheid is.

Er dient daarbij op te worden gewezen dat de federale overheid, binnen haar voormelde exclusieve bevoegdheid, de arts die het overlijden van een persoon vaststelt al heeft belast met de beoordeling van de aard en omstandigheden van het overlijden. De arts moet op het federale formulier voor de vaststelling en aangifte van het overlijden (strook A van Model III C of III D)[3] verplicht aangeven of er sprake is van een natuurlijke, gewelddadige of verdachte doodsoorzaak en of er een gerechtelijk-geneeskundig bezwaar bestaat tegen de crematie of begraving van de overledene.

De afschaffing van de verplichte tweede medische schouwing doet voor de lokale besturen bovendien een vaste, recurrente uitgavenpost wegvallen, die voor alle Vlaamse gemeenten samen op jaarbasis op ongeveer 5 miljoen euro wordt geraamd**.** Gemeenten zullen niet langer de erelonen en de daarmee verbonden kosten van de tweede schouwarts moeten dragen. Ook de administratieve lasten en personeelsinzet die gepaard gaan met de organisatie van de tweede schouwing, zoals de aanstelling van schouwartsen, de eventuele opmaak en opvolging van raamovereenkomsten, de verwerking en registratie van de medische verslagen en de opvolging van de facturatie, vallen weg.

Deze raming van 5 miljoen euro kan als volgt worden verduidelijkt. Uit de parlementaire besprekingen in de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering van 10 december 2019 blijkt dat, op basis van gegevens van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), voor het ereloon van de beëdigde arts voor de tweede medische schouwing bij een aanvraag tot crematie gemiddeld ongeveer 75 euro per schouwing werd aangerekend.[4] De totale kost voor de lokale besturen werd op basis daarvan in 2019 geraamd op meer dan 4 miljoen euro per jaar.

De kostprijs van de tweede medische schouwing wordt bij verschillende lokale besturen geïndexeerd. Wanneer het gemiddelde bedrag van 75 euro uit 2019 wordt geactualiseerd aan de hand van de gezondheidsindex naar het prijsniveau van 2025, komt dit overeen met ongeveer 93 euro per schouwing. In 2025 vonden in het Vlaamse Gewest 53.115 crematies plaats, volgens de cijfers van het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC)[5]. Aangezien aan elke crematie een tweede medische schouwing voorafgaat, kan de totale jaarlijkse kost voor alle lokale besturen op basis van deze gegevens worden geraamd op gemiddeld 5 miljoen euro (93 euro x 53.115). Dit verklaart de raming van 5 miljoen euro die in de nota aan de Vlaamse Regering is opgenomen.

---

[3] Bijlagen 1 en 2 toegevoegd bij het Koninklijk besluit van 17 juni 1999 waarbij het opmaken van een jaarlijkse statistiek van de overlijdensoorzaken wordt voorgeschreven.
[4] Vlaams Parlement, Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering, 10 december 2019, vraag om uitleg nr. 532 (2019-2020).
[5] Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC), cijfers inzake crematies in Vlaanderen, 2025. http://www.vnoc.be/cijfers

Daarbij moet worden opgemerkt dat het geraamde bedrag van ongeveer 93 euro per schouwing een gemiddelde betreft. Sommige lokale besturen worden inmiddels geconfronteerd met aanzienlijk hogere erelonen. Zo bedroeg het tarief in het werkingsgebied van de Huisartsenvereniging Regio Turnhout aanvankelijk ongeveer 70 euro per schouwing. In 2023 vroeg de huisartsenvereniging een verhoging tot 195 euro per schouwing. Na overleg met de veertien betrokken lokale besturen werd een tarief van 145 euro per schouwing overeengekomen[6]. Dit illustreert dat de werkelijke kost, en bijgevolg ook de gerealiseerde besparing door de afschaffing van de tweede medische schouwing, voor bepaalde lokale besturen aanzienlijk hoger kan liggen dan het voor de algemene raming gehanteerde gemiddelde.

b. Praktische bezwaren tegen behoud tweede schouwing

29. Ter informatieve titel wordt gewezen op de verschillende praktische bezwaren die zowel lokale besturen, uitvaartondernemers, crematoria als de Vlaamse huisartsenkoepel uiten.

- Het aantal crematies is de voorbije decennia fors gestegen: van 23% in 1992 (België) naar meer dan 75% in Vlaanderen op heden. Omdat elk lichaam dat gecremeerd wordt, een extra controle moet ondergaan door een beëdigd arts, nemen de kosten van de tweede schouwing heel sterk toe. Gemeenten staan in voor het ereloon en de kosten van de beëdigde artsen. Zij ondervinden bovendien grote moeilijkheden om artsen te vinden die schouwingen willen uitvoeren.
- De tweede schouwing bij crematie is in de praktijk verworden tot een formaliteit. Beëdigde schouwartsen krijgen doorgaans weinig of geen informatie over de omstandigheden van het overlijden, het onderzoek zelf gebeurt veelal oppervlakkig (het lichaam wordt doorgaans niet ontkleed), en er was tot voor kort[7] slechts beperkte toegang tot het medisch dossier. De kwaliteit van deze controle is dan ook vaak ondermaats.
- De beëdigde artsen beschikken niet altijd over de nodige opleiding of forensische expertise, en belangrijke informatie, zoals letsels of contextuele aanwijzingen, wordt lang niet altijd geverifieerd.
- Bovendien staat de vergoeding voor deze taak (die sterk varieert van gemeente tot gemeente) niet altijd in verhouding tot de verantwoordelijkheid die ermee gepaard gaat.
- In de praktijk leidt dit alles ertoe dat slechts een zeer beperkt aantal overlijdens als verdacht wordt doorgestuurd naar het parket, waardoor het systeem zijn oorspronkelijke doel grotendeels mist.

[6] Vlaams Parlement, Commissie voor Binnenlands Bestuur en Inburgering, 5 november 2024, vraag om uitleg nr. 169 (2024-2025)

[7] Op 2 september 2025 heeft het Informatieveiligheidscomité (kamer sociale zekerheid en gezondheid) beslist dat een arts die een overlijden vaststelt, in dat kader wordt beschouwd als zorgverlener en daardoor toegang kan krijgen tot relevante gezondheidsgegevens via het eHealth-platform, ook wanneer er vooraf geen therapeutische relatie met de overledene bestond.

c. *Resultaten dataonderzoeken*

30. Dat slechts een zeer beperkt aantal overlijdens als verdacht wordt doorgestuurd naar het parket en het systeem bijgevolg zijn oorspronkelijke doel grotendeels mist, wordt nu bevestigd in twee dataonderzoeken.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur verrichtte in 2025 een eerste dataonderzoek. In een representatieve steekproef werd aan 34 Vlaamse steden en gemeenten gevraagd om gegevens over toelatingen tot crematie, afgeleverd in 2023, over te maken. Twintig steden en gemeenten[8] leverden de gevraagde data aan, wat neerkomt op ongeveer 15% van de populatie, verspreid over verschillende typen gemeenten in Vlaanderen.

Uit de data bleek dat er gedurende het voormelde werkjaar 7.323 toelatingen tot crematie werden verleend, waarvan 254 na tussenkomst van de procureur des Konings (dus niet op initiatief van de beëdigde arts). Bij geen van de overige 7.069 overlijdens uitte de beëdigde arts bezwaar. Dat betekent dat de beëdigde arts bij geen van de 7.069 overlijdens, waar hij een tweede schouwing uitvoerde, heeft aangegeven dat er toch tekens of aanwijzingen waren van een gewelddadige, verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden. Meer zelfs, er kwam een aantal gevallen voor waarbij de schouwarts, die per vergissing toch de tweede schouwing uitvoerde, oordeelde dat er sprake was van een natuurlijk overlijden, terwijl de eerste, vaststellende arts had aangegeven dat het om een verdacht overlijden ging.

31. Athumi voerde recent een tweede dataonderzoek uit op basis van het aantal toelatingen tot crematie die de ambtenaren van burgerlijke stand via het digitale overlijdensplatform eLys hebben afgeleverd in de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2026. Het gaat om een totaal van 27.820 toelatingen tot crematie (stilgeboren kinderen niet meegerekend). Een verdere opsplitsing van de voormelde 27.820 toelatingen tot crematie geeft het volgende resultaat:

- 1.131 toelatingen tot crematie werden verleend waarbij de arts die het overlijden heeft vastgesteld op strook A van het model IIIC een gerechtelijk-geneeskundig bezwaar tegen begrafenis of crematie had aangeduid;
- 4 toelatingen tot crematie werden verleend waarbij de arts die het overlijden heeft vastgesteld op strook A van het model IIID een gerechtelijk-geneeskundig bezwaar tegen begrafenis of crematie had aangeduid;
- 1.135 toelatingen tot crematie werden verleend waarbij de behandelende of vaststellende arts een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak had aangeduid in zijn attest;
- 23 toelatingen tot crematie werden verleend waarbij de beëdigde arts in zijn verslag niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn;

[8] Het ging meer bepaald over volgende gemeenten: Roeselare, Zedelgem, Kortemark, Deerlijk, Nieuwpoort (West-Vlaanderen), Gent, Dendermonde, Maldegem, Nazareth-De Pinte, Buggenhout, Sint-Laureins (Oost-Vlaanderen), Mechelen, Geel, Puurs-Sint-Amands (Antwerpen), Grimbergen, Bierbeek, Kapelle-op-den-Bos, Hoegaarden (Vlaams-Brabant), Maasmechelen en Riemst (Limburg).

- 92 toelatingen tot crematie werden verleend waarbij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente aan de procureur des Konings heeft gemeld dat er volgens hem omstandigheden zijn die het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigden.

32. Anders dan bij het eerste dataonderzoek vond Athumi in het tweede dataonderzoek 23 dossiers terug waarbij de beëdigde arts het door de eerste arts vastgestelde natuurlijke overlijden niet heeft kunnen bevestigen. De 23 dossiers in deze categorie betekenen dat de beëdigde arts als eerste in eLys een niet-natuurlijk of niet vast te stellen overlijden registreerde. Dat laat op zich echter niet toe te besluiten dat deze overlijdens zonder de tweede schouwing niet zouden zijn opgemerkt of dat het telkens uiteindelijk om effectief niet-natuurlijke overlijdens ging. Athumi heeft immers geen zicht op de verdere beslissing van het parket over deze gevallen. In de meeste dossiers ging het om een "niet vast te stellen oorzaak" en de beëdigde arts beschikt vaak al over bijkomende informatie uit de omstandigheden ter plaatse of van andere betrokken partijen. Het gaat overigens slechts om 0,08% van alle verleende toestemmingen tot crematie in Vlaanderen gedurende een periode van 6 maanden. Vermeldenswaardig is dat er 1.135 dossiers waren waarbij de vaststellende arts een gerechtelijk-geneeskundig bezwaar uitte tegen crematie. Daaruit blijkt dat de vaststellende arts zijn rol zorgvuldig vervult.

33. Het schrappen van de tweede schouwing schept een opportuniteit voor de bevoegde federale overheid om de vaststelling van het overlijden nog verder scherp te stellen, bijvoorbeeld door (huis)artsen op dat punt nog beter op te leiden en om een deontologisch kader rond de vaststelling van het overlijden op te stellen. Daarin zou bijvoorbeeld kunnen worden opgenomen dat een arts het overlijden niet mag vaststellen van personen met wie hij een familiale of vertrouwensband heeft. De regionale Forensisch Medische Instituten die door de federale overheid zijn opgericht en gefinancierd, zouden een rol kunnen opnemen om de vaardigheden van de vaststellende artsen op het vlak van het opsporen van een gewelddadig of verdacht overlijden te verbeteren.

j) Overlijden van behoeftigen

34. Het decreet behoudt de verantwoordelijkheid van gemeenten voor behoeftigen die in hun bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregisters zijn opgenomen of die, bij gebrek aan inschrijving in een dergelijk register, op hun grondgebied zijn overleden.

Op vandaag zijn er verschillen in de manieren waarop lokale besturen omgaan met de lijkbezorging van behoeftigen. Om meer uniformiteit op dat vlak te bekomen, definieert het decreet het begrip 'behoeftige'. Daarnaast zal de Vlaamse Regering de concrete criteria voor behoeftigheid kunnen bepalen, alsook de minimale dienstverlening die elke gemeente op dat vlak moet aanbieden.

Het decreet legt daarnaast ook een inspanningsverplichting op aan gemeenten om de echtgenoot, de wettelijk of feitelijk samenwonende partner en alle bloed- en aanverwanten in de eerste graad van de behoeftige in kennis te stellen van zijn overlijden.

Bij de lijkbezorging moet de gemeente – in de mate van het mogelijke – rekening houden met de laatste wensen van de overleden behoeftige.

k) Stilgeboren kinderen en overleden kinderen tot één jaar

35. Het decreet wijdt ook een bepaling aan stilgeboren kinderen en aan de positie van de ouders die met verlies worden geconfronteerd. Daarbij wordt bewust gekozen voor het begrip 'stilgeboren kinderen' omdat die term beter aansluit bij de waardigheid van het kind en bij de beleving van de ouders dan de vroegere term 'levenloos geboren kinderen'.

De regeling vertrekt van het uitgangspunt dat ook stilgeboren kinderen op een respectvolle wijze moeten worden behandeld. Ouders behouden het recht om te kiezen voor begraving of crematie wanneer het kind de wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet heeft bereikt. Wanneer zij kiezen voor begraving, gebeurt die op een gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats. Wanneer zij kiezen voor crematie, kunnen de asbestemmingen worden toegepast die het decreet voorziet. Het ziekenhuis zal de gemeente wel moeten informeren wanneer ouders kiezen voor begraving of crematie voor hun stilgeboren kind dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet heeft bereikt, zodat de gemeente kan waken over een correcte toepassing van de regels.

Het decreet voert ook een inspanningsverbintenis in voor gemeenten om redelijke inspanningen te leveren om op minstens één begraafplaats een specifiek daartoe afgebakende zone in te richten waar stilgeboren kinderen ongeacht de zwangerschapsduur en overleden kinderen tot de leeftijd van één jaar kunnen worden begraven en waar hun as kan worden uitgestrooid of begraven. Op dit moment beschikt al twee derde van de gemeenten over een sterrenweide of een vergelijkbare zone.

l) Concessies

36. Bij de toekenning en hernieuwing van concessies wordt de delegatieregeling verruimd.

Daarnaast wordt de communicatie rond het aflopen en de hernieuwing van concessies versterkt. Nabestaanden zullen beter en tijdig worden geïnformeerd, wat moet bijdragen tot meer rechtszekerheid en duidelijkheid.

Voor het overige werden de bepalingen uit het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging overgenomen.

m) Begraven

37. Het decreet behoudt het uitgangspunt dat een begraving, behoudens het verlenen van een concessie, kosteloos is voor personen die in de betrokken gemeente zijn ingeschreven. Die kosteloosheid wordt uitgebreid tot personen die op het grondgebied van de gemeente overlijden, maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het wachtregister.

Daarnaast legt het decreet de verplichting op dat elke begraafplaats voortaan over een knekelgraf moet beschikken. Zo wordt vermeden dat een stoffelijk overschot na het verstrijken van de bewaartermijn van een niet-geconcedeerd graf of na het verval van een concessie wegens een gebrek aan een knekelgraf alsnog zou worden gecremeerd, terwijl de overledene voor begraving had gekozen.

Het decreet voorziet in een bepaling die de toegankelijkheid van de begraafplaatsen moet garanderen tijdens werken die er worden uitgevoerd. De gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband is verplicht om te communiceren over de werken.

Het decreet regelt de bestemming van stoffelijke overschotten na de ruiming van een graf.

Het decreet voorziet, naast de procedure voor de sluiting van een oude begraafplaats, ook in een procedure die de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband moet volgen bij de heraanleg van een begraafplaats.

n) Cremeren

38. Het decreet bevestigt de publieke opdracht van crematoria, die nog steeds enkel en alleen kunnen worden opgericht en beheerd door een of meerdere gemeenten. Het decreet verankert de decretale opdracht van elk crematorium (de ontvangst in het crematorium van het lijk, crematie en de aflevering van de crematieas in het crematorium), legt vast dat de tarieven in verhouding moeten staan tot de reële kostprijs van de aangeboden diensten en producten en verbiedt uitdrukkelijk commerciële hoeveelheidskortingen.

o) Asbestemmingen

39. Het decreet voegt een nieuwe asbestemming toe: de uitstrooiing van de as in een waterloop. Deze uitstrooiing vergt uiteraard de toestemming van de beheerder van de waterloop. Op die manier wordt tegemoetgekomen aan een bestaande vraag.

Wanneer een einde komt aan de bewaring van as buiten de begraafplaats, moet de as een bestemming krijgen op een begraafplaats.

Het decreet maakt asbestemmingen op private plaatsen (bij gebrek aan een laatste wilsbeschikking) ook mogelijk wanneer er geen gezamenlijk akkoord is bij de echtgenoot of partner en de bloed- en aanverwanten van de eerste graad. Die asbestemmingen zullen kunnen worden uitgevoerd wanneer daartegen geen verzet wordt aangetekend bij de vrederechter binnen de decretaal bepaalde termijn waarbinnen de overledene moet worden gecremeerd.

Zijn er geen partner of echtgenoot en geen bloed- of aanverwanten in de eerste graad, dan kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet (bij gebrek aan een laatste wilsbeschikking) beslissen over alle asbestemmingen, voor zover daartegen geen verzet wordt aangetekend bij de vrederechter binnen de decretaal bepaalde termijn waarbinnen de overledene moet worden gecremeerd.

Het decreet neemt de bepaling van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over het verkrijgen van een symbolische as integraal over.

De gezamenlijke begraving en de gezamenlijke bijzetting en uitstrooiing van de as van overleden echtgenoten en partners blijven behouden in het decreet. Hetzelfde geldt voor de bijbegraving en bijzetting van as van het eerder overleden gezelschapsdier. Het decreet verduidelijkt dat as van gecremeerde gezelschapsdieren nergens op de begraafplaats mag worden uitgestrooid.

p) Graftekens

40. Het decreet geeft de persoon die in de lijkbezorging voorziet en nabestaanden het recht om graftekens te plaatsen op het graf, urnengraf of bij de columbariumnis van de overledene.
Daarnaast wordt uitdrukkelijk bepaald dat op een natuurbegraafplaats of natuurbegraafplek geen graftekens mogen worden geplaatst. Daarmee wordt de bestaande praktijk decretaal verankerd.

q) Ontgravingen

41. De beslissingsbevoegdheid van de burgemeester over ontgravingen wordt – in tegenstelling tot het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging – nu uitdrukkelijk opgenomen in het decreet. Hij kan uitsluitend toestemming tot ontgraving verlenen als er daartoe zwaarwegende redenen zijn. De gemeenteraad, die beslist over de procedure en kostprijs voor ontgravingen, kan de beslissingsbevoegdheid van de burgemeester niet inperken.

Het decreet legt ook de aanwezigheid van de burgemeester of diens gemachtigde op bij de uitvoering van een ontgraving.

r) Bevoegde rechtbank bij geschillen

42. Het decreet wijdt een afzonderlijk hoofdstuk aan de bevoegde rechtbank bij geschillen over bepalingen van het decreet. Die bevoegdheid komt toe aan de vrederechter. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen vermeldde dit enkel voor betwistingen over de toelating tot begraving en crematie. Het decreet voorziet ook in een rechtsplegingsprocedure "zoals in kort geding", overeenkomstig de gemeenrechtelijke regeling daarvan in het Gerechtelijk Wetboek. Het betreft een versnelde procedure ten gronde, waarbij de rechter uitspraak doet over de grond van het geschil.

s) Toezicht en handhaving

43. Het decreet voorziet in verplichtingen voor uitvaartondernemers, lijkvervoerders, gemeenten en crematoria. Deze bepalingen hebben maar zin als zij ook kunnen gehandhaafd worden.

Alle beslissingen van de organen van gemeenten, OCMW's en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn en blijven onderworpen aan het bestuurlijk toezicht, zoals bepaald in titel VII van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal

bestuur. De toezichthouder kan die beslissingen bij klacht of ambtshalve vernietigen, wanneer zij in strijd zijn met de wet of het algemeen belang. Voorbeelden van dergelijke beslissingen zijn de gemeenteraadsbeslissing tot goedkeuring van het gemeentelijk reglement op de begraafplaatsen, de beslissing van de burgemeester over een toegestane ontgraving, de beslissing van het college van burgemeester en schepenen over de toekenning van een grafconcessie, enzovoort.

44. De voormelde toezichtprocedure geldt evenwel niet voor onwettige handelingen die gesteld worden. Naast het bestuurlijk toezicht is bijgevolg een afzonderlijke handhavingsprocedure noodzakelijk. Handhaving is immers een beleidsinstrument om de implementatie van het vooropgestelde beleid te realiseren.

Voor dit luik doet het decreet een beroep op het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023, met inbegrip van de afdelingen 3, 4, 5, 7, 10, 11 en 12 van hoofdstuk 10. De instrumenten van hoofdstuk 10 zijn immers opties die uitdrukkelijk moeten worden gelicht, zo niet vinden ze geen toepassing.

Het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving regelt volgende handhavingsprocessen:
- toezicht en opsporing;
- bestuurlijke sanctionering;
- het opleggen en uitvoeren van bestuurlijke en gerechtelijke herstelmaatregelen;
- het opleggen en uitvoeren van bestuurlijke en gerechtelijke beveiligingsmaatregelen.

De Vlaamse Regering of haar gemachtigde kunnen personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur aanwijzen als toezichthouder voor het toezicht op de naleving van het Uitvaartdecreet en voor de opsporing van misdrijven en inbreuken.

Het decreet bepaalt wie als beboetings- en herstelinstantie wordt aangeduid. Die rollen komen toe aan de Vlaamse Regering, haar gemachtigde of personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur. De gemeente kan ook een beboetingsinstantie zijn. Zo kan het college van burgemeester en schepenen gemeentepersoneel aanwijzen als beboetingsinstantie voor de misdrijven en inbreuken gepleegd op de begraafplaatsen, vermeld in het gemeentelijk reglement op de begraafplaatsen.

Het decreet legt ook een reeks straffen en sancties op voor misdrijven en bestuurlijke inbreuken. Ook een bijkomende bestuurlijke sanctie behoort tot de mogelijkheden.

t) Technische bepalingen

45. Tot slot voorziet het decreet in een reeks technische bepalingen.

De afschaffing van de tweede schouwing bij crematie in geval van een natuurlijk overlijden heeft implicaties voor het decreet van 14 juli 2025 over het platform

voor overlijdensadministratie. Een aantal bepalingen moeten worden gewijzigd of opgeheven.

Impactanalyse

a) Maatschappelijke impact (doelgroepen, JoKER en armoedetoets)

46. Het decreet heeft betrekking op de organisatie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging in het Vlaamse Gewest en raakt daardoor een brede groep van betrokken actoren, waaronder overledenen, nabestaanden, lokale besturen, uitvaartondernemers, crematoria en beheerders van begraafplaatsen.

Het decreet strekt ertoe een coherent, duidelijk en toekomstgericht regelgevend kader tot stand te brengen dat beter aansluit bij de maatschappelijke en organisatorische ontwikkelingen die zich sinds de totstandkoming van het decreet van 16 januari 2004 hebben voorgedaan. Het beoogt daarbij de rechtszekerheid te versterken en bij te dragen tot een respectvolle, transparante en zorgvuldige organisatie van de lijkbezorging.

Het decreet bevat geen bepalingen die rechtstreeks betrekking hebben op de rechten of belangen van kinderen en jongeren. Er is daarom geen aanleiding tot het uitvoeren van een JoKER.

Het decreet heeft slechts een beperkte impact op personen in een armoedesituatie. Het bevat voornamelijk bepalingen die betrekking hebben op de organisatie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Wel raken een aantal bepalingen aan situaties waarin de overledene of diens nabestaanden over onvoldoende financiële middelen beschikken, onder meer wat betreft de gemeentelijke tussenkomst in een kosteloze lijkbezorging en de daaraan verbonden verantwoordelijkheden van de lokale besturen.

Het decreet beoogt op dit vlak geen fundamentele beleidswijziging door te voeren ten aanzien van de bestaande regeling. De voorgestelde bepalingen brengen geen bijkomende financiële lasten mee voor personen in armoede en beperken de toegang tot een waardige lijkbezorging niet. Er wordt dan ook geoordeeld dat het decreet geen significante negatieve impact heeft op personen in een armoedesituatie.

b) Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

47. Het decreet draagt bij tot de bescherming van de menselijke waardigheid en de eerbiedige behandeling van overledenen. Daarnaast versterkt het de autonomie van burgers door bijkomende mogelijkheden te voorzien voor het kenbaar maken van de laatste wil en door de positie van nabestaanden binnen het lijkbezorgingsproces nader te verduidelijken en te versterken.

De bepalingen van het decreet zijn algemeen en objectief geformuleerd en gelden voor alle personen die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. De regeling maakt geen onderscheid op basis van criteria die strijdig zijn met het gelijkheids- of non-discriminatiebeginsel. Voor zover onderscheidingen worden gemaakt,

berusten deze op objectieve en redelijke criteria die verband houden met de organisatie van de lijkbezorging en het beheer van de begraafplaatsen.

Implementatie

a) Uitvoering

De uitvoering van het decreet vereist vaststelling van een of meerdere nieuwe uitvoeringsbesluiten. Het decreet bevat verschillende machtigingen aan de Vlaamse Regering om nadere regels vast te stellen ter uitvoering van de decretale bepalingen. Deze hebben onder meer betrekking op de bewaring en opbaring van lijken, thuisopbaring, thuisbewaring, lijkvervoer, identificatie- en registratieverplichtingen. Ook zullen de bestaande omzendbrieven en andere toelichtende documenten worden afgestemd op het nieuwe regelgevend kader.

b) Handhaving en toezicht

Het decreet voorziet in een gemoderniseerd handhavingskader. Dat kader beoogt een doeltreffende, evenredige en rechtszekere handhaving van de regelgeving over begraafplaatsen en lijkbezorging. De bepalingen over toezicht, vaststelling van inbreuken, bestuurlijke handhaving en herstelmaatregelen worden afgestemd op de verplichtingen die het decreet oplegt aan de verschillende actoren binnen de lijkbezorgingsketen.

c) Monitoring en evaluatie

De toepassing van het decreet zal worden opgevolgd door de bevoegde Vlaamse administratie. Daarbij zal bijzondere aandacht worden besteed aan de praktische uitvoerbaarheid van de nieuwe regelgeving en aan eventuele knelpunten die zich in de toepassing ervan voordoen. De opgedane ervaringen kunnen aanleiding geven tot een evaluatie en, indien nodig, tot een bijsturing van het regelgevend kader.

d) Inwerkingtreding

Het decreet treedt in werking op een datum die door de Vlaamse Regering wordt vastgesteld. Op die manier kan worden verzekerd dat de noodzakelijke uitvoeringsmaatregelen tijdig worden vastgesteld en dat de betrokken actoren voldoende gelegenheid hebben om zich op de toepassing van de nieuwe regelgeving voor te bereiden.

C. Totstandkomingsprocedure

…

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Sinds 1 januari 2002 zijn de gewesten exclusief bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Die bevoegdheid volgt uit artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals gewijzigd door de bijzondere wet van 13 juli 2001.

Wat de draagwijdte van deze bevoegdheid betreft, verleent artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 volgens de vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State[9] aan de gewesten de volledige bevoegdheid om eigen regels over de begraafplaatsen en de lijkbezorging uit te vaardigen.

In dezelfde adviespraktijk stelt de Raad van State dat, gelet op de zeer algemene formulering van artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, de gewesten bevoegd zijn om bepalingen van allerlei aard over de begraafplaatsen en de lijkbezorging vast te stellen, ongeacht of die bepalingen:

- aangelegenheden betreffen die op de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 geregeld werden bij of krachtens de vorige wet van 20 juli 1971 op de lijkbezorging;
- dan wel of ze aangelegenheden betreffen die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 onder een andere wetgeving ressorteerden;
- of die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 nog niet in een wetgevend kader waren opgenomen.

De bevoegdheid van de gewesten strekt zich evenwel niet uit tot de volgende aangelegenheden met betrekking tot de lijkbezorging die tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid behoren:

- de vaststelling van het overlijden;
- het opmaken van de akte van overlijden;
- de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van gewelddadige dood of van verdacht overlijden.

Het decreet is vanuit deze bevoegdheidsafbakening geconcipieerd.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikelen 1 tot en met 3

Deze artikelen behoeven geen nadere toelichting.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt het territoriale en materiële toepassingsgebied van het decreet.

[9] Zie o.a.: Adv. RvS nr. 31.592/2 van 3 oktober 2001; Adv. RvS nr. 35.604/1/V van 7 augustus 2003; Adv. RvS nr. 36.609/4 van 29 maart 2004; Adv. RvS nr. 38.135/VR van 17 maart 2005; Adv. RvS nr. 40.143/VR van 2 mei 2006; Adv. RvS nr. 43.028/2 van 10 oktober 2007; Adv. RvS 45.068/2/V van 27 augustus 2008; Adv. RvS nr. 46.638/4 van 3 juni 2009; Adv. RvS nr. 48.536/2/V van 9 augustus 2010; Adv. RvS nr. 53.324/1 van 6 juni 2013; Adv. RvS nr. 62.212/4 van 30 oktober 2017; Adv. RvS nr. 65.197/3 van 14 februari 2019; Adv. RvS nr. 77.565/3 van 16 april 2025.

Artikel 5

Deze bepaling bouwt voort op artikel 27 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Dat artikel bepaalt dat de bepalingen van het decreet geen afbreuk doen aan de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het Vorstenhuis en van de hoofden van bisdommen in hun kathedraal, noch aan de bepalingen betreffende de graven van militairen.

In dit artikel wordt deze regeling geactualiseerd en verduidelijkt. De vrijwaring van het gebruik om hoofden van bisdommen in hun kathedraal bij te zetten en het voorbehoud ten aanzien van de bijzondere bepalingen betreffende de graven van militairen worden behouden. De verwijzing naar de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het Vorstenhuis wordt niet overgenomen.

De gebruiken aangaande de bijzetting van de leden van het Vorstenhuis

De verwijzing in artikel 27 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging naar de gebruiken in verband met de bijzetting van leden van het Vorstenhuis wordt niet overgenomen.

Deze bepaling vindt haar oorsprong in artikel 27 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat hiermee specifiek wordt gedoeld op het gebruik om leden van de Koninklijke Familie bij te zetten in de koninklijke crypte van de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Laken[10]. De wetgever beoogde daarmee dit reeds bestaande gebruik, dat afweek van de toenmalige algemene regels inzake de plaats van begraving, wettelijk te bekrachtigen.

Sinds de regionalisering van de bevoegdheid inzake begraafplaatsen en lijkbezorging in het kader van de vijfde staatshervorming behoort de regeling van deze aangelegenheid echter tot de bevoegdheid van het gewest op het grondgebied waarvan zij zich voordoet. Aangezien de koninklijke crypte te Laken zich op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bevindt, viel het gebruik waarop deze bepaling betrekking heeft bijgevolg reeds bij de totstandkoming van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging buiten het territoriale toepassingsgebied van de Vlaamse regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. De overname van de historische federale bepaling in artikel 27 van dat decreet had op dit punt dan ook geen zelfstandige juridische betekenis. De verwijzing naar dit gebruik wordt om die redenen dan ook niet overgenomen in dit decreet.

Het gebruik om leden van de Koninklijke Familie bij te zetten in de koninklijke crypte van de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Laken, die gelegen is op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, wordt bovendien uitdrukkelijk gevrijwaard door artikel 35 van de ordonnantie van 29 november 2018 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft aldus, als territoriaal bevoegde overheid, de reeds in artikel 27 van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging opgenomen vrijwaring van dit gebruik in zijn eigen regelgeving behouden.

[10] Parl.St. Kamer 1969-70, nr. 725/1, p. 2.

De gebruiken aangaande de bijzetting van de hoofden van bisdommen in hun kathedraal

Deze bepaling behoudt het gebruik, dat reeds is opgenomen in artikel 27 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, dat de hoofden van de bisdommen kunnen worden bijgezet in de kathedraal van hun bisdom, gelegen in het Vlaams Gewest. De bepaling wordt verduidelijkt door uitdrukkelijk te bepalen dat dit ook geldt voor de gewezen hoofden van de bisdommen, die kunnen worden bijgezet in de kathedraal van het bisdom waarvan zij het hoofd waren.

Een voorbeeld van dit gebruik is terug te vinden binnen de rooms-katholieke eredienst. Canon 1242 van het Wetboek van Canoniek Recht (*Codex Iuris Canonici*) bepaalt dat in kerken geen stoffelijke overschotten mogen worden begraven, behoudens een uitzondering voor onder meer diocesane bisschoppen en emeritus-diocesane bisschoppen in hun eigen kerk. Canon 376 van hetzelfde Wetboek bepaalt dat bisschoppen aan wie de zorg voor een bisdom is toevertrouwd, diocesane bisschoppen worden genoemd. Voor de diocesane bisschoppen en emeritus-diocesane bisschoppen betreft de eigen kerk de kathedraal van het bisdom waarvan zij respectievelijk het hoofd zijn of waren. Binnen de rooms-katholieke eredienst worden onder de hoofden en gewezen hoofden van de bisdommen in deze bepaling bijgevolg de diocesane bisschoppen en emeritus-diocesane bisschoppen begrepen.

Het begrip 'bijzetten' wordt behouden, overeenkomstig de terminologie van artikel 27 van het decreet van 16 januari 2004. Daarmee wordt gedoeld op het gebruik waarbij het stoffelijk overschot van het hoofd of het gewezen hoofd van een bisdom in de kathedraal wordt bijgezet, bijvoorbeeld in een daartoe bestemde grafplaats of crypte.

Artikel 6

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 7

Dit artikel verleent de Vlaamse Regering de bevoegdheid om in uitzonderlijke omstandigheden af te wijken van de bepalingen van dit decreet met het oog op de bescherming van de bevolking en de openbare orde. Het gaat om situaties waarin de decreetbepalingen onvoldoende zijn aangepast aan de bijzondere aard van de omstandigheden. Het kan bijvoorbeeld gaan om de uitbraak van een besmettelijke ziekte, een besmetting door ioniserende stralingen, een ramp, een oorlog enz.

Deze bepaling laat toe om, waar nodig, maatregelen te nemen die afwijken van de vastgelegde decretale en reglementaire procedures, termijnen of verplichtingen, voor zover dat noodzakelijk is om de veiligheid of de gezondheid van de bevolking of de openbare orde te beschermen. De toepassing van deze bepaling veronderstelt altijd een duidelijke motivering en een afbakening in de tijd. Nadien hernemen de gewone bepalingen van het decreet hun volle werking.

Hoofdstuk 2. Algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging

Artikel 8

Dit artikel bepaalt uitdrukkelijk dat de bepalingen van dit decreet de openbare orde raken en aan een behoefte van algemeen belang beantwoorden.

Zoals ook voor de bestaande regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging geldt, raakt de regeling van de lijkbezorging wezenlijke belangen van de gemeenschap. De lijkbezorging is geen louter private aangelegenheid, maar omvat een geheel van handelingen, beslissingen en voorzieningen die vanaf het overlijden tot en met de definitieve bestemming van het lichaam, de stoffelijke overschotten of de crematieas aan een dwingend normatief kader en overheidstoezicht zijn onderworpen.

Het gaat daarbij onder meer om de bewaring en opbaring van lichamen, het vervoer van lichamen, de voorafgaande toelating van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot begraving of crematie, de begraving en crematie, de bestemming, bewaring en verstrooiing van crematieas, de eerbiediging en uitvoering van de laatste wilsbeschikking van de overledene, de inrichting en het beheer van begraafplaatsen, de aanleg en het gebruik van graven en graftekens, de verlening en hernieuwing van grafconcessies, de bijzetting, de ontgraving, opgraving en ruiming van lichamen, stoffelijke overschotten en asurnen, alsook de inrichting en werking van voorzieningen en de activiteiten van de actoren die bij de lijkbezorging betrokken zijn. Deze regeling strekt tot bescherming van wezenlijke maatschappelijke belangen, waaronder de openbare orde, de volksgezondheid, de waardige en respectvolle omgang met overledenen, de eerbiediging van de laatste wil en de goede organisatie en het beheer van begraafplaatsen en crematoria.

Dat bijzondere publieke karakter van de lijkbezorging vindt steun in de rechtspraak.
Het Hof van beroep te Brussel heeft het openbare orde-karakter van de regelgeving inzake lijkbezorging uitdrukkelijk bevestigd. Het Hof oordeelde dat de wettelijke bepalingen die de organisatie van de uitvaart en de keuze van de wijze van lijkbezorging regelen, van openbare orde zijn[11]. Dit houdt in dat partijen niet vrij over de toepassing van deze bepalingen kunnen beschikken. Het Hof leidde daar in de voorliggende zaak onder meer uit af dat een partij niet door berusting in een rechterlijke beslissing kan verhinderen dat in hoger beroep de correcte toepassing van deze bepalingen van openbare orde wordt beoordeeld. Het Hof bracht het openbareordekarakter van deze bepalingen in verband met het gegeven dat het recht van een persoon om, binnen de grenzen van de wet, zijn uitvaart te regelen en zijn wijze van lijkbezorging te kiezen, voortvloeit uit de persoonlijkheid en de menselijke vrijheid.

Ook de rechtspraak van het Hof van Cassatie bevestigt het openbare orde-karakter van de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. Zo heeft het Hof uitdrukkelijk geoordeeld dat zowel het vervoer als de begrafenis van overledenen handelingen zijn die de openbare orde raken[12]. Het Hof heeft ook concrete voorschriften over de wijze waarop de lijkbezorging wordt uitgevoerd als

[11] Brussel 11 mei 2006, 21e k., *J.T.* 2007, afl. 13, nr. 6262, 247-248
[12] Cass. 5 december 2003, C.03.0032.F

bepalingen van openbare orde aangemerkt. Zo oordeelde het Hof dat de wettelijke bepaling die de minimale diepte vastlegde waarop lijken in grafkelders moesten worden bijgezet, van openbare orde was[13]. De niet-naleving van een dergelijke norm van openbare orde kon bijgevolg niet worden geneutraliseerd door de gewone regels inzake de aanvaarding van werken en zichtbare gebreken. De rechtspraak van het Hof van Cassatie bevestigt in voormelde arresten aldus dat zowel handelingen van lijkbezorging zelf als de wettelijke voorschriften die de voorwaarden bepalen waaronder die handelingen worden uitgevoerd, de openbare orde raken.

Het Grondwettelijk Hof heeft het publieke en algemeen belang dienende karakter van essentiële onderdelen van de lijkbezorging eveneens uitdrukkelijk bevestigd[14]. Het Hof stelde vast dat de decreetgever het beheer van begraafplaatsen en crematoria opvat als een openbare dienst die aan eenieder op gelijke wijze ter beschikking moet worden gesteld, waarbij onder meer de eerbied voor de overledenen en hun nabestaanden wordt gewaarborgd. Het Hof oordeelde vervolgens dat de ten aanzien van crematoria genomen maatregelen het algemeen belang beogen te dienen en kwalificeerde zowel de crematie als de teraardebestelling als een taak van algemeen belang.

Het Hof van Justitie heeft het publieke karakter van de lijkbezorging ook uitdrukkelijk erkend. In het arrest Truley oordeelde het Hof dat[15]:

- de lijkbezorging daadwerkelijk kan beantwoorden aan een behoefte van algemeen belang (overweging 51). De lijkbezorging dient daarmee niet uitsluitend particuliere belangen, maar kan ook een algemeen belang dienen;
- de lijkbezorging daadwerkelijk verband houdt met de openbare orde (overweging 52). Het Hof erkent daarmee uitdrukkelijk het publieke belang bij een nauwgezette controle op bepaalde aspecten van de lijkbezorging;
- redenen van hygiëne en volksgezondheid kunnen rechtvaardigen dat de overheid een beslissende invloed op de lijkbezorging behoudt (overweging 53). De regeling en controle van de lijkbezorging strekken daarmee mede tot bescherming van collectieve belangen inzake hygiëne en volksgezondheid;
- de wettelijke verplichting voor de overheid om zelf voor de lijkbezorging in te staan wanneer niemand daarvoor zorgt, een aanwijzing vormt dat de lijkbezorging in een behoefte van algemeen belang voorziet (overwegingen 53 en 57). Dit bevestigt dat de lijkbezorging niet uitsluitend als een private aangelegenheid kan worden beschouwd, maar ook een algemeen belang dient;
- de lijkbezorging ruim moet worden opgevat en niet kunstmatig kan worden opgesplitst (overwegingen 54 tot en met 56). Het Hof verwierp uitdrukkelijk het onderscheid tussen enerzijds de begraving en crematie van lichamen en het beheer van begraafplaatsen en columbaria en anderzijds de

[13] Cass. 20 januari 1994, C.93.0236.F
[14] GwH 19 juli 2005, nr. 132/2005, B.5.2-B.5.3, B.6.5 en B.7.2.
[15] HvJ 27 februari 2003, C-373/00, Adolf Truley GmbH/Bestattung Wien GmbH, overwegingen 51-57

lijkbezorging in ruimere zin, waaronder het kisten en het vervoer van overledenen. Het Hof achtte een dergelijk onderscheid artificieel en wees op de onderlinge samenhang tussen de verschillende activiteiten van de lijkbezorging, waaronder begrafenisplechtigheden, het vervoer van lichamen of as, het openen en sluiten van graven, de teraardebestelling en opgravingen.

Daarnaast heeft het Hof van Justitie in het arrest Memoria en Dall'Antonia[16] uitdrukkelijk erkend dat de bescherming van het respect voor de nagedachtenis van overledenen een dwingende reden van algemeen belang kan vormen (overweging 57). Het Hof aanvaardde dat specifieke verplichtingen en controles kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van die doelstelling, onder meer door te waarborgen dat asbussen op passende wijze worden bewaard en dat zij niet worden achtergelaten of dat de inhoud ervan niet op ongepaste wijze of op een ongepaste plaats wordt verstrooid (overweging 58).

Het bijzondere karakter van de regelgeving inzake lijkbezorging wordt verder onderstreept doordat bepaalde aspecten van de lijkbezorging raken aan het fundamentele recht op eerbiediging van het privé- en familieleven, gewaarborgd door artikel 8 EVRM. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft verschillende aspecten van de omgang met het lichaam, de stoffelijke resten, de crematieas en het graf van een overledene onder de beschermingssfeer van artikel 8 EVRM gebracht. Het gaat onder meer om de vermelding van de familienaam op het graf van een stilgeboren kind[17], de teruggave van het lichaam van een overledene aan de familie[18], de overbrenging van een urn met crematieas[19] en de mogelijkheid voor een ouder om de begrafenis van zijn of haar kind bij te wonen[20].

In het arrest Marić benadrukte het Hof bovendien dat bij de omgang met het overlijden van een naaste, vanwege het persoonlijke en delicate karakter daarvan, een bijzonder hoge mate van zorgvuldigheid en voorzichtigheid moet worden betracht[21].

De in dit artikel vermelde kwalificatie dat de bepalingen van het decreet de openbare orde raken en beantwoorden aan een behoefte van algemeen belang heeft tot gevolg dat de bepalingen van dit decreet een dwingend en afdwingbaar normatief kader vormen voor alle actoren die bij de lijkbezorging betrokken zijn.

Van deze bepalingen kan niet door middel van overeenkomsten, onderhandse afspraken of andere private regelingen worden afgeweken. Ook gemeentelijke reglementen inzake het beheer van begraafplaatsen en reglementen van crematoria moeten binnen het door dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan vastgestelde normatieve kader blijven.

Het publieke en dwingende karakter van de regelgeving komt ten slotte tot uiting in het toezicht en de handhaving ervan. De naleving van de decretale voorschriften wordt niet uitsluitend aan de betrokken actoren overgelaten. Het decreet voorziet

[16] HvJ 14 november 2018, C-342/17, Memoria Srl en Antonia Dall'Antonia/Comune di Padova, overwegingen 57-58.
[17] EHRM 2 juni 2005, nr. 77785/01, *Znamenskaya t. Rusland*, overweging 27.
[18] EHRM 6 juni 2013, nr. 38450/05, *Sabanchiyeva e.a. t. Rusland*, overweging 123.
[19] EHRM 17 januari 2006, nr. 61564/00, *Elli Poluhas Dödsbo t. Zweden*, overweging 24.
[20] EHRM 14 februari 2008, nr. 55525/00, *Hadri-Vionnet t. Zwitserland*, overweging 52.
[21] EHRM 12 juni 2014, nr. 50132/12, *Marić t. Kroatië*, overweging 64.

in een toezichtskader en verbindt aan de niet-naleving van verschillende verplichtingen, naargelang de aard en de ernst van de normschending, bestuurlijke of strafrechtelijke sancties.

Gelet op de aard en de verscheidenheid van de aspecten van de lijkbezorging die door dit decreet worden geregeld, de wezenlijke maatschappelijke belangen die daarmee worden beschermd, het noodzakelijke overheidstoezicht en de publiekrechtelijke handhaving ervan, bevestigt de decreetgever met dit artikel uitdrukkelijk het openbare orde-karakter van de bepalingen van dit decreet.

Artikel 9

Dit artikel verankert het waardigheidsbeginsel als algemeen beginsel van de lijkbezorging. Dit beginsel houdt in dat de eerbied die aan het menselijk lichaam is verschuldigd, niet ophoudt met het overlijden. Het overlijden neemt de bijzondere betekenis en beschermwaardigheid van het menselijk lichaam niet weg. Het lijk, het stoffelijk overschot en de as na crematie moeten daarom op een waardige, eerbiedige en respectvolle wijze worden behandeld.

Aan dit waardigheidsbeginsel ligt onder meer de bijzondere verbondenheid tussen het lichaam en de menselijke persoon ten grondslag. Die verbondenheid houdt niet zonder meer op door het overlijden. De verbondenheid met de overleden persoon maakt dat een lijk niet zonder meer met een gewone zaak kan worden gelijkgesteld. Het gestorven lichaam behoudt daardoor een bijzondere juridische status en beschermwaardigheid. Deze grondgedachte komt ook tot uitdrukking in de definitie van het begrip "lijk" in dit decreet als het "lichaam van een overleden persoon": ook na het overlijden wordt het lichaam aldus uitdrukkelijk in relatie tot de persoon van de overledene beschouwd.

De begrippen waardigheid, eerbied en respect geven uitdrukking aan verschillende, nauw met elkaar samenhangende aspecten van dit beginsel.

Waardigheid verwijst naar de bijzondere waarde die aan het menselijk lichaam toekomt en die ook na het overlijden bescherming verdient. De menselijke waardigheid werkt in die zin postmortaal door in de juridische status en beschermwaardigheid van het gestorven lichaam. Het waardigheidsbeginsel rechtvaardigt een bescherming van het gestorven lichaam. Die bescherming geldt voor iedere overledene, ongeacht diens afkomst, levensbeschouwing, maatschappelijke positie, levensloop of de omstandigheden van het overlijden.

Eerbied benadrukt de ingetogenheid en terughoudendheid die bij de omgang met een overledene passen. Het drukt uit dat handelingen met betrekking tot het lijk, het stoffelijk overschot en de crematieas behoren te gebeuren met erkenning van hun bijzondere betekenis en met vermijding van een vernederende, onterende of onwaardige behandeling.

Respect betreft de concrete wijze waarop aan die bescherming uitvoering wordt gegeven. Het vereist een zorgvuldige omgang met het lijk, het stoffelijk overschot en de as, met aandacht voor de identiteit van de overledene en diens rechtmatig geuite wensen, binnen het toepasselijke decretale kader. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de betekenis die de overledene voor de nabestaanden heeft en met hun behoefte aan een waardig afscheid.

De drie begrippen vormen samen één algemene gedragsnorm waarbij met het lijk, het stoffelijk overschot en de as mogen geen handelingen worden verricht die in strijd zijn met het waardigheidsbeginsel. Dit betekent dat niet alleen ongerechtvaardigde fysieke aantastingen moeten worden vermeden, maar ook iedere andere wijze van behandeling die, gelet op de aard van de handeling of de omstandigheden waarin zij wordt gesteld, onverenigbaar is met de waardigheid, eerbied en het respect die aan de overledene verschuldigd zijn.

Het waardigheidsbeginsel houdt evenwel geen absoluut verbod in op iedere handeling met betrekking tot het overleden lichaam. De lijkbezorging veronderstelt noodzakelijkerwijs dat bepaalde handelingen met het lichaam van een overledene moeten worden gesteld, zoals onder andere de verzorging, bewaring, opbaring en het vervoer, het kisten, de begraving en crematie, alsook, in voorkomend geval, de opgraving, ontgraving en ruiming. Het waardigheidsbeginsel vereist dat dergelijke handelingen binnen het toepasselijke decretale kader plaatsvinden en op een zorgvuldige en passende wijze worden uitgevoerd. Ook wanneer een overledene zijn lichaam ter beschikking van de wetenschap heeft gesteld, blijft het waardigheidsbeginsel onverkort gelden. De universitaire instellingen die het lichaam ontvangen en gebruiken voor onderwijs of wetenschappelijk onderzoek, dienen het lichaam gedurende alle handelingen met de nodige waardigheid, eerbied en respect te behandelen.

Relevant om te duiden is dat het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek de waardigheid van het lichaam van de overledene uitdrukkelijk als een ethisch uitgangspunt voor de lijkbezorging naar voren heeft geschoven. In advies nr. 79 van 8 november 2021 betreffende nieuwe vormen van lijkbezorging ontwikkelde het Comité een ethisch toetsingskader voor de beoordeling van vormen van lijkbezorging. Tot de elementen van dat kader behoren het respect voor de laatste wens van de overledene, het respect voor de waardigheid van het lichaam van de overledene en de aandacht voor een respectvol afscheid en de mogelijkheid tot rouw voor de nabestaanden.[22]

Het Comité geeft daarbij ook nadere invulling aan het respect voor de waardigheid van het lichaam van de overledene. Hoewel het Comité benadrukt dat daarvoor geen objectieve maatstaf bestaat, onderscheidt het voor de beoordeling van vormen van lijkbezorging verschillende aandachtspunten. Zo moet een ongewilde vermenging van lichamen of hun overblijfselen worden vermeden en moeten het lichaam en de overblijfselen worden beschermd tegen ontvreemding en ander oneigenlijk gebruik[23]. Deze elementen illustreren dat het respect voor de waardigheid van de overledene niet louter een abstract beginsel is, maar ook concrete eisen kan stellen aan de wijze waarop de lijkbezorging wordt georganiseerd en uitgevoerd.

Het waardigheidsbeginsel vindt eveneens aansluiting bij de Europese rechtspraak. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft artikel 8 EVRM onder meer toegepast op de tijdige teruggave van het lichaam van een overledene aan de

[22] Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, Advies nr. 79 van 8 november 2021 betreffende nieuwe vormen van lijkbezorging, p. 18.
[23] Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, Advies nr. 79 van 8 november 2021 betreffende nieuwe vormen van lijkbezorging, p. 20-21.

nabestaanden[24] en de overbrenging van een urn met crematieas[25]. In het arrest *Marić t. Kroatië* benadrukte het Hof bovendien dat bij de omgang met het overlijden van een naaste, vanwege het persoonlijke en delicate karakter daarvan, een bijzonder hoge mate van zorgvuldigheid en voorzichtigheid moet worden betracht[26]. In *Elberte t. Letland* benadrukte het Hof tevens het belang van eerbied voor het menselijk lichaam, ook na het overlijden[27].[8] Deze rechtspraak ondersteunt het belang van een zorgvuldig wettelijk kader en van een waardige behandeling van het overleden lichaam.

Deze rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens erkent het bijzondere en gevoelige karakter van de omgang met het lichaam en de stoffelijke resten van een overledene, de as van een overledene en de nauwe verbondenheid daarvan met de door het EVRM beschermde rechten van de nabestaanden.

Ook het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft het respect voor overledenen als een rechtens te beschermen algemeen belang erkend. In het arrest *Memoria en Dall'Antonia* oordeelde het Hof dat de bescherming van het respect voor de nagedachtenis van overledenen een dwingende reden van algemeen belang kan vormen[28]. Het Hof aanvaardde in hetzelfde arrest tevens dat specifieke verplichtingen en controles kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van die doelstelling, onder meer door te waarborgen dat asbussen op passende wijze worden bewaard en dat zij niet worden achtergelaten of dat de inhoud ervan niet op ongepaste wijze of op een ongepaste plaats wordt verstrooid (overweging 58).

Het waardigheidsbeginsel opgenomen in dit artikel vormt dan ook een bindende algemene gedragsnorm voor de toepassing van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsregels ervan. Alle handelingen met een lijk, stoffelijk overschot of as moeten met dit beginsel in overeenstemming zijn. Handelingen die afbreuk doen aan de waardigheid, eerbied of het respect die aan de overledene zijn verschuldigd, zijn niet toegestaan.

Artikel 10

Dit artikel verankert het non-commercialiteitsbeginsel ten aanzien van het lijk, het stoffelijk overschot en de as na crematie. Dat beginsel vormt een concretisering van het in artikel 9 opgenomen waardigheidsbeginsel en houdt verband met de bijzondere juridische status van het menselijk lichaam, die ook na het overlijden doorwerkt. Het non-commercialiteitsbeginsel vindt voor een belangrijk deel zijn grondslag in het beginsel van de menselijke waardigheid. Ook na het overlijden blijven het lichaam en de persoon die de overledene bij leven was nauw met elkaar verbonden. Die verbondenheid brengt mee dat het overleden menselijke lichaam met respect en eerbied wordt behandeld en zich niet leent tot commercialisering.

Hoewel de rechtspersoonlijkheid van een persoon eindigt bij het overlijden, wordt het overleden menselijke lichaam daardoor geen gewone vermogensrechtelijke zaak. Het lijk blijft nauw verbonden met de persoon die de overledene bij leven

[24] EHRM 30 oktober 2001, nr. 37794/97, Pannullo en Forte t. Frankrijk, overweging 36; EHRM 6 juni 2013, nr. 38450/05, Sabanchiyeva e.a. t. Rusland, overweging 123.
[25] EHRM 17 januari 2006, nr. 61564/00, Elli Poluhas Dödsbo t. Zweden, overweging 24.
[26] EHRM 12 juni 2014, nr. 50132/12, *Marić t. Kroatië*, overweging 64.
[27] EHRM 13 januari 2015, nr. 61243/08, *Elberte t. Letland*.
[28] HvJ 14 november 2018, C-342/17, *Memoria Srl en Antonia Dall'Antonia/Comune di Padova*, overwegingen 57-58.

was en geniet ook na het overlijden een bijzondere rechtsbescherming. Het overleden menselijke lichaam heeft daardoor een bijzondere juridische status en kan niet als een zaak worden behandeld waarover vrij kan worden beschikt of die vrij kan worden verhandeld.

Hetzelfde uitgangspunt geldt voor het stoffelijk overschot en, gelet op de rechtstreekse herkomst ervan uit het lichaam van de overledene, voor de as na crematie. Het verbod op commercialisering geldt eveneens voor afzonderlijke menselijke resten, zoals menselijke beenderen, ongeacht hun herkomst of ouderdom. Ook dergelijke resten behouden hun bijzondere band met de persoon van wie zij afkomstig zijn en kunnen, gelet op het waardigheidsbeginsel, niet als gewone handelswaar worden beschouwd. Het aanbieden of verkopen van menselijke beenderen of andere menselijke resten als handelswaar, bijvoorbeeld in een winkel of een online handelsplatform, is dan ook niet alleen strijdig met het non-commercialiteitsbeginsel, maar ook met het in artikel 9 verankerde waardigheidsbeginsel, dat een eerbiedige en respectvolle behandeling van menselijke resten waarborgt.

Zo is dan ook vanuit het non-commercialiteitsbeginsel de verkoop van een lijk of delen ervan uitgesloten; een dergelijke commercialisering is ook onverenigbaar met het waardigheidsbeginsel dat de menselijke waardigheid waarborgt.

Het non-commercialiteitsbeginsel vindt ook uitdrukking in het Europees recht. Artikel 3 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat is opgenomen onder titel I "Waardigheid", waarborgt het recht op menselijke integriteit. Artikel 3, lid 2, c), bepaalt in het bijzonder dat het verbod in acht moet worden genomen om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden. Ook artikel 21 van het Verdrag inzake de rechten van de mens en de biogeneeskunde van de Raad van Europa (Verdrag van Oviedo) bepaalt dat het menselijk lichaam en zijn bestanddelen als zodanig niet mogen dienen tot verkrijging van financieel voordeel.

Ook het Hof van Justitie heeft in het arrest *Nederland/Parlement en Raad* van 9 oktober 2001 het niet-beschikbare en onvervreemdbare karakter van het menselijk lichaam in verband gebracht met de bescherming van de menselijke waardigheid[29].

Dat het lijk, het stoffelijk overschot en de as zelf niet kunnen worden gecommercialiseerd, sluit evenwel niet uit dat bepaalde activiteiten die daarop betrekking hebben tegen vergoeding worden verricht. Zo heeft het Hof van Justitie in het arrest *Memoria* van 14 november 2018 geoordeeld dat ondernemingen tegen betaling asurnen kunnen bewaren en dat een algemeen verbod op die activiteit verder gaat dan noodzakelijk om het respect voor de nagedachtenis van overledenen te waarborgen[30].

Vanuit de bovenvermelde uitgangspunten bepaalt dit artikel dat het lijk, het stoffelijk overschot en de as na crematie buiten de handel zijn. Daarmee wordt tot uitdrukking gebracht dat zij niet als verhandelbaar goed in het rechtsverkeer kunnen worden gebracht en niet als zodanig het voorwerp kunnen uitmaken van commerciële activiteiten. Het lijk, het stoffelijk overschot en de as mogen met andere woorden niet zelf een handelswaarde krijgen of als voorwerp of

[29] HvJ 9 oktober 2001, C-377/98, overweging 77.
[30] HvJ 14 november 2018, C-342/17, overwegingen 57-60

tegenprestatie van een commerciële transactie worden behandeld. Voor de as na crematie wordt dat uitgangspunt in dit decreet uitdrukkelijk doorgetrokken vanuit de bijzondere band van de as met het lichaam van de overledene.

Het non-commercialiteitsbeginsel geldt ook voor de persoon zelf. Het houdt in dat een persoon bij leven zijn lichaam na overlijden niet tot voorwerp van een commerciële transactie kan maken. Zo kan lichaamsdonatie aan de wetenschap niet gebeuren in ruil voor een betaling of een ander financieel voordeel voor het lichaam als zodanig. Bij lichaamsdonatie wordt het lichaam gedoneerd en niet verkocht. De mogelijkheid om bij leven te bepalen dat het lichaam na het overlijden aan de wetenschap wordt gedoneerd, houdt dan ook geen mogelijkheid in om aan dat lichaam een handelswaarde toe te kennen. Lichaamsdonatie aan de wetenschap is bijgevolg naar haar aard kosteloos.

Het non-commercialiteitsbeginsel geldt eveneens voor de universitaire instelling die het lichaam in het kader van de lichaamsdonatie ontvangt. Ook zij mag het gedoneerde lichaam of delen daarvan als zodanig niet als bron van financieel voordeel aanwenden. Het lichaam en de delen daarvan mogen bijgevolg niet worden verkocht of op een andere wijze worden gecommercialiseerd. Het non-commercialiteitsbeginsel geldt aldus zowel ten aanzien van de persoon die bij leven tot lichaamsdonatie beslist als ten aanzien van de partij die het lichaam na het overlijden ontvangt.

Dit verhindert niet dat de universiteit waaraan het lichaam wordt gedoneerd, de kosten draagt die met de lichaamsdonatie en de uitvoering ervan verband houden. Het kan bijvoorbeeld gaan om de kosten voor het vervoer van het lichaam naar de universiteit en, na afloop van het onderwijs of wetenschappelijk onderzoek, om de kosten voor het vervoer naar de door de overledene gekozen definitieve bestemming en voor de begraving of crematie. Het dragen van dergelijke kosten vormt geen vergoeding voor de lichaamsdonatie en doet bijgevolg geen afbreuk aan het non-commercialiteitsbeginsel. Bepalend is dat geen betaling of ander financieel voordeel wordt toegekend in ruil voor het lichaam als zodanig.

Het verbod op commercialisering betekent evenwel niet dat geen diensten tegen vergoeding kunnen worden verricht in het kader van de lijkbezorging. Van belang is het onderscheid tussen enerzijds het lijk, het stoffelijk overschot en de as als zodanig, die niet kunnen worden gecommercialiseerd, en anderzijds de goederen en diensten die in het kader van de lijkbezorging worden aangeboden. Ook artikel 3, lid 2, c), van het Handvest en artikel 21 van het Verdrag van Oviedo leggen de nadruk op het menselijk lichaam en de bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel.

Om die reden bepaalt dit artikel uitdrukkelijk welke activiteiten met betrekking tot het lijk, het stoffelijk overschot of de as commercieel kunnen worden verricht. Het gaat om het opbaren en bewaren van het lijk, het lijkvervoer, het begraven van het lijk of de asurn, het bewaren van de asurn, het uitstrooien van de as en het overbrengen (vervoer) van de asurn naar de plaats waar de asurn zal worden begraven, uitgestrooid of bewaard. In die gevallen vormt de verrichte dienst, en niet het lijk, het stoffelijk overschot of de as als zodanig, het voorwerp van de commerciële activiteit.

Het artikel heeft daarmee ook een concrete beschermingsfunctie. Het verzet zich tegen praktijken waarbij rechtstreeks of onrechtstreeks een financieel voordeel wordt verbonden aan het verkrijgen, afstaan, overdragen of ter beschikking stellen

van een lijk, stoffelijk overschot of crematieas als zodanig. Het is evenmin verenigbaar met het non-commercialiteitsbeginsel om de feitelijke beschikkingsmacht over het lichaam van een overledene als economisch drukmiddel te gebruiken, bijvoorbeeld door de vrijgave of overdracht van het lichaam afhankelijk te maken van de betaling van een bedrag dat geen betrekking heeft op een overeenkomstig dit artikel toegelaten dienst.

Ook afspraken waarbij een financieel voordeel wordt toegekend voor het aanbrengen, doorverwijzen of overbrengen van overledenen naar een bepaalde dienstverlener zijn niet verenigbaar met het non-commercialiteitsbeginsel wanneer daardoor het lichaam van de overledene zelf het voorwerp wordt van een commerciële tegenprestatie. Daarmee worden onder meer praktijken beoogd waarbij tussen uitvaartondernemers onderling of tussen uitvaartondernemers en bijvoorbeeld ziekenhuizen of woonzorgcentra financiële afspraken worden gemaakt over het wegbrengen of toevertrouwen van lichamen van overledenen. Hetzelfde geldt voor hoeveelheidskortingen of andere financiële voordelen die crematoria aan uitvaartondernemers toekennen naargelang het aantal overledenen dat door hen bij het crematorium wordt aangebracht voor crematie. Dergelijke voordelen verbinden het financiële voordeel rechtstreeks aan het aantal lichamen dat aan een bepaalde dienstverlener wordt toevertrouwd en zijn om die reden niet verenigbaar met het non-commercialiteitsbeginsel.

Het artikel verhindert daarentegen niet dat goederen en diensten die verband houden met de toegelaten activiteiten tegen vergoeding worden aangeboden. Zo kunnen onder meer een doodskist of asurn worden verkocht en kan een funerarium of aula tegen vergoeding ter beschikking worden gesteld voor het opbaren, bewaren of de laatste groet aan het lichaam van de overledene. Ook het lijkvervoer, het begraven van het lijk of de asurn, het uitstrooien van de as en het overbrengen van de asurn kunnen tegen vergoeding worden verricht. De prijs van die diensten kan verschillen naargelang de aard of omvang van de daadwerkelijk verrichte dienstverlening, bijvoorbeeld naargelang de duur van de bewaring, het afgelegde traject bij het lijkvervoer of de gekozen dienstverlening bij een crematie of begraving. Bepalend is dat de commerciële activiteit en de daarvoor aangerekende vergoeding betrekking hebben op het aangeboden goed of de daadwerkelijk verrichte dienst en niet op het lijk, het stoffelijk overschot of de as als zodanig.

Het non-commercialiteitsbeginsel brengt aldus mee dat goederen en diensten in het kader van de lijkbezorging tegen vergoeding kunnen worden aangeboden, maar dat het lijk, het stoffelijk overschot en de as zelf niet kunnen worden gecommercialiseerd. Dat onderscheid vloeit voort uit het bijzondere juridische statuut van het lichaam en de crematieas van een overledene. Zij kunnen, gelet op hun bijzondere band met de persoon die de overledene bij leven was en de eerbied en het respect waarmee zij moeten worden behandeld, niet worden gelijkgesteld met gewone verhandelbare goederen waaraan als zodanig een handelswaarde kan worden toegekend. Het non-commercialiteitsbeginsel waarborgt op die manier dat commerciële dienstverlening in het kader van de lijkbezorging mogelijk blijft, zonder dat het lichaam, het stoffelijk overschot of de as van een overledene zelf tot handelswaar wordt gemaakt.

Artikel 11

Dit artikel verankert het beginsel dat de organisatie en uitvoering van de lijkbezorging verlopen met respect voor de vrije keuze van de nabestaanden. Het erkent dat nabestaanden, binnen de grenzen van het decreet en met eerbiediging van de laatste wil van de overledene, een belangrijke rol hebben bij de praktische keuzes rond de uitvaart en de bestemming van het lijk of de as.

De bepaling wordt uitdrukkelijk in het decreet opgenomen om te vermijden dat de keuzevrijheid van de nabestaanden in de praktijk wordt beperkt door derden die bij de organisatie of uitvoering van de lijkbezorging betrokken zijn. Hoewel het respecteren van die keuzevrijheid vanzelfsprekend lijkt, kunnen zich situaties voordoen waarin de wensen van de nabestaanden onvoldoende worden gevolgd of waarin bepaalde keuzes feitelijk worden gestuurd of bemoeilijkt. Door dit beginsel decretaal te verankeren, wordt duidelijk gemaakt dat de nabestaanden, behoudens andersluidende laatste wilsuiting van de overledene en binnen de wettelijke grenzen, vrij moeten kunnen beslissen over de concrete organisatie van de lijkbezorging.

De vrije keuze van de nabestaanden heeft niet uitsluitend betrekking op de keuze van de dienstverlener of de aangeboden prestaties. Zij omvat ook de mogelijkheid om, indien de nabestaanden dit wensen, zelf op betekenisvolle wijze aan de afscheidszorg deel te nemen. Dit kan onder meer betrekking hebben op aspecten van de laatste verzorging, de voorbereiding van de opbaring en de plaatsing in of het sluiten van de doodskist. Professionele begeleiding blijft mogelijk en waar nodig vereist vanuit volksgezondheid, veiligheid of de bescherming van de fysieke integriteit van de overledene.

De keuzevrijheid van de nabestaanden is evenwel ondergeschikt aan de laatste wilsuiting van de overledene. Wanneer de overledene zijn wil kenbaar heeft gemaakt, moeten de nabestaanden die wil eerbiedigen overeenkomstig artikel 12. Wanneer de overledene daarentegen over een bepaalde aangelegenheid geen wil heeft geuit, komt aan de nabestaanden ruimte toe om daarover te beslissen. Zij beschikken daarbij evenwel niet over een onbeperkt recht om uitsluitend volgens hun eigen inzichten of voorkeuren te handelen. Bij de uitoefening van hun keuzevrijheid moet rekening worden gehouden met de vermoedelijke wil van de overledene.

Volgens de vaste rechtspraak[31] komt het bij onenigheid of betwisting aan de bevoegde rechter toe om in concreto te beoordelen wie de vermoedelijke wil van de overledene het best kent en kan vertolken. Daarbij is niet uitsluitend de familiale of juridische band met de overledene bepalend, maar wordt in het bijzonder rekening gehouden met de nauwe en frequente affectieve banden die een persoon met de overledene heeft onderhouden, in het bijzonder gedurende de laatste

[31] Zie o.m. Rb. Charleroi 2 juli 1954, *J.T.* 1954, 555; Rb. Hoei 31 januari 1962, *J.T.* 1962, 322; Brussel 19 maart 1968, *Pas.* 1968, II, 176; Rb. Namen 9 juni 1970, *J.L.* 1970-71, 86; Rb. Luik 16 november 1972, *Pas.* 1973, III, 7; Rb. Brussel (kort geding) 17 juli 1979, *J.T.* 1980, 27; Rb. Luik 27 november 1981; Luik 10 februari 1983; Luik 23 september 1988, *J.L.M.B.* 1988, 1394; Rb. Luik 4 maart 1992, *R.T.D.F.* 1994, 698; Rb. Luik 5 oktober 1993, *TBBR/RGDC* 1994/2, 149-150; Rb. Antwerpen (kort geding) 19 mei 1995, *R.W.* 1995-98, 756; Rb. Luik (kort geding) 27 maart 1998, *J.L.M.B.* 2000/19, 809-813; Vred. Waver (II) 3 november 2020, *Act.dr.fam.* 2021, 156,

periode van diens leven. Huwelijk, wettelijke of feitelijke samenwoning en bloed- of adoptiebanden kunnen daarbij een aanwijzing vormen voor wie de vermoedelijke wil van de overledene het best kent, maar zijn niet op zichzelf doorslaggevend. Ook een persoon zonder familie- of aanverwantschapsband kan, gelet op de nauwe en frequente affectieve banden die hij met de overledene heeft onderhouden, het best geplaatst zijn om diens vermoedelijke wil te kennen en te vertolken. De bevoegde rechter beschikt daarbij over een ruime beoordelingsbevoegdheid en houdt rekening met alle concrete omstandigheden van het geval, waaronder de aard, de intensiteit en de duurzaamheid van de affectieve band met de overledene en de contacten die met hem gedurende de laatste periode van zijn leven werden onderhouden.

De in dit artikel bedoelde keuzevrijheid van de nabestaanden moet worden onderscheiden van de bevoegdheid voor de organisatie van de lijkbezorging zoals die elders in dit decreet wordt geregeld middels de rechtsfiguur van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien zoals gedefinieerd in artikel 3, 34° van dit decreet. Deze persoon die bevoegd is voor de organisatie van de lijkbezorging is niet noodzakelijk een nabestaande. Die bevoegdheid bepaalt wie overeenkomstig het decreet instaat voor de organisatie van de lijkbezorging, terwijl dit artikel de keuzevrijheid van de nabestaanden beschermt.

De aanduiding van één persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, dient de praktische organisatie van de lijkbezorging. Zij doet op zichzelf geen afbreuk aan de mogelijkheden tot betrokkenheid van andere nabestaanden waar het decreet die betrokkenheid toelaat. De uitoefening van die bevoegdheid inzake de organisatie van de lijkbezorging doet geen afbreuk aan de rechten van de nabestaanden die uit dit artikel voortvloeien. Zowel de organisatie van de lijkbezorging als de uitoefening van de keuzevrijheid van de nabestaanden moeten steeds gebeuren met eerbiediging van de laatste wilsuiting van de overledene en binnen de grenzen van dit decreet.

Artikel 12

In de Belgische rechtsorde hebben natuurlijke personen, binnen het geldende wettelijke kader, een algemeen recht op de organisatie van de eigen lijkbezorging. Dit recht vindt zijn grondslag in het principearrest van 3 juli 1899 van het Hof van Cassatie in de zaak *Jules Libert*[32], waarin het Hof de volgende fundamentele beginselen formuleerde over de laatste wilsuiting inzake het beschikkingsrecht over de eigen lijkbezorging:

- de mens, meester over zijn persoon gedurende zijn leven, vrij beschikt over zijn stoffelijk overschot voor de tijd waarin hij er niet meer zal zijn en zijn uitvaart regelt zoals hij dat wenst, op voorwaarde dat hij de wetten en de goede zeden naleeft;
- dit beschikkingsrecht voortvloeit uit de persoonlijkheid en de menselijke vrijheid;
- hoewel het niet uitdrukkelijk door de wet werd erkend en geregeld, te allen tijde en algemeen is aanvaard als een natuurlijk recht;
- het recht van de overledene om de wijze van zijn uitvaart te regelen een uiting vormt van de individuele vrijheid en de vrijheid van geweten, en niet

[32] Cass. 3 juli 1899, *D.* 1900, II, 246, voetnoot en *Pas.* 1899, I, 318, concl. Proc.-Gen. Charles Mesdach de ter Kiele.

slechts een eenvoudig moreel belang is, zonder waarborg en zonder sanctie, maar een werkelijk recht dat in rechte kan worden afgedwongen;
- de wil van de overledene, om bindend te zijn, niet uitdrukkelijk in een bepaalde vorm hoeft te zijn vastgelegd, maar kan worden afgeleid uit allerlei aanwijzingen, waarbij het aan de rechter toekomt om te beoordelen wat de laatste en definitieve wilsuiting van de overledene was.

Dit recht heeft vervolgens ook uitdrukkelijk zijn weerslag gevonden in de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. Het is thans verankerd in artikel 15, § 1, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging[33]. Die bepaling laat eenieder vanaf de leeftijd van zestien jaar toe om tijdens zijn leven een laatste wilsbeschikking te laten registreren. Daarin kan hij onder meer zijn wil vastleggen over de wijze van lijkbezorging, de bestemming van de as na crematie, de bijbegraving of bijzetting van een urne, het ritueel van de levensbeschouwing voor de uitvaartplechtigheid, de schenking van het stoffelijk overschot aan de wetenschap en de gemeente waar hij begraven wil worden of waar zijn as begraven, bijgezet of uitgestrooid moet worden.

Met dit artikel wordt het recht van een persoon om, binnen het geldende wettelijke kader, zelf te beschikken over de organisatie van zijn lijkbezorging als algemeen beginsel vooropgesteld. Dit beginsel werkt doorheen het gehele decreet en vormt een uitgangspunt voor de toepassing en interpretatie van de bepalingen ervan. De verschillende bepalingen waarin de wilsuiting van de overledene een rol speelt, geven aan dit algemene beginsel verdere concrete uitwerking. De wilsuiting van de overledene moet, binnen de grenzen van dit decreet en de uitvoeringsbepalingen ervan, worden geëerbiedigd.

De laatste wilsbeschikking, vermeld in artikel 16 en volgende, vormt een specifieke uiting van deze laatste wilsuiting. Zij heeft in het bijzonder betrekking op de keuzes van de overledene over de wijze van lijkbezorging, met name begraving of crematie, en over de bestemming van het lichaam of, in geval van crematie, van de crematieas. De laatste wilsuiting in de zin van dit artikel is evenwel ruimer en is niet beperkt tot de keuzes die in een laatste wilsbeschikking overeenkomstig artikel 16 en volgende kunnen worden vastgelegd.

Een persoon kan tijdens zijn leven zijn wilsuiting over zijn lichaamsbestemming op verschillende wijzen kenbaar maken. Dit kan onder meer door middel van de laatste wilsbeschikking, vermeld in artikel 16 en volgende, een testament, een uitvaartcontract of op een andere verifieerbare wijze. De wil van de overledene hoeft bijgevolg niet in een bepaalde vorm te zijn vastgelegd.

De in dit artikel vereiste verifieerbaarheid van de wilsuiting is van belang om betwistingen te vermijden. Op basis van objectieve en controleerbare elementen moet kunnen worden vastgesteld welke wens de overledene tijdens zijn leven heeft geuit. Die verifieerbaarheid kan bijvoorbeeld blijken uit een schriftelijke verklaring, een uitvaartcontract of andere voldoende betrouwbare gegevens waaruit de wil van de overledene duidelijk kan worden afgeleid. Het artikel voert geen limitatieve bewijsregeling in, maar beoogt te vermijden dat louter mondelinge of betwiste verklaringen zonder voldoende aanknopingspunten doorslaggevend zouden zijn bij beslissingen over de lichaamsbestemming. Het komt in voorkomend geval aan de

[33] Zie ook de vroegere federale wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (artikelen 15bis en 21).

bevoegde rechter toe om aan de hand van de beschikbare elementen vast te stellen wat de laatste en definitieve wilsuiting van de overledene was.

Wanneer na het overlijden reeds een beslissing over de wijze van lijkbezorging werd genomen en vervolgens blijkt dat de overledene zelf een andersluidende wil had geuit, moet die wil, voor zover de reeds gestelde handelingen dit nog toelaten, alsnog worden gerespecteerd. Dit noopt tot bijzondere voorzichtigheid bij onomkeerbare handelingen, zoals crematie.

Wanneer geen laatste wilsbeschikking als vermeld in artikel 16 van dit decreet beschikbaar is, wordt van de uitvaartondernemer en van de persoon die in de lijkbezorging voorziet verwacht dat zij redelijke inspanningen leveren om na te gaan of er aantoonbaar vastgelegde laatste wilsuitingen van de overledene bestaan die relevant zijn voor de organisatie of uitvoering van de lijkbezorging. Daarbij kunnen zij, in voorkomend geval, bij de zorginstelling waar de overledene heeft verbleven, nagaan of in het kader van vroegtijdige zorgplanning in het zorg- of bewonersdossier wensen of elementen zijn opgenomen die uiting geven aan de laatste wil van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging. Op die manier kunnen ook deze aantoonbaar vastgelegde wensen van de overledene als uiting van zijn laatste wil worden meegenomen bij de organisatie en uitvoering van de lijkbezorging.

De laatste wilsuiting van de overledene moet evenwel binnen het geldende wettelijke kader kunnen worden uitgevoerd. Aan een wilsuiting die strijdig is met een wettelijke of reglementaire bepaling kan geen gevolg worden gegeven, bijvoorbeeld wanneer zij strekt tot de begraving van een lijk of de uitstrooiing van crematieas op een plaats waar dit niet is toegelaten. Evenmin kan gevolg worden gegeven aan een wilsuiting die strijdig is met de openbare orde, bijvoorbeeld wanneer de volksgezondheid of de veiligheid in het gedrang komt, of met de goede zeden, bijvoorbeeld wanneer de gewenste wijze van behandeling of opbaring van het lichaam een vernederend karakter heeft. Of een wilsuiting over de wijze van lijkbezorging in overeenstemming is met de openbare orde en de goede zeden, is een feitenkwestie die in voorkomend geval in concreto door de bevoegde rechter moet worden beoordeeld.

De overledene kan in zijn laatste wilsuiting zijn nabestaanden evenmin verplichten tot plechtigheden en uitgaven die niet in overeenstemming zijn met zijn stand en zijn vermogen[34].

Daarnaast kan aan de laatste wilsuiting geen uitvoering worden gegeven wanneer de daarin uitgedrukte wens feitelijk onmogelijk is. Zo kan een wens om te worden begraven op een bepaalde begraafplaats niet worden uitgevoerd wanneer die begraafplaats inmiddels definitief is ontruimd en er geen begravingen meer plaatsvinden.

De laatste wilsbeschikking van de langstlevende echtgenoot of wettelijk of feitelijk samenwonende partner kan geen afbreuk doen aan de laatste wilsbeschikking van de eerder overleden echtgenoot of partner met betrekking tot diens keuze over begraving, bijzetting of asuitstrooiing, met inbegrip van gezamenlijke begraving,

[34] Zie E. GULDIX, *De persoonlijkheidsrechten, de persoonlijke levenssfeer en het privéleven in hun onderling verband*, doctoraatsthesis Rechten VUB, Brussel, 1986, 132-133 en 324; T. VANSWEEVELT, "Het juridisch statuut van het lijk", in T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), *Handboek gezondheidsrecht*, II, Antwerpen, Intersentia, 2022, 1770.

bijzetting of asuitstrooiing. Zo zal bijvoorbeeld de laatste wilsbeschikking van de langstlevende echtgenoot, waarin deze heeft gekozen voor een gezamenlijke asuitstrooiing met de eerder overleden echtgenoot, niet kunnen worden uitgevoerd wanneer de eerder overleden echtgenoot in zijn eigen laatste wilsbeschikking heeft gekozen voor de bijzetting van zijn as in een columbarium, ook al heeft hij zich niet uitdrukkelijk tegen een latere gezamenlijke asuitstrooiing verzet. De laatste wilsbeschikking van de langstlevende echtgenoot kan immers geen afbreuk doen aan die van de eerder overleden echtgenoot. In dat geval kan uitsluitend de as van de langstlevende echtgenoot worden uitgestrooid op de door hem aangewezen plaats.

Artikel 13

Dit artikel legt aan iedere dienstverlener een informatie- en transparantieplicht op. De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden moeten duidelijke en correcte informatie ontvangen over de aangeboden diensten en producten en over de daaraan verbonden tarieven of prijzen. De bepaling beoogt transparantie te waarborgen en moet bijdragen tot een geïnformeerde keuze van de nabestaanden, die zich op dat moment in een kwetsbare situatie bevinden.

Artikel 14

Dit artikel verduidelijkt de verhouding tussen het decreet en de gemeentelijke autonomie. Voor aangelegenheden over het beheer en de inrichting van begraafplaatsen die niet bij of krachtens het decreet worden geregeld, behouden de gemeenten hun bevoegdheden overeenkomstig het beginsel van de lokale autonomie. De bepaling bevestigt dat het decreet op dat vlak een algemeen kader biedt, maar niet elk aspect van het lokale begraafplaatsenbeheer uitputtend regelt. Zo kan de gemeente bijvoorbeeld zelf bij reglement bepalen op welke dagen en uren de begraafplaats toegankelijk is voor bezoekers. Andere mogelijke voorbeelden zijn:

- de interne circulatie op de begraafplaats, zoals wandelpaden of toegangswegen;
- de plaatsing van signalisatie of informatieborden;
- de praktische regels voor onderhoud door nabestaanden, bijvoorbeeld rond beplanting of grafversiering;
- de indeling van zones op de begraafplaats, zolang dat niet strijdig is met decretale bepalingen.

De lokale autonomie wordt steeds uitgeoefend met inachtneming van de beginselen van behoorlijke lijkbezorging, vermeld in de artikelen 8 tot en met 13. Gemeentelijke reglementen en andere maatregelen die in het kader van de lokale autonomie worden vastgesteld, moeten met die beginselen verenigbaar zijn. Zij mogen evenmin bepalingen bevatten die strijdig zijn met dit decreet of de uitvoeringsbepalingen ervan, noch van dien aard zijn dat zij de toepassing of de werking ervan belemmeren. Binnen die grenzen beschikt de gemeente over de nodige ruimte om het beheer en de inrichting van haar begraafplaatsen af te stemmen op de lokale omstandigheden en behoeften.

Artikel 15

Dit artikel bepaalt dat de gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats een neutraal karakter heeft. Dat neutraliteitsbeginsel houdt in dat de begraafplaats openstaat voor iedereen en niet kan worden voorbehouden aan personen met een bepaalde godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging, behoudens de uitdrukkelijk in het decreet bepaalde uitzondering.

Tegelijk bevestigt het artikel dat op de begraafplaats ruimte moet zijn voor rituelen, symboliek en uitdrukkingsvormen die nabestaanden toelaten waardig afscheid te nemen. Die ruimte vindt haar grens in het waardige en serene karakter van de begraafplaats en in het respect voor de overledenen en hun nabestaanden. De bepaling beoogt aldus een evenwicht tussen neutraliteit, gelijke behandeling, levensbeschouwelijke diversiteit en de sereniteit van de begraafplaats.

Hoofdstuk 3. Periode vóór het overlijden

Afdeling 1. De laatste wilsbeschikking

Artikel 16

Dit artikel regelt het overmaken van de laatste wilsbeschikking aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het eerste lid herneemt de eerste zin van artikel 15, §1, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging, met toevoeging van een verduidelijking van het begrip 'schriftelijke kennisgeving'. Het eerste lid bepaalt uitdrukkelijk dat de declarant de laatste wilsbeschikking zowel fysiek als elektronisch kan overmaken aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. De Vlaamse Regering kan verder specifiëren hoe de elektronische indiening precies dient te verlopen. De declarant kan de laatste wilsbeschikking ook per volmacht indienen. Deze toevoegingen hebben als doel om in de praktijk voldoende flexibiliteit te bieden aan de declarant, bijvoorbeeld wanneer de declarant niet in staat is om zich persoonlijk tot de ambtenaar van de burgerlijke stand te wenden.

De laatste wilsbeschikking draagt het wettelijk vermoeden van de laatste wensen van de overledene. Bij tegenstrijdigheid met aspecten uit het uitvaartcontract of de uitvaartverzekering heeft de laatste wilsbeschikking voorrang.

Het derde lid herneemt de laatste zin van artikel 15, §1, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, met dien verstande dat de wens tot lichaamsdonatie niet langer deel uitmaakt van de laatste wilsbeschikking, maar gelet op de specificiteit ervan voortaan afzonderlijk wordt geregeld in artikel 20 van dit decreet.

Het vierde lid legt de mogelijkheid vast om de laatste wilsbeschikking te allen tijde in te trekken of te wijzigen. Dit is een herneming van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 februari 2006 tot vaststelling van de wijzen van lijkbezorging, de asbestemming en de rituelen van de levensbeschouwing voor de uitvaartplechtigheid die kunnen opgenomen worden in de schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking die aan de ambtenaar van de

burgerlijke stand kan overgemaakt worden. Daaraan wordt toegevoegd dat de declarant ook voor de intrekking of wijziging van zijn laatste wilsbeschikking beroep kan doen op een gevolmachtigde. Die mogelijkheid waarborgt dat de declarant ook in moeilijke omstandigheden de gewenste aanpassingen kan laten doorvoeren.

Het vijfde lid biedt de mogelijkheid om een laatste wilsbeschikking die pas na het overlijden wordt aangetroffen, alsnog over te maken aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Daarmee wordt vermeden dat een ondubbelzinnige en controleerbare wilsuiting van de overledene buiten beschouwing zou blijven omdat die niet vóór het overlijden werd neergelegd. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan de neerlegging na het overlijden slechts aanvaarden wanneer hij de echtheid van de voorgelegde wilsbeschikking kan verifiëren, bijvoorbeeld aan de hand van de handtekening van de declarant, zijn handschrift, een kenmerkend symbool van de declarant, …

Artikel 17

Deze bepaling herneemt artikel 15, §1, derde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Aan de oorspronkelijke bepaling wordt de mogelijkheid toegevoegd om ook de laatste wilsbeschikking van de eerder overleden partner te laten opvragen door de persoon die in de lijkbezorging voorziet of de uitvaartondernemer. De declarant kan in zijn laatste wilsbeschikking immers aangeven dat hij niet samen met zijn partner wil worden begraven of bijgezet, of dat hun as niet gezamenlijk mag worden uitgestrooid. Als die wens tot gezamenlijke begraving, bijzetting of uitstrooiing er is bij de huidige overledene, moet in principe het mogelijke verzet van de eerder overleden echtgenoot of partner kunnen worden geverifieerd.

Artikel 18

Deze bepaling herneemt artikel 15, §1, zesde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Ook aan deze bepaling wordt de mogelijkheid toegevoegd om de laatste wilsbeschikking van de eerder overleden echtgenoot of partner te raadplegen om diens eventuele verzet tegen een gezamenlijke begraving, bijzetting of uitstrooiing met de huidige overledene te kunnen nagaan.

Artikel 19

In dit artikel wordt een decretale basis opgenomen voor de verwerking van persoonsgegevens m.b.t. de laatste wilsbeschikking. De verwerking van gegevens betreft in deze het ontvangen, het registreren en raadplegen van de laatste wilsbeschikking door de personen, vermeld in het vierde lid.

Het eerste lid verduidelijkt wie in deze de verwerkingsverantwoordelijke is.

Het tweede lid beschrijft de doeleinden waarvoor de gegevensverwerking in het kader van de laatste wilsbeschikking zullen worden verricht. De verwerking van persoonsgegevens voldoet aan een dwingende maatschappelijke behoefte.

Elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een voldoende precieze wettelijke bepaling die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn. Krachtens deze bepaling zullen de persoonsgegevens worden verwerkt van de persoon die in de lijkbezorging voorziet en van de overledene.

Het vierde lid verduidelijkt onder verwijzing naar artikel 26 van het decreet van 14 juli 2025 over het platform van overlijdensadministratie aan wie de verwerkingsverantwoordelijke de verwerkte persoonsgegevens kan meedelen. Het gaat om de uitvaartondernemer en de ambtenaar van de burgerlijke stand, of diens gemachtigde beambten, van de gemeente waar het overlijden is vastgesteld. Daarnaast komt ook de gemeente waar de overledene wordt begraven, bijgezet of uitgestrooid wilde worden in aanmerking.

De verwerking van persoonsgegevens in het kader van de laatste wilsbeschikking impliceert de verwerking van een bijzondere categorie van persoonsgegevens, vermeld in artikel 9 van de algemene verordening gegevensbescherming, en met name van persoonsgegevens waaruit religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen blijken. De verwerking van deze persoonsgegevens is evenwel verzoenbaar met het recht op privacy en voldoet aan de voorwaarden van artikel 8 van het EVRM. De verwerking wordt opgenomen in een decretale bepaling, zodat voldaan is aan de eerste voorwaarde van artikel 8 van het EVRM, met name dat de beperking bij wet moet zijn voorzien.

Conform artikel III. 87 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 zijn de gemeenten ertoe gehouden om voor alle informatie die ze in het kader van hun taken ontvangen of creëren een selectieregel op te maken en die conform artikel III.88 ter goedkeuring voor te leggen aan de bevoegde selectiecommissie. Conform deze regelgeving worden de bewaartermijnen bepaald. De gegevens worden niet langer bijgehouden dan noodzakelijk.

Afdeling 2. De lichaamsdonatie

Artikel 20

In dit decreet wordt ervoor gekozen om de wens tot lichaamsdonatie volledig los te koppelen van de laatste wilsbeschikking en om dit vast te leggen in een lichaamsdonatieovereenkomst die de betrokkene bij leven sluit met de universiteit waaraan die zijn lichaam na overlijden wil doneren. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan het uitdrukkelijke verzoek van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), zoals geformuleerd in zijn advies van 28 september

2026[35], om lichaamsdonatie aan de wetenschap uit de algemene laatste wilsbeschikking te halen en hiervoor een afzonderlijke regeling in het decreet op te nemen

De VLIR wijst in zijn advies erop dat de opname van lichaamsdonatie als keuzemogelijkheid binnen de laatste wilsbeschikking leidt tot juridische en praktische knelpunten. Een laatste wilsbeschikking moet immers in beginsel worden geëerbiedigd, terwijl aan een wens tot lichaamsdonatie niet in alle gevallen uitvoering kan worden gegeven. De universiteit kan het lichaam om verschillende redenen weigeren (bijvoorbeeld om medische redenen, wegens de toestand van het lichaam of om organisatorische redenen, zoals een tijdelijke stopzetting van de aanvaarding van lichaamsdonaties). Zoals ook uitdrukkelijk wordt bevestigd in het VLIR-advies, biedt de registratie van de wens tot lichaamsdonatie in de laatste wilsbeschikking geen garantie op aanvaarding door een universiteit en doet die registratie in hoofde van de overledene geen subjectief recht op aanvaarding ontstaan. De opname ervan in de laatste wilsbeschikking kan evenwel de indruk wekken dat de betrokkene een dergelijk afdwingbaar recht verkrijgt, gelet op het dwingende karakter van de laatste wilsbeschikking. Bovendien is de keuze inzake lijkbezorging niet noodzakelijk verenigbaar met het traject van lichaamsdonatie, waarvan de uitvoering afhankelijk is van de aanvaarding door de betrokken universiteit. De wens tot lichaamsdonatie heeft bijgevolg geen absoluut karakter.

Lichaamsdonatie kan dus slechts plaatsvinden als de universiteit het lichaam aanvaardt. Om die reden worden de laatste wilsbeschikking en de wens tot lichaamsdonatie van elkaar losgekoppeld.

Om vóór de begraving of crematie te kunnen nagaan of de overledene zijn lichaam aan de wetenschap heeft gedoneerd, kunnen de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de uitvaartondernemer de overeenkomst opvragen bij de burgerlijke stand van de gemeente van de hoofdverblijfplaats van de overledene.

De tweede paragraaf van dit artikel biedt een decretale rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de lichaamsdonatieovereenkomst.

Hoofdstuk 4. De periode vanaf het overlijden tot de lichaamsbestemming

Afdeling 1. De uitvaartondernemer

Artikel 21

Dit artikel legt een algemene zorgvuldigheids- en waardigheidsnorm op aan de uitvaartondernemer. De bepaling beoogt te waarborgen dat iedere overledene, ongeacht afkomst, levensbeschouwing of sociale situatie, op een gelijke en respectvolle wijze wordt behandeld. Die verplichting strekt zich eveneens uit tot de omgang met de nabestaanden, die zich op dat moment in een kwetsbare positie bevinden. Daarnaast wordt verduidelijkt dat beelden van een lijk niet zonder

[35] Advies van 28 september 2026 van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), Werkgroep Lichaamsdonatie, betreffende het ontwerpdecreet lijkbezorging, bekrachtigd door het VLIR Bureau van rectoren.

toestemming van de bloed- en aanverwanten van de eerste graad mogen worden gemaakt, bewaard of verspreid. Daarmee worden de persoonlijke levenssfeer van de overledene en de waardigheid van deze nabestaanden beschermd.

Dit artikel legt de uitvaartondernemer eveneens de verplichting op om de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden steeds correct en duidelijk te informeren over de toepasselijke bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan, inclusief de gemeentelijke reglementering inzake de begraafplaatsen die aan deze bepalingen uitvoering geeft. Dit betreft onder meer de toepasselijke concessievoorwaarden, de mogelijkheden inzake begraving en bijzetting en de regels en tarieven die zijn opgenomen in het gemeentelijke begraafplaatsreglement.

De uitvaartondernemer moet daarbij de mogelijkheden die de regelgeving biedt op een juiste wijze toelichten en mag geen onjuiste of misleidende informatie verstrekken die de keuzevrijheid van de betrokkenen beperkt. Zo mag een uitvaartondernemer bijvoorbeeld niet meedelen dat een begraving of crematie in een lijkwade verboden is en dat het gebruik van een doodskist verplicht is, terwijl dit decreet een begraving of crematie in een lijkwade effectief toestaat. Deze informatieverplichting in hoofde van de uitvaartondernemer beoogt te waarborgen dat de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden hun keuzes inzake de lijkbezorging met kennis van de wettelijk toegelaten mogelijkheden kunnen maken.

De vrije keuze van de nabestaanden heeft niet uitsluitend betrekking op de keuze van de dienstverlener of de aangeboden prestaties. Zij omvat ook de mogelijkheid om, indien de nabestaanden dit wensen, zelf op betekenisvolle wijze aan de afscheidszorg deel te nemen. Dit kan onder meer betrekking hebben op aspecten van de laatste verzorging, de voorbereiding van de opbaring en de plaatsing in of het sluiten van de doodskist. Professionele begeleiding blijft mogelijk en waar nodig vereist vanuit volksgezondheid, veiligheid of de bescherming van de fysieke integriteit van de overledene.

Wanneer geen laatste wilsbeschikking als vermeld in artikel 16 van dit decreet beschikbaar is, wordt van de uitvaartondernemer verwacht dat hij redelijke inspanningen levert om na te gaan of er aantoonbaar vastgelegde laatste wilsuitingen van de overledene bestaan die relevant zijn voor de organisatie of uitvoering van de lijkbezorging. Daarbij kan, in voorkomend geval, bij de zorginstelling waar de overledene heeft verbleven, worden nagaan of in het kader van vroegtijdige zorgplanning in het zorg- of bewonersdossier wensen of elementen zijn opgenomen die uiting geven aan de laatste wil van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging. Op die manier kunnen ook deze aantoonbaar vastgelegde wensen van de overledene als uiting van zijn laatste wil worden meegenomen bij de organisatie en uitvoering van de lijkbezorging.

Artikel 22

Deze bepaling moet vermijden dat de uitvaartondernemer de afgifte of overbrenging van het lijk gebruikt als drukkingsmiddel ten aanzien van de nabestaanden. De vrije keuze van de nabestaanden en de waardige behandeling van het lijk primeren op commerciële belangen van de uitvaartondernemer.

Artikel 23

Artikel 9 van dit decreet bevat het algemene waardigheidsbeginsel, dat voorschrijft dat het lijk, het stoffelijk overschot en de crematieas steeds op een waardige, eerbiedige en respectvolle wijze worden behandeld. Artikel 23 concretiseert dit beginsel op het vlak van de identificatie en traceerbaarheid van het lijk en de crematieas gedurende de volledige lijkbezorging.

Dit artikel voert een verplichting in tot identificatie van het lijk vanaf de inontvangstneming ervan door de uitvaartondernemer. De bepaling beoogt vergissingen, verwisselingen of onduidelijkheden te voorkomen en versterkt zo het vertrouwen van nabestaanden in een correcte behandeling van het lijk.

Het eerste lid bepaalt dat de uitvaartondernemer bij de inontvangstneming van het lijk instaat voor de identificatie ervan en het ononderbroken behoud van die identificatie gedurende de handelingen waarvoor hij verantwoordelijk is. Het gaat onder meer om de bewaring, de verzorging, de opbaring en, in voorkomend geval, het vervoer van het lijk.

De verantwoordelijkheid van de uitvaartondernemer is evenwel beperkt tot de handelingen die onder zijn verantwoordelijkheid vallen. Hij kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor het behoud van de identificatie gedurende de volledige lijkbezorging, aangezien daarbij ook andere personen en instanties optreden die het lijk of de crematieas onder hun verantwoordelijkheid hebben.

Het tweede lid bepaalt welke minimale identificatiegegevens moeten worden vermeld. Het gaat om de naam en voornaam van de overledene en het rijksregisternummer, voor zover dat beschikbaar is. Wanneer het rijksregisternummer bij de inontvangstneming van het lijk nog niet beschikbaar is, moet de uitvaartondernemer dat zo spoedig mogelijk aan de identificatie toevoegen.

Het derde lid verduidelijkt dat wanneer de uitvaartondernemer het lijk overdraagt aan een andere persoon of instantie, die persoon of instantie verantwoordelijk wordt voor het ononderbroken behoud van de reeds aangebrachte identificatie. Het gaat onder meer om crematoria, zelfstandige lijkvervoerders, uitbaters van mortuaria of andere ruimten voor de bewaring en opbaring van lijken en beheerders van begraafplaatsen.

Zo is een crematorium vanaf de inontvangstneming van het lijk verantwoordelijk voor het behoud van de identificatie gedurende de bewaring, het volledige crematieproces en de bewaring van de crematieas tot aan de afgifte van de asurne aan de persoon die gerechtigd is om die in ontvangst te nemen. Dit sluit aan bij de opdrachten van het crematorium, vermeld in artikel 64 van dit decreet.

Ook wanneer het vervoer van een lijk wordt uitgevoerd door een andere lijkvervoerder dan de uitvaartondernemer, rust de verantwoordelijkheid voor het behoud van de identificatie gedurende dat vervoer op die lijkvervoerder. Hetzelfde geldt voor andere personen of instanties die het lijk in ontvangst nemen voor de verdere bewaring, opbaring of begraving.

De identificatieverplichting blijft ook na de crematie gelden. Wanneer de asurne door het crematorium aan de uitvaartondernemer wordt afgegeven en de uitvaartondernemer vervolgens de crematieas overbrengt in een andere urne (bv. een sierurne gekozen door de nabestaanden), moet hij ervoor zorgen dat de correcte identificatie gewaarborgd blijft. De verantwoordelijkheid voor het behoud van de identificatie rust in dat geval opnieuw op de uitvaartondernemer, aangezien hij de betrokken handelingen uitvoert.

Op die manier wordt de continuïteit van de identificatie en traceerbaarheid gedurende de volledige lijkbezorging gewaarborgd, zonder dat een bepaalde actor verantwoordelijk wordt gesteld voor handelingen die buiten zijn verantwoordelijkheid vallen. Dit sluit aan bij de definitie van lijkbezorging in artikel 3, 23°, die betrekking heeft op het geheel van handelingen, activiteiten en diensten inzake de verzorging, de opbaring, de bewaring, het vervoer, de begraving of crematie en de bestemming van het lijk, het stoffelijk overschot en de crematieas, ongeacht de persoon of instantie die deze verricht.

Het gaat hierbij om identificatiegegevens van een overleden persoon, waardoor de algemene verordening gegevensbescherming niet van toepassing is.

Afdeling 2. Transparantieverplichtingen over de prijzen, kosten, tarieven en retributies

Artikelen 24 tot en met 31

Deze artikelen voorzien in specifieke informatie- en transparantieverplichtingen voor dienstverleners die prestaties verrichten in het kader van de lijkbezorging. Zij beogen de rechten van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden te beschermen en te waarborgen dat zij op een geïnformeerde en weloverwogen wijze beslissingen kunnen nemen over de organisatie en uitvoering van de lijkbezorging en de daaraan verbonden kosten.

De persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden bevinden zich bij de organisatie van de lijkbezorging in een bijzonder precaire positie. Anders dan bij een gebruikelijke commerciële dienstverlening worden zij naar aanleiding van het overlijden van een dierbare geconfronteerd met de noodzaak om binnen een doorgaans zeer beperkte termijn belangrijke beslissingen te nemen. Zij bevinden zich daarbij veelal in een emotioneel kwetsbare situatie, waarin verdriet, tijdsdruk en de omstandigheden van het overlijden hun mogelijkheden om informatie te verzamelen, verschillende dienstverleners en hun prestaties te vergelijken en weloverwogen keuzes te maken, aanzienlijk kunnen beperken.

Bovendien gaat het doorgaans om een dienstverlening waarmee de betrokkenen weinig vertrouwd zijn en waarvan zij de verschillende keuzemogelijkheden en de daaraan verbonden kosten niet noodzakelijk vooraf kennen. De organisatie van een lijkbezorging omvat vaak uiteenlopende prestaties, die door verschillende dienstverleners kunnen worden aangeboden en waarvan de uiteindelijke kostprijs afhankelijk is van de gemaakte keuzes, de tussenkomst van derden en de toepasselijke tarieven, heffingen en retributies.

Deze bijzondere omstandigheden onderscheiden de lijkbezorging van een gebruikelijke commerciële dienstverlening en rechtvaardigen een verhoogde bescherming van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden. Die bescherming is niet uitsluitend ingegeven vanuit hun economische belangen als consument, maar houdt in de eerste plaats verband met hun rechten in het kader van de lijkbezorging. Zij moeten daadwerkelijk in staat worden gesteld om met kennis van zaken beslissingen te nemen over de wijze waarop de lijkbezorging wordt georganiseerd en uitgevoerd, met eerbiediging van de laatste wilsuiting van de overledene en binnen de mogelijkheden waarin dit decreet voorziet.

De noodzaak van een grotere transparantie over de aangeboden prestaties en de daaraan verbonden kosten blijkt ook uit de vaststellingen van de Economische Inspectie van de FOD Economie. In zijn advies van 20 maart 2019 over de transparantie van diensten en tarieven in de sector van de begrafenisondernemingen verwees de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven naar een inspectieronde van november 2016 tot januari 2017, waaruit bleek dat zich aanzienlijke problemen voordeden inzake de transparantie van tarieven en diensten en de naleving van de verplichtingen inzake bestelbonnen. Van de 202 gecontroleerde ondernemingen waren er 130 in overtreding. Bij 56,9% van de gecontroleerde ondernemingen werden tekortkomingen vastgesteld inzake de prijsaanduiding van homogene diensten. De Raad wees bovendien op het belang van duidelijke informatieverstrekking bij het sluiten van de overeenkomst en op de beperkingen van een algemene tarievenlijst om de consument een volledig beeld te geven van de uiteindelijke kostprijs van de lijkbezorging[36].

Bij een latere inspectieronde, waarvan de resultaten op 6 juni 2024 door de FOD Economie werden gepubliceerd, werden bij 155 van de 216 gecontroleerde ondernemingen in totaal 617 inbreuken vastgesteld. Daarvan hadden 285 inbreuken betrekking op de prijsaanduiding en 144 op de verplichtingen inzake bestelbonnen. Bij 131 ondernemingen werden tekortkomingen vastgesteld op het vlak van de prijsaanduiding, wat betekent dat bij bijna 61% van de gecontroleerde ondernemingen de consumenten onvoldoende werden geïnformeerd over de prijzen van de aangeboden goederen of diensten[37]. Ook in een schriftelijke parlementaire vraag van 21 augustus 2025 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd naar aanleiding van deze inspectieresultaten aandacht gevraagd voor de prijstransparantie in de uitvaartsector, de vergelijkbaarheid van offertes en de noodzaak om consumenten vooraf duidelijk en volledig te informeren over de aangeboden prestaties en de daaraan verbonden kosten[38].

Dat de problemen inzake transparantie en correcte informatieverstrekking blijven bestaan, blijkt ook uit het onderzoek dat het VRT-consumentenprogramma *WinWin* in september 2025 voerde naar wanpraktijken in de uitvaartsector. Daarbij

[36] Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, bijzondere raadgevende commissie Verbruik, Transparantie van diensten en tarieven in de sector van de begrafenisondernemingen, advies van 20 maart 2019, CRB 2019-0635, p. 2-4.
[37] FOD Economie, Begrafenisondernemers duiden prijzen onduidelijk aan, 6 juni 2024. https://news.economie.fgov.be/238171-begrafenisondernemers-duiden-prijzen-onduidelijk-aan/
[38] Vr. en Antw. Kamer 2024-25, 26 september 2025, nr. 025, vraag nr. 117 van Julien Matagne van 21 augustus 2025 aan de minister van Consumentenbescherming, Uitvaartkosten in België, p. 473-475.

kwamen onder meer gebrekkige transparantie over tarieven en kosten, het verstrekken van onjuiste informatie aan nabestaanden en praktijken die hun vrije keuze van begrafenisondernemer kunnen beperken, aan het licht. Deze vaststellingen werden op 14 oktober 2025 besproken in de Commissie voor Binnenlands Bestuur en Inburgering van het Vlaams Parlement[39].

De opeenvolgende vaststellingen sinds de inspecties van 2016-2017 tonen aan dat de problemen inzake prijstransparantie en correcte informatieverstrekking niet nieuw zijn en ondanks de bestaande federale regelgeving blijven bestaan. In samenhang met de bijzonder precaire positie van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden onderstrepen zij de noodzaak van aanvullende, specifiek op de lijkbezorging toegespitste consumentenbescherming. Dergelijke beschermingsmaatregelen moeten waarborgen dat de betrokkenen daadwerkelijk inzicht krijgen in de beschikbare keuzemogelijkheden, de aangeboden prestaties en de daaraan verbonden kosten, zodat zij hun rechten en keuzevrijheid in het kader van de lijkbezorging met kennis van zaken kunnen uitoefenen.

Wat de bevoegdheidsrechtelijke grondslag betreft, heeft het Grondwettelijk Hof in zijn arrest van 9 juli 2013, nr. 101/2013, uitdrukkelijk bevestigd dat de bevoegdheid van de federale overheid om de algemene regels inzake consumentenbescherming vast te stellen, niet uitsluit dat de gewesten de aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen, onderwerpen aan extra kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming, met inachtneming van de economische beginselen vervat in artikel 6, § 1, VI, derde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen[40].

De artikelen 24 tot en met 31 geven toepassing aan die mogelijkheid binnen de gewestelijke bevoegdheid inzake begraafplaatsen en lijkbezorging, vermeld in artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van dezelfde bijzondere wet. De daarin opgenomen informatie- en transparantieverplichtingen vormen extra kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming die specifiek betrekking hebben op de organisatie en uitvoering van de lijkbezorging. Zij zijn afgestemd op de bijzondere aard van deze dienstverlening en de bijzonder precaire positie waarin de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden zich bevinden.

Deze bepalingen beogen dan ook niet een algemene regeling inzake consumentenbescherming vast te stellen, maar de uitoefening van de rechten en de keuzevrijheid van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden in het kader van de lijkbezorging daadwerkelijk te waarborgen. Zij doen geen afbreuk aan de federale bevoegdheid inzake algemene consumentenbescherming, noch aan de toepassing van de federale regelgeving ter zake.

De artikelen vormen aldus een samenhangend geheel van informatie- en transparantieverplichtingen die ertoe bijdragen dat de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien en de nabestaanden vooraf voldoende geïnformeerd

[39] Vlaams Parlement, Commissie voor Binnenlands Bestuur en Inburgering, Verslag van de commissievergadering van 14 oktober 2025, nr. 31 (2025-2026), p. 8-13, betreffende de vragen om uitleg over kwaliteitscontrole, de erkenning van het beroep van begrafenisondernemer en wanpraktijken in de uitvaartsector.
[40] GwH 9 juli 2013, nr. 101/2013, B.4-B.6.

worden over de aangeboden prestaties en hun kostprijs, tijdens de uitvoering van de dienstverlening beschermd worden tegen onverwachte kosten en ongeoorloofde druk en achteraf op een transparante wijze kunnen nagaan welke prestaties werden verricht en welke kosten daarvoor werden aangerekend. Op die manier wordt de daadwerkelijke uitoefening van hun rechten en keuzevrijheid in het kader van de lijkbezorging versterkt.

Het verbod op druk, misleiding en beïnvloeding moet ruim worden begrepen. Het omvat niet alleen het ongeoorloofd beïnvloeden van nabestaanden, maar ook commerciële praktijken waarbij een dienstverlener via een ziekenhuis, zorgvoorziening, medewerkers ervan of andere tussenpersonen een voorkeurspositie of doorverwijzing naar de eigen dienstverlening probeert te verkrijgen. Vergoedingen, commissies, giften, voordelen of commerciële samenwerkingsconstructies die erop gericht zijn de vrije keuze van nabestaanden te sturen, zijn hiermee niet verenigbaar. De reguliere informatie- en ondersteuningsopdracht van zorgvoorzieningen ten aanzien van bewoners, patiënten en nabestaanden wordt hierdoor niet beperkt.

Afdeling 3. Rechten van de nabestaanden

Artikel 32

Deze bepaling waarborgt dat de bij het ziekenhuis of de zorginstelling gekende contactpersoon tijdig op de hoogte wordt gebracht van het overlijden. De bepaling bevestigt ook de vrije keuze van de nabestaanden (via de aanduiding van de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien) bij de aanstelling van een uitvaartondernemer.

De regeling beoogt een evenwicht tussen, enerzijds, het recht van de nabestaanden om binnen een redelijke termijn een uitvaartondernemer naar keuze aan te stellen en, anderzijds, de noodzaak om het lijk op een waardige, zorgvuldige en hygiënisch verantwoorde wijze te bewaren of over te brengen wanneer geen tijdige aanstelling gebeurt. De mogelijkheid voor het ziekenhuis of de zorginstelling om zelf een uitvaartondernemer aan te stellen, heeft bijgevolg een subsidiair karakter en kan slechts worden benut wanneer de in dit artikel vermelde voorwaarden vervuld zijn.

Het zevende lid regelt de kennisgeving aan de gemeente wanneer niemand de regeling van de lijkbezorging op zich heeft genomen binnen 24 uur nadat het ziekenhuis of de zorginstelling een van de maatregelen, vermeld in het zesde lid, heeft genomen. In dat geval brengt het ziekenhuis of de zorginstelling onverwijld de gemeente waar het lijk tijdelijk wordt bewaard daarvan in kennis.

Daarbij wordt aangesloten bij de plaats waar het lijk zich daadwerkelijk bevindt, ongeacht de laatste hoofdverblijfplaats van de overledene. Deze keuze houdt verband met de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare gezondheid op haar grondgebied.

Het achtste lid regelt vervolgens het optreden van de gemeente die overeenkomstig het zevende lid in kennis wordt gebracht.

Wanneer niemand zich over een overledene ontfermt en de nodige maatregelen voor de lijkbezorging uitblijven, kan dit gevolgen hebben voor de openbare gezondheid op het grondgebied van de gemeente. In dergelijke omstandigheden kan een optreden van de gemeente noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de bewaring van het lijk of het uitblijven van de lijkbezorging aanleiding geeft tot een situatie die vanuit het oogpunt van de openbare gezondheid niet langer verantwoord is.

Dit optreden moet worden begrepen in het licht van de wettelijke verplichtingen van de gemeenten inzake de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie. Artikel 135, §2, van de Nieuwe Gemeentewet belast de gemeenten onder meer met het voorzien in een goede politie over de zindelijkheid, de gezondheid en de veiligheid. Artikel 255, 11° van dezelfde wet bepaalt dat de uitgaven betreffende de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie behoren tot de uitgaven die door de wet aan de gemeenten zijn opgelegd.

Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie vormen de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 135, §2, en artikel 255, 11° van de Nieuwe Gemeentewet eigen wettelijke, niet-subsidiaire verplichtingen van de gemeenten[41]. Deze rechtspraak onderstreept het dwingende karakter van de wettelijke verplichtingen die door de federale wetgever aan de gemeenten zijn opgelegd in het kader van de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie.

Tegen deze achtergrond verduidelijkt het achtste lid dat de gemeente die overeenkomstig het zevende lid in kennis wordt gebracht, de nodige maatregelen neemt binnen het kader van haar wettelijke verplichtingen inzake de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie. De aard en de omvang van die maatregelen worden bepaald door de gemeente zelf in functie van de concrete omstandigheden en de noodzaak om de openbare gezondheid te beschermen. Zij kunnen onder meer betrekking hebben op de verdere bewaring of overbrenging van het lijk en, wanneer dat noodzakelijk blijkt, de regeling van de lijkbezorging.

Wanneer de overledene behoeftig is, is de specifieke regeling van afdeling 8 van hoofdstuk 4 van dit decreet van toepassing. Die afdeling bepaalt welke gemeente instaat voor een behoorlijke lijkbezorging van de behoeftige overledene. Dit is niet noodzakelijk de gemeente waar het lijk tijdelijk wordt bewaard en die overeenkomstig het zevende lid in kennis wordt gebracht. De kennisgeving aan die laatste gemeente doet bijgevolg geen afbreuk aan de verantwoordelijkheidsverdeling die voor de lijkbezorging van behoeftige overledenen in afdeling 8 van hoofdstuk 4 is vastgesteld.

Artikel 33

Dit artikel voorziet in een inspanningsverbintenis om de naaste nabestaanden vóór de wegvoering van het lichaam op de plaats van overlijden een laatste groet te laten brengen, voor zover de openbare orde, veiligheid en gerechtelijke of politionele tussenkomsten dit toelaten. Als dat niet mogelijk blijkt, wordt een recht gewaarborgd om het lichaam op een later tijdstip te groeten op de plaats waar het tijdelijk wordt bewaard.

[41] Cass. 26 maart 1999, AR C.96.0447.N, Arr.Cass. 1999, 444.

Wanneer iemand overlijdt op de openbare weg, bijvoorbeeld als gevolg van een verkeersongeval, kan de mogelijkheid voor nabestaanden om een laatste groet te brengen aan de overledene van groot belang zijn voor het rouwproces. Een dergelijk overlijden doet zich doorgaans plotseling en onverwacht voor, waardoor nabestaanden vaak niet de gelegenheid hebben gehad om afscheid te nemen.

Wanneer nabestaanden niet de mogelijkheid hebben gekregen om op de plaats van overlijden een laatste groet te brengen en het lichaam inmiddels door de bevoegde gerechtelijke of politionele overheden is vrijgegeven en naar een tijdelijke bewaarplaats is overgebracht, hebben zij het recht om daar alsnog een laatste groet te brengen.

De persoon die instaat voor de tijdelijke bewaring van het lichaam, bijvoorbeeld een uitvaartondernemer die in opdracht van de politie of de gerechtelijke overheid het lichaam heeft overgebracht naar zijn funerarium, moet de betrokken nabestaanden, als zij dat wensen, de gelegenheid bieden om in waardige omstandigheden een laatste groet te brengen. De laatste groet moet kunnen plaatsvinden voordat het lichaam, in voorkomend geval, wordt overgedragen aan de uitvaartondernemer aangesteld door de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien. Deze regeling waarborgt dat nabestaanden ook wanneer het lichaam op initiatief van de politie of de gerechtelijke overheid naar een tijdelijke bewaarplaats is overgebracht, daadwerkelijk de mogelijkheid krijgen om afscheid te nemen van hun dierbare, met eerbiediging van hun vrije keuze van uitvaartondernemer.

Afdeling 4. Verzorging, bewaring en opbaring

Artikel 34

Het decreet van 16 januari 2004 bevat geen specifieke regeling over de laatste verzorging van een lijk. Deze bepaling vult die leemte aan door te verankeren dat die verzorging steeds gebeurt met eerbied voor de overledene en zijn nabestaanden, en met respect voor de waardigheid en fysieke integriteit van het lichaam. Ze omschrijft die verzorging ruim als de uiterlijke en hygiënische verzorging, met inbegrip van de lijktooi, met het oog op onder meer bewaring, opbaring en verdere lijkbezorging.

Daarnaast machtigt de bepaling de Vlaamse Regering om nadere regels vast te stellen over de gebruikte producten, procédés, materialen en apparatuur, en over hygiëne en veiligheid.

Artikel 35

Dit artikel voert een decretale basis in voor de bewaring en opbaring van het lijk in afwachting van de begraving of crematie. Het bepaalt als uitgangspunt dat het lijk wordt bewaard en opgebaard in een daartoe ingerichte ruimte.

De Vlaamse Regering krijgt de bevoegdheid om de nadere regels over de inrichting van de voormelde ruimte te bepalen. Die uitvoeringsbevoegdheid laat toe om op een flexibele wijze regels vast te stellen over onder meer de inrichting, de uitrusting en de voorwaarden waaronder de ruimte kan worden gebruikt. Op die

manier kunnen de regels worden afgestemd op evoluerende inzichten en praktijken binnen de uitvaartsector.

Het derde lid voert een voorafgaande toelatingsplicht in voor de uitbating of terbeschikkingstelling van een ruimte waarin lijken worden verzorgd, bewaard of opgebaard. De toelating wordt verleend door de burgemeester van de gemeente op wier grondgebied de ruimte gelegen is.

Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bevat momenteel geen specifieke regeling voor de uitbating of terbeschikkingstelling van dergelijke ruimtes. Dit vormt een lacune binnen de regelgeving over lijkbezorging. De verzorging, bewaring en opbaring van een lijk zijn wezenlijke handelingen binnen het proces van de lijkbezorging. Het is dan ook aangewezen dat het regelgevend kader over lijkbezorging zelf voorwaarden stelt aan de ruimtes waarin deze handelingen plaatsvinden en voorziet in een voorafgaande toelating voor de uitbating of terbeschikkingstelling ervan.

Tot op heden worden dergelijke ruimtes voornamelijk vanuit milieurechtelijk oogpunt gereguleerd. VLAREM II bevat in hoofdstuk 5.35, met als opschrift "Rouwkamers", sectorale milieuvoorwaarden. Die regelgeving heeft evenwel een andere finaliteit dan de regelgeving over lijkbezorging. Zij regelt de betrokken inrichting vanuit het oogpunt van leefmilieu en vormt geen algemene regeling voor de uitbating of terbeschikkingstelling van dergelijke ruimtes vanuit het oogpunt van een behoorlijke lijkbezorging.

Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat het begrip "rouwkamer" binnen de milieuregelgeving een eigen juridisch-technische betekenis heeft. VLAREM II onderscheidt binnen die regeling onder meer een ruimte voor lijkverzorging, een bewaarruimte voor lijken en een afzonderlijk lokaal voor het opbaren van lijken. Het toepassingsgebied van de VLAREM-regeling wordt bovendien bepaald door de voorwaarden van de betrokken indelingsrubriek. De milieurechtelijke kwalificatie is bijgevolg gekoppeld aan de concrete activiteit en de voorwaarden waaronder die wordt uitgeoefend.

Het voorliggende decreet kiest daarom voor een autonome en functionele benadering vanuit de lijkbezorging. Niet de benaming van de inrichting of ruimte is bepalend, maar de handelingen die er met een lijk worden verricht. De toelatingsplicht geldt bijgevolg voor de uitbating of terbeschikkingstelling van een ruimte waarin lijken worden verzorgd, bewaard of opgebaard, ongeacht de benaming die aan die ruimte wordt gegeven en ongeacht de frequentie of duur van die activiteiten.

De keuze om de toelatingsbevoegdheid aan de burgemeester toe te kennen, sluit aan bij diens verantwoordelijkheid voor de handhaving van de openbare orde op het gemeentelijke grondgebied en zijn bevoegdheden op het vlak van de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie in de zin van artikel 135, §2 en artikel 255, 11° van de Nieuwe Gemeentewet. Het is vanuit die verantwoordelijkheid van belang dat de burgemeester kennis heeft van de ruimtes op het grondgebied van zijn gemeente waarin op structurele wijze lijken worden verzorgd, bewaard of opgebaard en dat hij vooraf kan beoordelen of de uitbating of terbeschikkingstelling ervan kan worden toegelaten.

De toelating op grond van dit decreet staat los van vergunningen, toelatingen of erkenningen die op grond van andere regelgeving vereist zijn. Een omgevingsvergunning die vanuit de milieuregelgeving voor een rouwkamer wordt verleend, heeft immers een andere finaliteit en vervangt in beginsel niet de toelating die vanuit het oogpunt van de lijkbezorging wordt vereist.
Voor al bestaande ruimtes die op het ogenblik van de inwerkingtreding van dit decreet over een geldige omgevingsvergunning voor een rouwkamer beschikken, wordt evenwel in een overgangsregeling voorzien. Zolang die omgevingsvergunning geldig blijft, is geen afzonderlijke toelating op grond van dit decreet vereist. Vanaf de hernieuwing van de omgevingsvergunning moet ook de toelating van de burgemeester op grond van dit decreet worden verkregen. Op die manier worden bestaande, al vergunde uitbatingen niet onmiddellijk met een bijkomende toelatingsprocedure geconfronteerd, terwijl zij bij de hernieuwing onder het nieuwe decretale kader worden gebracht.

De toelatingsplicht geldt niet voor de tijdelijke bewaarplaatsen in ziekenhuizen en woonzorgcentra, noch voor gemeentelijke mortuaria. Deze ruimtes hebben een specifieke functie en worden niet op dezelfde wijze uitgebaat of ter beschikking gesteld als de ruimtes waarop de toelatingsplicht van dit artikel betrekking heeft. Zij kunnen daarom buiten de voorafgaande toelatingsplicht van de burgemeester worden gehouden.

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de nadere regels voor de aanvraag, de verlening en de weigering van de toelating en voor de schorsing en opheffing ervan te bepalen. Hierdoor kan niet alleen vooraf worden beoordeeld of de uitbating of terbeschikkingstelling van een ruimte kan worden toegelaten, maar kan ook worden opgetreden wanneer na de verlening van de toelating niet langer aan de toepasselijke voorwaarden wordt voldaan.

Het zesde en het zevende lid bevestigen de mogelijkheid tot thuisopbaring en tot thuisbewaring van een stilgeboren kind. De mogelijkheid tot thuisopbaring wordt niet als een minderwaardige of uitzonderlijke vorm van afscheid beschouwd. Het uitgangspunt is dat verschillende vormen en plaatsen van opbaring mogelijk zijn, voor zover de waardigheid van de overledene en de vereisten inzake volksgezondheid en veiligheid worden gewaarborgd. De regelgeving wil ruimte laten voor persoonlijke en betekenisvolle vormen van afscheid. Thuisopbaring blijft mogelijk, onder de voorwaarden die de Vlaamse Regering bepaalt. Daarnaast wordt uitdrukkelijk bepaald dat een stilgeboren kind tijdelijk thuis kan worden bewaard. Ook daarvoor bepaalt de Vlaamse Regering de voorwaarden. Deze afwijkingen houden rekening met de persoonlijke, familiale en emotionele context waarin nabestaanden afscheid nemen, zonder afbreuk te doen aan de vereisten over volksgezondheid, hygiëne, veiligheid en respectvolle omgang met de overledene.

Afdeling 5. Gebruik van een doodskist en lijkwade

Artikel 36

Dit artikel herneemt artikel 11 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Artikel 37

Dit artikel neemt artikel 12 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over en breidt het uit met de mogelijkheid voor de persoon die in de lijkbezorging voorziet en voor de nabestaanden om de bekisting bij te wonen. Daarnaast wordt aan de oorspronkelijke bepaling de mogelijkheid toegevoegd om aanwezig te zijn bij het wikkelen van het lijk in een lijkwade.

Met deze bepaling wordt erkend dat de kisting voor de nabestaanden een betekenisvol en emotioneel belangrijk moment kan zijn in het afscheidsproces. De bepaling laat een betekenisvolle participatie van nabestaanden toe wanneer die op een verantwoorde manier kan gebeuren.

Afdeling 6. Vervoer van overleden personen

Artikel 38

Deze bepaling herneemt artikel 13, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging maar laat de woorden "binnen het Vlaams Gewest" weg. Die schrapping verduidelijkt dat het vervoer niet beperkt is tot verplaatsingen binnen de grenzen van het Vlaamse Gewest.

De oorspronkelijke beperking tot vervoer binnen het Vlaamse Gewest had tot gevolg dat de regeling strikt genomen niet van toepassing was wanneer het lijk na een overlijden in het Vlaamse Gewest naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, het Waalse Gewest of het buitenland moest worden vervoerd. In die gevallen kon het vervoer dan ook pas plaatsvinden nadat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van overlijden de overlijdensakte had opgemaakt en de toestemming tot begraving of crematie had verleend. Het opmaken van die akte en het verlenen van die toestemming kan in de praktijk enige tijd in beslag nemen, waardoor het vervoer van het lijk nodeloos werd vertraagd.

Door de territoriale beperking te schrappen, wordt vermeden dat een lijk dat veilig kan worden vervoerd op basis van het medisch attest model III C of D[42], toch moet blijven wachten op de administratieve afhandeling van de overlijdensaangifte.

De wijziging zorgt bovendien voor een betere afstemming met de regeling in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest, waar het vervoer van een lijk na de vaststelling van een natuurlijke doodsoorzaak en het ontbreken van gevaar voor de volksgezondheid eveneens mogelijk is zonder bijkomende territoriale beperking. De bepaling beoogt aldus een eenvormige en praktische regeling voor het intergewestelijk vervoer van lijken, zonder afbreuk te doen aan de noodzakelijke waarborgen over de vaststelling van de doodsoorzaak en de bescherming van de volksgezondheid.

[42] Koninklijk besluit van 17 juni 1999 waarbij het opmaken van een jaarlijkse statistiek van de overlijdensoorzaken wordt voorgeschreven, BS. 4 september 1999.

Artikel 39

Deze bepaling verduidelijkt dat internationaal lijkvervoer enkel kan plaatsvinden met naleving van de toepasselijke internationale, Beneluxrechtelijke, federale en bilaterale voorschriften. De bepaling beoogt geen nieuwe inhoudelijke vervoersvoorwaarden vast te stellen, maar bevestigt dat de bestaande regels over onder meer toelatingen, documenten, bekisting en vervoer onverkort van toepassing blijven bij grensoverschrijdend lijkvervoer.

Artikel 40

Dit artikel regelt de wijze waarop niet-gecremeerde lijken worden vervoerd. Het uitgangspunt is dat het vervoer individueel gebeurt en dat het vervoer met een lijkwagen of een ander passend vervoermiddel gebeurt. Daarmee wordt beoogd te waarborgen dat het vervoer op een veilige en hygiënische manier plaatsvindt en dat daarbij steeds de vereiste eerbied voor de overledene of overledenen in acht wordt genomen.

De bepaling laat toe dat het vervoer niet uitsluitend met een klassieke lijkwagen gebeurt, op voorwaarde dat de gebruikte wijze van vervoer passend is en herkenbaar blijft als lijkvervoer. Die herkenbaarheid draagt bij tot de zorgvuldige en respectvolle omgang met het lijk en tot de transparantie voor derden.

Het tweede lid machtigt de Vlaamse Regering om de voorwaarden te bepalen waaronder van de bepalingen van het eerste lid kan worden afgeweken. Zo bepaalt de Vlaamse Regering het discrete herkenningsteken waaraan voertuigen waarmee lichamen van overledenen worden vervoerd, herkenbaar moeten zijn, alsook de nadere regels voor het gebruik ervan. Die herkenbaarheid is noodzakelijk om op de openbare weg op een doeltreffende wijze toezicht te kunnen uitoefenen op de naleving van de regels over het vervoer van lichamen van overledenen die bij of krachtens dit decreet zijn vastgesteld. Het herkenningsteken maakt het voor de bevoegde toezichthouders mogelijk een voertuig waarmee lichamen van overledenen worden vervoerd als dusdanig te herkennen en, waar nodig, de naleving van de toepasselijke voorschriften te controleren.
Het herkenningsteken moet daarbij voldoende discreet zijn. Gelet op de aard van het vervoer en de vereiste waardige en respectvolle omgang met de overledene, is het niet de bedoeling het vervoer onnodig zichtbaar te maken voor het brede publiek. Bij de nadere regeling van het herkenningsteken wordt daarom een evenwicht gewaarborgd tussen de noodzakelijke herkenbaarheid voor toezicht en controle enerzijds en de vereiste discretie bij het vervoer van lichamen van overledenen anderzijds.

Als de Vlaamse Regering een afwijking toestaat van het principe dat lichamen van overledenen individueel worden vervoerd, waarbij een welbepaald aantal lichamen gezamenlijk mag worden vervoerd, dient de uitvaartondernemer of de persoon die met het vervoer is belast, de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien, vooraf te informeren over het gezamenlijke vervoer van de lichamen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij het vervoer door een uitvaartondernemer van meerdere lichamen naar een crematorium. Op die manier wordt de mogelijkheid van gezamenlijk vervoer verzoend met het respect voor de overledene en de rechten en belangen van de nabestaanden.

Artikel 41

Dit artikel bevestigt het principe dat het vervoer van as vrij is. In tegenstelling tot het vervoer van niet-gecremeerde lijken is voor het vervoer van as geen specifieke vervoerswijze voorgeschreven. Het vervoer dient evenwel met het nodige respect voor de overledene te verlopen. De crematieas moet steeds in een daartoe geschikte asurn vervoerd naar de plaats van bewaring of de definitieve plaats van asbestemming.

De Vlaamse Regering krijgt evenwel de mogelijkheid om nadere regels te bepalen.

Afdeling 7. Toestemming tot begraving en crematie

Artikel 42

Dit artikel regelt de toestemming tot begraving en crematie. Beide procedures worden volledig gelijkgeschakeld, doordat de tweede schouwing, die op grond van artikel 19, §1, 3°, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging enkel is vereist bij crematie (in geval van een natuurlijk overlijden), wordt weggelaten.

De eerste paragraaf regelt de aanvraag van een toestemming tot begraving of crematie. Het herneemt artikel 15bis van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging dat via artikel 19, §1, ook geldt voor de toelating tot crematie. Het tweede lid geeft uitdrukkelijk aan welke gegevens de aanvraag tot toestemming tot crematie moet bevatten.

De tweede paragraaf van artikel 42 herneemt artikel 15bis, §1, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, dat via artikel 19, §1, ook geldt voor de toelating tot crematie.

Het tweede lid geeft uitdrukkelijk weer welke gegevens de toestemming tot begraving of crematie moet bevatten. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet bij het verlenen van de toestemming tot begraving of crematie ook rekening houden met de laatste wilsuiting opgenomen in andere stukken zoals een vroegtijdige zorgplanning in het zorg- of bewonersdossier van een woonzorgcentrum, een testament, een uitvaartcontract, een zorgvolmacht en waaruit ondubbelzinnig de wilsuiting blijkt van de overledene.

Er wordt in deze paragraaf een nieuw derde en vierde lid ingevoegd dat de doorgifte van informatie over bezwaren en risico's voor de volksgezondheid door de arts die het overlijden heeft vastgesteld aan de ambtenaar van de burgerlijke stand mogelijk maakt. Als er dergelijke bezwaren of risico's zijn, moet de ambtenaar van de burgerlijke stand deze informatie doorgeven aan de uitvaartondernemer en, in geval van crematie, ook aan het crematorium. Deze regeling waarborgt dat de voormelde betrokkenen worden geïnformeerd over mogelijke stralingsrisico's als gevolg van de toediening van een radioactief geneesmiddel aan de overledene of de aanwezigheid van een radioactief implantaat in het lichaam van de overledene. De aanwezige radioactieve straling kan immers een gevaar vormen voor personen die in direct contact komen met het lichaam of de crematieas van de overledene

of zich in de directe nabijheid daarvan bevinden, zoals de uitvaartondernemer of de medewerkers van het crematorium.

Voor de omgang met radioactieve stoffelijke overschotten gelden immers specifieke federale stralingsbeschermingsvoorschriften. Artikel 69 van het koninklijk besluit van 20 juli 2001[43] voorziet in bijzondere voorzorgsmaatregelen bij de omgang met radioactieve stoffelijke overschotten van overleden personen. Zo bepalen de artikelen 69.1 en 69.5 van het voormelde koninklijk besluit dat het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) voorzichtigheidsvoorschriften vastlegt voor de omgang met dergelijke stoffelijke overschotten, waaronder het afleggen, opbaren, verplaatsen, vervoeren, bewaren en de lijkbezorging alsook de voorzorgsmaatregelen die tijdens en na de crematie in acht moeten worden genomen door een crematorium zoals de tijdelijke bewaring van radioactieve crematieas in het crematorium gedurende minstens tienmaal de fysische halfwaardetijd van het aanwezige radionuclide of gedurende een periode die wordt berekend volgens een door het FANC vastgelegde of goedgekeurde methode.

Deze voorschriften zijn nader uitgewerkt in het technisch reglement van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle van 27 maart 2025[44]. Artikelen 5, §1, en 15 van dit technisch reglement voorzien in een informatieplicht ten aanzien van de persoon aan wie het radioactieve stoffelijke overschot wordt toevertrouwd en eveneens in specifieke stralingsbeschermingsmaatregelen bij crematie, waaronder maatregelen ter bescherming van de crematoriummedewerkers bij het invoeren van het lichaam in de crematieoven, het leegmaken van de crematieoven, het verzamelen van de crematieas en het vullen van de urne. Deze maatregelen beogen onder meer de blootstelling aan ioniserende straling en de verspreiding van radioactieve stoffen te beperken.

De informatieoverdracht aan de uitvaartondernemer en, in geval van crematie, ook aan het crematorium is dan ook essentieel om ervoor te zorgen dat de betrokken partijen op de hoogte zijn van de mogelijke stralingsrisico's en de toepasselijke federale stralingsbeschermingsvoorschriften kunnen naleven. Op die manier draagt de regeling bij aan de bescherming van alle personen die bij de lijkbezorging betrokken zijn, in het bijzonder de uitvaartondernemers, de crematoriummedewerkers en de nabestaanden.

Het vijfde lid neemt artikel 15bis, §1, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over.

Het zesde lid neemt artikel 15bis, §1, derde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. Het vult die bepaling aan met de procedure die moet worden gevolgd wanneer het overlijden in een ander land dan België wordt vastgesteld. In dat geval verleent de procureur des Konings van het arrondissement waar de begraafplaats of de hoofdverblijfplaats van de overledene zich bevindt, de toestemming tot begraving of crematie.

[43] Koninklijk besluit van 20 juli 2001 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen (BS 30 augustus 2001.

[44] Technisch reglement van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle van 27 maart 2025 tot bepaling van de na te leven voorwaarden en maatregelen voor stralingsbescherming bij manipulatie van radioactieve stoffelijke overschotten (BS 2 april 2025).

Als het lijk in het buitenland wordt gecremeerd, moet de toestemming tot crematie in dat land worden verleend. De tussenkomst van de procureur des Konings is dan niet vereist. Daarom bepaalt het zevende lid dat het zesde lid niet van toepassing is wanneer het lijk in het buitenland wordt gecremeerd.

De derde paragraaf herneemt artikel 15bis, §2, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, dat, met uitzondering van het vierde lid, via artikel 19, §1, ook geldt voor de toelating tot crematie.

Het eerste lid neemt inhoudelijk artikel 15bis, §2, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet zijn toestemming tot begraving of crematie richten naar de laatste wilsuiting van de overledene.

Het tweede lid neemt de wachttermijn over, die is bepaald in artikel 15bis, §2, derde lid van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Uitzonderingen op de wachttermijn worden bepaald door de Vlaamse Regering, niet langer door de lokale politieverordeningen. Op die manier geldt eenzelfde regeling voor het ganse Vlaams Gewest.

Het derde en vierde lid hernemen artikel 15bis, §2, vierde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging en verduidelijken de te volgen procedure bij een overlijden in omstandigheden die een gewelddadige dood doen vermoeden. Het vierde lid voorziet in een duidelijke rechtsgrond om de beslissingen van de procureurs des Konings over het niet verzet en de vrijgave van het lijk verzet te laten doorstromen naar de ambtenaar van de burgerlijke stand en naar de uitvaartondernemer.

Een systeemnummer (of unieke referentiecode) op een proces-verbaal (PV) is een uniek identificatienummer dat door de overheid of de politiediensten wordt toegekend aan een specifiek dossier. Het PV- of systeemnummer wordt doorgegeven of vermeld op het niet-verzet document, afgeleverd door het parket, bij een niet-natuurlijk overlijden. Dat nummer wordt later gebruikt door het Departement Zorg om bij het parket de specifieke doodsoorzaken te achterhalen, in functie van de overlijdensstatistieken.

Het vijfde lid biedt een rechtsgrond voor de doorgifte van het systeemnummer aan het Departement Zorg.

De vierde paragraaf voert een decretale maximumtermijn in waarbinnen een begraving of crematie moet plaatsvinden. Deze maximumtermijn bedraagt acht kalenderdagen, te rekenen vanaf de dag die volgt op de dag waarop het overlijden door de arts is vastgesteld.

Deze bepaling beoogt uniformiteit tussen alle gemeenten. De termijn wordt voldoende ruim vastgesteld om een werkbare planning van begravingen en crematies mogelijk te maken. De bepaling draagt bij tot een betere spreiding van de aanvragen bij de crematoria. Vandaag hanteren sommige lokale besturen immers kortere termijnen waarbinnen de lijkbezorging moet plaatsvinden, wat op piekmomenten bijkomende organisatorische druk kan veroorzaken voor crematoria, uitvaartondernemers en nabestaanden. Het tweede lid voorziet in een

afwijkende termijnberekening voor de overlijdens waar de procureur des Konings moet tussenkomen en de termijn, bepaald in het eerste lid, niet kan gehaald worden.

Omdat zich uitzonderlijke situaties kunnen voordoen waarin een begraving of crematie binnen de vooropgestelde termijn niet mogelijk is, wordt aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid verleend om te bepalen in welke gevallen van de decretaal vastgelegde maximumtermijn kan worden afgeweken.

De vijfde paragraaf van artikel 42 voorziet in een doorgifte van de toestemming tot begraven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van begraving, wanneer dit een andere gemeente is dan de gemeente van overlijden.

Afdeling 8. Overlijden van behoeftigen

Artikel 43

Dit artikel herneemt artikel 14 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging met toevoeging van enkele nieuwigheden.

Deze bepaling geldt enkel voor behoeftigen, zoals gedefinieerd in artikel 3, 5°, van dit decreet. Niet-behoeftige overledenen van wie niemand zich in de naaste omgeving de lijkbezorging op zich neemt, vallen buiten de scope van deze bepaling. Gemeenten staan uiteraard ook voor deze overledenen in, in het licht van de wettelijke verplichtingen van de gemeenten inzake de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie. Artikel 135, §2, van de Nieuwe Gemeentewet belast de gemeenten onder meer met het voorzien in een goede politie over de zindelijkheid, de gezondheid en de veiligheid. Artikel 255, 11° van dezelfde wet bepaalt dat de uitgaven betreffende de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie behoren tot de uitgaven die door de wet aan de gemeenten zijn opgelegd.

Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie vormen de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 135, §2, en artikel 255, 11° van de Nieuwe Gemeentewet eigen wettelijke, niet-subsidiaire verplichtingen van de gemeenten[45]. Deze rechtspraak onderstreept het dwingende karakter van de wettelijke verplichtingen die door de federale wetgever aan de gemeenten zijn opgelegd in het kader van de plaatselijke veiligheids- en gezondheidspolitie.

De gemeenten staan in voor de lijkbezorging en dragen de kosten van de lijkbezorging van de bij hen ingeschreven behoeftigen en van behoeftigen, die in geen enkel register zijn ingeschreven, maar op hun grondgebied overlijden. Begrafeniskosten van een behoeftige zijn geen kosten van bijstand, maar kosten die verband houden met de politie of de openbare gezondheid en die dus ten laste vallen van de gemeente. In de praktijk blijken de meeste gemeenten die taak echter toch te hebben doorgeschoven naar het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn. Die mogelijkheid wordt nu ook decretaal verankerd.

[45] Cass. 26 maart 1999, AR C.96.0447.N, Arr.Cass. 1999, 444.

Opdat er meer uniformiteit zou komen tussen de lokale besturen wat de lijkbezorging van behoeftigen betreft, bepaalt de Vlaamse Regering de criteria voor behoeftigheid en legt zij de minimale dienstverlening vast die elke gemeente dient te verstrekken voor een behoorlijke lijkbezorging van behoeftigen. De gemeenteraad dient vervolgens bij reglement de procedure, de behandeling van een behoorlijke lijkbezorging en de nadere regels te bepalen voor de organisatie ervan.

Het decreet voert een inspanningsverplichting in voor de gemeenten om de dichtste familie van de behoeftige in kennis te stellen van zijn overlijden. Deze bepaling beoogt te vermijden dat zij onwetend blijven over het overlijden en, in voorkomend geval, over de verdere afhandeling van de lijkbezorging.

Het decreet neemt de verplichting van artikel 15 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over om de laatste wil van de overleden behoeftige in de mate van het mogelijke te respecteren. Is die laatste wil niet gekend, dan moet de gemeente een redelijke inspanning leveren om bij de dichtste familie of, bij gebrek daaraan, bij de personen die gedurende de laatste levensfase van de behoeftige overledene nauwe en affectieve banden met hem onderhielden, die laatste wil te achterhalen. Dit alles is bedoeld om de overleden behoeftige een menswaardig afscheid te bezorgen, dat overeenkomt of aanleunt bij zijn wensen.

De voormelde verplichting is een inspanningsverbintenis waarbij van de gemeente wordt verwacht dat zij redelijke en proportionele inspanningen levert, rekening houdend met de beschikbare gegevens en de concrete omstandigheden. Dit houdt geen verplichting in om een uitgebreid genealogisch onderzoek te voeren of systematisch alle mogelijke familieleden op te sporen. De gemeente kan zich in beginsel baseren op de informatie waarover zij beschikt of die zij redelijkerwijs kan verkrijgen. Wanneer de betrokken personen ondanks redelijke inspanningen niet kunnen worden bereikt of de vermoedelijke laatste wil niet kan worden achterhaald, verhindert dit niet dat de gemeente de nodige maatregelen treft om een behoorlijke lijkbezorging te verzekeren.

Is de laatste wil van de behoeftige overledene niet bekend, dan zal de behoeftige overledene enkel kunnen worden begraven. Is de voorkeur voor crematie bekend, maar is er geen asbestemming bepaald, dan schrijft het decreet een uitstrooiing op de begraafplaats van de gemeente die instaat voor de behoorlijke lijkbezorging voor.

Afdeling 9. Stilgeboren kinderen en overleden kinderen tot één jaar

Artikel 44

Om recht te doen aan de waardigheid van de overleden kinderen en aan de beleving van de ouders wordt het begrip ‘stilgeboren kinderen’ in plaats van ‘levenloos geboren kinderen’ gehanteerd.

De eerste paragraaf regelt de lijkbezorging van stilgeboren kinderen die wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet hebben bereikt. In België ligt de wettelijke

levensvatbaarheid van een foetus op 180 dagen zwangerschap (dit komt overeen met 26 weken of 6 maanden). Er wordt opgemerkt dat de lijkbezorging (begraven of cremeren) van een stilgeboren kind verplicht is vanaf een zwangerschapsduur van 180 dagen. Vanaf deze wettelijke levensvatbaarheidsgrens geldt bovendien een verplichte overlijdensaangifte bij de burgerlijke stand.

In het eerste lid van de eerste paragraaf wordt verduidelijkt dat wanneer ouders ervoor kiezen om hun stilgeboren kind dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet heeft bereikt te begraven, ze dat doen op een (inter)gemeentelijke begraafplaats. Zo wordt vermeden dat ouders hun stilgeboren kind bijvoorbeeld thuis in de tuin begraven. Kiezen de ouders voor crematie, dan zijn de verschillende asbestemmingen die het decreet voorziet mogelijk.

In het tweede en derde lid van de eerste paragraaf wordt een respectvolle omgang met het lichaam van een stilgeboren kind gewaarborgd door te bepalen dat het ziekenhuis het lichaam niet als risicohoudend medisch afval mag behandelen of verwijderen. Die bescherming geldt gedurende een termijn van acht dagen na de stilgeboorte, zodat de ouders de mogelijkheid hebben om het lichaam mee te nemen voor begraving of crematie. De termijn van acht dagen (gealigneerd op de termijn van 8 dagen vermeld in artikel 42, §4, eerste lid van dit decreet) biedt ouders, die zich na een stilgeboorte in een emotioneel kwetsbare situatie kunnen bevinden, voldoende tijd om een weloverwogen beslissing te nemen over de bestemming van het lichaam van hun stilgeboren kind.

Deze bepaling verduidelijkt ook de aanvang en de berekening van de termijn van acht dagen. De termijn neemt een aanvang op de dag die volgt op de stilgeboorte en wordt berekend in kalenderdagen. Zaterdagen, zondagen en wettelijke of decretale feestdagen worden bijgevolg niet uit de termijn uitgesloten.

Het vierde lid legt in dat verband een informatieverplichting op aan het ziekenhuis waar de stilgeboorte heeft plaatsgevonden. Die informatieverplichting moet mede worden gelezen in het licht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens over de omgang met het lichaam van een stilgeboren kind. In het arrest *Marić t. Kroatië* van 12 juni 2014[46] oordeelde het Europees Hof dat de wijze waarop met het lichaam van een stilgeboren kind wordt omgegaan binnen de werkingssfeer van het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven, gewaarborgd door artikel 8 EVRM, valt. In die zaak was het lichaam van een stilgeboren kind door het ziekenhuis samen met ander klinisch afval afgevoerd, zonder dat kon worden aangetoond dat de ouders daarmee hadden ingestemd en zonder dat een spoor van het stoffelijk overschot of van de bestemming ervan bewaard bleef. Het Hof oordeelde dat die handelwijze een inmenging vormde in de door artikel 8 EVRM beschermde rechten van de ouder.

Het Europees Hof benadrukte daarbij dat bij de omgang met het overlijden van een naaste, gelet op het zeer persoonlijke en delicate karakter ervan, een bijzonder hoge mate van zorgvuldigheid en voorzichtigheid moet worden betracht. Het Hof hechtte in het bijzonder belang aan het feit dat niet aan de hand van documenten kon worden aangetoond welke informatie het ziekenhuis aan de ouders had verstrekt over wat met het lichaam van hun stilgeboren kind zou gebeuren.

[46] EHRM 12 juni 2014, Marić t. Kroatië, nr. 50132/12, overwegingen 60-65.

Evenmin bestond een document waaruit hun toestemming met de verwerking van het lichaam als klinisch afval bleek. Het Hof aanvaardde niet dat uit het enkele feit dat een ouder de zorg voor het lichaam aan het ziekenhuis overlaat, kan worden afgeleid dat die ouder stilzwijgend ermee instemt dat het lichaam samen met klinisch afval wordt verwijderd en dat daarbij ieder spoor van het stoffelijk overschot verloren gaat.

In het licht van deze rechtspraak van het Europees Hof legt het vierde lid het ziekenhuis een uitdrukkelijke informatieverplichting op. Voor een stilgeboren kind dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet heeft bereikt, informeert het ziekenhuis de ouders op aantoonbare wijze over hun recht om het kind te laten begraven of cremeren en over het feit dat het lichaam, wanneer geen van de ouders het heeft meegenomen om het te laten begraven of cremeren, na het verstrijken van de termijn van acht dagen als risicohoudend medisch afval kan worden behandeld en verwijderd. Daarnaast informeert het ziekenhuis de ouders dat een stilgeboren kind dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens heeft bereikt steeds moet worden begraven of gecremeerd.

De verplichting om deze informatie op aantoonbare wijze te verstrekken, waarborgt dat kan worden vastgesteld dat de ouders daadwerkelijk zijn geïnformeerd over de toepasselijke regels en, in voorkomend geval, over de gevolgen van het niet meenemen van het lichaam. Daarmee wordt vermeden dat het enkele stilzitten van de ouders of het niet meenemen van het lichaam wordt beschouwd als een stilzwijgende instemming met de behandeling en verwijdering ervan als risicohoudend medisch afval. Het vierde lid geeft op die manier uitvoering aan de bijzondere zorgvuldigheid en voorzichtigheid die volgens het Europees Hof in het licht van artikel 8 EVRM vereist zijn bij de omgang met het lichaam van een stilgeboren kind.

Het decreet voert in het vijfde lid de verplichting in voor het ziekenhuis om het stilgeboren kind op een waardige wijze mee te geven aan de ouders. Kiezen de ouders ervoor om hun stilgeboren kind mee te nemen uit het ziekenhuis, dan geldt op grond van het zesde lid voortaan voor het ziekenhuis een onmiddellijke meldingsplicht aan de gemeente waar de ouders zijn ingeschreven. Dit laat de gemeente toe om, waar nodig, erop toe te zien dat de begraving of crematie van het stilgeboren kind overeenkomstig het decreet plaatsvindt en dat voor de begraving of, in geval van crematie, voor de uitstrooiing van de crematieas een door het decreet toegelaten plaats wordt gekozen.

Het zevende lid verduidelijkt dat het lichaam van een stilgeboren kind uitsluitend mag worden begraven op een plaats als vermeld in artikel 57 en dat de crematieas een bestemming moet krijgen overeenkomstig artikel 70. Begraving op een niet-toegelaten plaats, zoals de eigen tuin, is niet toegestaan, aangezien dit zou neerkomen op de inrichting van een niet-toegelaten private begraafplaats. Dit sluit aan bij het advies nr. 90 van 8 december 2025 van het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek[47], dat aanbeveelt om begraving van levenloos geboren foetussen

[47] Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, advies nr. 90 van 8 december 2025 betreffende de funeraire bestemming van levenloos geboren foetussen in een vroeg stadium van de zwangerschap.
https://www.belgiumnationalbioethicscommittee.be/documents/content/quKyGS52Ty6HDjqX4lqyIwo4f8?download=0

in de eigen tuin niet toe te staan. Het Comité wijst daarbij op het belang van de menselijke waardigheid en het voorzorgsbeginsel, onder meer ter bescherming van de volksgezondheid. Daarnaast benadrukt het Comité het belang van het behoud van het publieke monopolie op begraving op gemeentelijke begraafplaatsen, dat een waardige en gelijke behandeling van stoffelijke overschotten waarborgt.

Dit zevende lid voert geen verplichting tot begraving of crematie in voor stilgeboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet hebben bereikt. Als de ouders geen gebruik maken van hun recht op begraving of crematie vervat in het eerste lid, kan het ziekenhuis het lichaam van het stilgeboren kind, na het verstrijken van de termijn van acht dagen als risicohoudend medisch afval (RMA) behandelen, onder de voorwaarden, vermeld in het derde en vijfde lid.

Het eerste lid van paragraaf 2 voorziet in een inspanningsverbintenis waarbij gemeenten redelijke inspanningen leveren om op minstens één begraafplaats een specifiek daartoe afgebakende zone in te richten voor de begraving van stilgeboren kinderen, ongeacht de zwangerschapsduur, en kinderen die vóór de leeftijd van één jaar overlijden, en waar hun as kan worden uitgestrooid of begraven.

Uit een bevraging van het Agentschap Binnenlands Bestuur in 2025[48] blijkt dat inmiddels twee op de drie Vlaamse gemeenten over een sterrenweide of een bijzondere herdenkingsplek voor stilgeboren of overleden kinderen beschikken. Dergelijke voorzieningen zijn van bijzonder belang voor ouders en nabestaanden, omdat zij een specifieke plaats bieden om hun stilgeboren of overleden kind te herdenken en het verlies een plaats te geven.

Het tweede lid van paragraaf 2 herneemt artikel 15, §2, tweede zin, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. De rijksregisternummers van de ouders in het geval van een doodgeboorte zijn nodig voor de ambtenaar van de burgerlijke stand voor de akte van een levenloos kind. Daarnaast worden deze aangewend voor de bevraging van de authentieke bronnen voor statistische doeleinden van het Departement Zorg, en dit voor alle doodgeboortes en overlijdens van kinderen tot 1 jaar.

Paragraaf 3 verleent aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid om nadere regels te bepalen met betrekking tot wat bepaald is in de eerste paragraaf.

Hoofdstuk 5. De periode na de lichaamsbestemming

Afdeling 1. Concessies

Artikel 45

Dit artikel regelt de concessies op gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaatsen.

Het eerste lid herneemt artikel 6, eerste lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

[48] https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/begraving-en-crematie/bijna-twee-derde-van-de-vlaamse-gemeenten-heeft-sterrenweide-of-speciale-herdenkingsplek-voor-overleden-kinderen

Het tweede lid verleent de gemeenteraad de bevoegdheid om bij reglement de regels te bepalen over concessies. Het lid geeft een niet-limitatieve opsomming van wat in dat reglement kan worden opgenomen. Wat de aanvraagprocedure betreft, kan bij reglement worden bepaald dat de concessieaanvraag moet worden ondertekend. Dat kan overigens ook bepaald worden voor aanvragen voor niet-concessies.

In dit lid wordt bepaald dat concessies en hernieuwingen worden verleend voor een termijn van ten minste tien en ten hoogste vijftig jaar. In tegenstelling tot artikel 7, §1, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging, die enkel een maximumduur van vijftig jaar vastlegt, wordt voortaan ook een minimumduur van tien jaar decretaal verankerd. Die minimumduur sluit aan bij de algemene minimale bewaartermijn van tien jaar die het decreet voor niet-geconcedeerde graven waarborgt. Op die manier wordt verzekerd dat ook een concessie steeds een voldoende duurzame laatste rustplaats biedt. Binnen deze vork kan de gemeenteraad de toegelaten duur van een concessie bepalen.

De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijke samenwerkingsverband bepaalt eveneens bij reglement het verschuldigde bedrag, de voorwaarden voor het verlenen van concessies en de rechten en verplichtingen van de concessiehouder.

Het derde lid regelt afzonderlijk de delegatie van de bevoegdheid tot het verlenen van concessies en de delegatie van de bevoegdheid tot het hernieuwen van concessies.

Wat het verlenen van concessies betreft, wordt de bestaande regeling behouden. Het gaat hierbij om de initiële verlening van een concessie, waarbij voor het eerst een concessierecht op een graf, urnengraf of columbariumnis wordt gevestigd.

Gelet op het initiële karakter van deze beslissing en de gevolgen ervan voor het beheer en de beschikbare capaciteit van de begraafplaats, blijft deze bevoegdheid voorbehouden aan de gemeenteraad. Om die reden kan de gemeenteraad deze bevoegdheid enkel toevertrouwen aan het college van burgemeester en schepenen en is geen verdere delegatie aan de algemeen directeur of aan andere personeelsleden van de gemeente mogelijk.

Wat het hernieuwen van concessies betreft, wordt in een ruimere delegatiemogelijkheid voorzien. De gemeenteraad kan deze bevoegdheid toevertrouwen aan het college van burgemeester en schepenen. Het college kan de bevoegdheid vervolgens toevertrouwen aan de algemeen directeur, die ze verder kan toevertrouwen aan andere personeelsleden van de gemeente. Een hernieuwing heeft betrekking op een al bestaande concessie en betreft in hoofdzaak de toepassing van de vooraf door de gemeenteraad vastgestelde voorwaarden. Een verdere delegatiemogelijkheid is hier dan ook verantwoord vanuit een efficiënte administratieve en praktische afhandeling van de hernieuwingsaanvragen.

De gedelegeerde bevoegdheden over het verlenen en het hernieuwen van concessies aan het college van burgemeester en schepenen en, wat de hernieuwing

betreft, aan de algemeen directeur en andere personeelsleden van de gemeente, zijn beperkt tot de loutere toepassing van de bepalingen die de gemeenteraad in het reglement, vermeld in het tweede lid, heeft vastgesteld. De beleidsmatige keuzes over de voorwaarden waaronder concessies worden verleend en hernieuwd, blijven bijgevolg bij de gemeenteraad berusten.

Artikel 46

Dit artikel regelt wie een concessie kan aanvragen en welke gegevens daarbij moeten worden verstrekt.

Het eerste en het derde lid nemen de bestaande regeling van artikel 6 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging over.

Wanneer het artikel verwijst naar een persoon met wie de overledene een feitelijk gezin vormde, moet dit begrip ruim worden geïnterpreteerd. Het is niet beperkt tot personen die op hetzelfde adres wonen en laat toe rekening te houden met diverse feitelijke samenlevings- en gezinsvormen. Er moet enkel een duurzame affectieve of familiale band kunnen aangetoond worden. Het bestaan van een feitelijk gezin kan met alle middelen van recht worden aangetoond

Gelet op de definiëring van het begrip 'concessiehouder' kan ook een rechtspersoon een concessie aanvragen. Rechtspersonen kunnen bijvoorbeeld religieuze gemeenschappen, verenigingen of stichtingen zijn, die een concessie aanvragen voor hun leden of voor een gemeenschappelijke rustplaats. Het betreft geen nieuwe regeling, maar een decretale verankering van een interpretatie die was opgenomen in de omzendbrief van 20 september 2024 over de toepassing van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Het derde lid bepaalt welke gegevens een concessieaanvraag minimaal moet bevatten. De verwerking van persoonsgegevens m.b.t. de concessieaanvraag in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming wordt verderop in artikel 50 uitdrukkelijk geregeld.

Het vierde lid bepaalt op welke wijze een concessieaanvraag wordt ingediend. De bepaling verduidelijkt dat een concessie niet uitsluitend naar aanleiding van een overlijden kan worden aangevraagd, maar ook reeds tijdens het leven van de aanvrager. Een persoon kan bijgevolg vooraf een concessie aanvragen om zijn toekomstige rustplaats vast te leggen en daarbij een of meerdere begunstigden aan te wijzen. De aanvraag kan rechtstreeks door de aanvrager worden ingediend, zonder dat de tussenkomst van een uitvaartondernemer vereist is. Hiermee wordt de bestaande mogelijkheid om voorafgaand aan een overlijden een concessie te verkrijgen uitdrukkelijk behouden. Wanneer de concessie wordt aangevraagd naar aanleiding van een overlijden, kan de aanvraag ook worden ingediend door de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien of door de uitvaartondernemer.

Artikel 47

Dit artikel regelt de hernieuwing van concessies.

Het eerste lid neemt de bestaande regeling van artikel 7, §2, eerste lid van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging over. Opeenvolgende hernieuwingen kunnen worden toegestaan voor het verstrijken van de lopende concessie. Daarnaast wordt verduidelijkt dat, wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats, de bevoegdheid om over hernieuwingsaanvragen te beslissen kan worden opgedragen overeenkomstig de delegatieregeling van artikel 44, derde lid.

Het tweede lid bepaalt wie de hernieuwingsaanvraag kan indienen en welke gegevens die aanvraag minimaal moet bevatten. De verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de aanvraag tot hernieuwing van de concessie in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming wordt verderop in artikel 50 uitdrukkelijk geregeld.

Het derde lid neemt de bestaande regeling van artikel 7, §2, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging over. Een hernieuwing kan enkel worden geweigerd wanneer op het ogenblik van de aanvraag blijkt dat de concessie verwaarloosd is.

Het vierde lid behoudt grotendeels de huidige regeling van artikel 7, §2, derde en vierde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Zowel de verplichting om het verstrijken van de concessietermijn minstens één jaar vooraf bekend te maken als de verplichting tot fysieke aanplakking bij het graf, het urnengraf of de columbariumnis en aan de ingang van de begraafplaats blijven behouden.

De bekendmaking hoeft voortaan evenwel niet langer te gebeuren door middel van een akte waarvan een afschrift wordt aangeplakt, maar kan gebeuren via een eenvoudig bericht. In dat bericht worden de belanghebbenden tijdig geïnformeerd over het naderende verstrijken van de concessietermijn en de mogelijkheid om de hernieuwing ervan aan te vragen. Het bericht moet gedurende minstens één jaar aangebracht blijven op of bij het graf, het urnengraf of de columbariumnis en op een goed zichtbare en toegankelijke plaats bij elke ingang van de begraafplaats.

De gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband is vrij om de vormgeving van dat bericht te bepalen, op voorwaarde dat de informatie duidelijk en toegankelijk wordt meegedeeld. Hiermee wordt de bekendmakingsprocedure vereenvoudigd, zonder afbreuk te doen aan de bestaande waarborgen inzake de termijn en de fysieke bekendmaking.

Daarnaast wordt in het vijfde lid voorzien in een kennisgeving aan de concessiehouder zelf, voor zover diens contactgegevens bij de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband beschikbaar zijn. Deze regeling houdt dus geen verplichting in om ontbrekende of niet langer actuele contactgegevens van de concessiehouder actief op te zoeken indien deze niet beschikbaar zijn bij de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband.

Als de contactgegevens beschikbaar zijn, informeert de gemeente of het intergemeentelijke samenwerkingsverband de concessiehouder gelijktijdig met de bekendmaking, vermeld in het vierde lid, over de datum waarop de

concessietermijn verstrijkt en over de wijze waarop de hernieuwing van de concessie kan worden aangevraagd. Dat kunnen de adresgegevens, het mobiele telefoonnummer of het e-mailadres, waarop de gemeente de betrokkene kan contacteren.

Deze bijkomende kennisgeving houdt rekening met de realiteit dat veel nabestaanden begraafplaatsen minder frequent of niet meer op vaste momenten (verjaardag, Allerheiligen, enz.) bezoeken dan vroeger. Daardoor kan niet langer worden verondersteld dat een bekendmaking aan het graf of aan de ingang van de begraafplaats steeds effectief wordt opgemerkt. Door de concessiehouder rechtstreeks te informeren wanneer zijn contactgegevens beschikbaar zijn, wordt de kans verkleind dat een concessie ongewild verloren gaat.

Het zesde lid bepaalt dat de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband de lopende concessies ook op de eigen website bekendmaakt, uiterlijk twee jaar na de inwerkingtreding van dit decreet. Digitale toepassingen op basis van geografische informatiesystemen (GIS) worden eveneens beschouwd als een rechtsgeldige invulling van deze verplichting. Steeds meer Vlaamse gemeenten zetten immers in op de digitale ontsluiting van hun begraafplaatsen en grafmonumenten via dergelijke toepassingen.

Deze aanvullende digitale bekendmaking, naast de fysieke bekendmaking vermeld in het vierde lid, houdt rekening met de gevoeligheid die gepaard gaat met het naderende verstrijken van een concessietermijn en het belang van een tijdige en toegankelijke informatieverstrekking aan concessiehouders, nabestaanden en andere belanghebbenden.

Vandaag kan niet langer zonder meer worden aangenomen dat nabestaanden jaarlijks de begraafplaats bezoeken, bijvoorbeeld naar aanleiding van Allerheiligen en Allerzielen. De toegenomen mobiliteit speelt daarbij een belangrijke rol. Nabestaanden wonen niet noodzakelijk in de gemeente waar hun overleden dierbare begraven ligt, maar kunnen elders in België of in het buitenland verblijven. Daarnaast kunnen een hoge leeftijd, een beperkte mobiliteit, de moeilijke toegankelijkheid van begraafplaatsen voor personen met een handicap, een verblijf in een ziekenhuis of woonzorgcentrum, professionele verplichtingen of andere persoonlijke omstandigheden een regelmatig bezoek aan de begraafplaats bemoeilijken of onmogelijk maken. Het uitblijven van een jaarlijks bezoek betekent geenszins dat nabestaanden minder belang hechten aan het graf of de nagedachtenis van hun overleden dierbaren.

Wie de begraafplaats bijvoorbeeld slechts om de twee jaar bezoekt, kan de bekendmaking die gedurende één jaar bij het graf of aan de ingang van de begraafplaats wordt aangebracht, missen en daardoor niet tijdig kennisnemen van het naderende verstrijken van de concessietermijn en de mogelijkheid om een hernieuwing aan te vragen[49]. Dit kan bijzonder pijnlijke en onomkeerbare gevolgen hebben voor de nabestaanden wanneer de concessie inmiddels is verstreken en het graf en het grafteken werden verwijderd. Hierdoor kan een belangrijke plaats

[49] Vlaams Parlement, schriftelijke vraag nr. 393 van 1 juli 2026 aan Vlaams minister Hilde Crevits, Vervallen grafconcessies – Communicatie naar nabestaanden, antwoord van 9 september 2026.

van herinnering en verbondenheid met hun overleden dierbaren definitief verloren gaan.

De digitale bekendmaking vormt daarom een zinvolle aanvulling op de bestaande fysieke aanplakking bij het graf en aan de ingang van de begraafplaats. Zij biedt concessiehouders, nabestaanden en andere belanghebbenden de mogelijkheid om zich, ongeacht hun verblijfplaats of persoonlijke omstandigheden, op een laagdrempelige wijze te informeren over het naderende verstrijken van een concessietermijn en de mogelijkheid tot hernieuwing ervan.
De aanvullende digitale bekendmaking draagt aldus bij tot een waardige omgang met overledenen, het respect voor hun nagedachtenis en een betere bescherming van de rechten en belangen van nabestaanden.

Het zevende tot en met negende lid nemen de bestaande regelgeving van artikel 7, §2, vijfde lid, artikel 7, §3, en artikel 8, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging over. Zij regelen respectievelijk het verval van de concessie bij gebrek aan hernieuwing, de gevolgen van een hernieuwing naar aanleiding van een nieuwe bijzetting en de proportionele berekening van het verschuldigde bedrag bij hernieuwing.

Artikel 48

Dit artikel regelt de bestemming van het stoffelijk overschot dat wordt aangetroffen nadat een concessie is vervallen.

Na het verval van een concessie beslist de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband welke bestemming moet worden gegeven aan het stoffelijk overschot dat aangetroffen wordt, met eerbiediging van een eventuele laatste wilsbeschikking van de overledene.

Deze bepaling beoogt een evenwicht tot stand te brengen tussen het respect voor de wil van de overledene en de noodzaak van een zorgvuldig en duurzaam beheer van de beschikbare begraafplaatsruimte.

Artikel 49

De altijddurende concessies zijn sinds de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging omgezet in concessies die om de vijftig jaar en zonder vergoeding hernieuwd worden. Voor de hernieuwing van altijddurende concessies gelden dezelfde regels als voor niet-altijddurende concessies, meer bepaald voor de te volgen procedure en de personen die een hernieuwing kunnen aanvragen.

De eerste termijn van vijftig jaar gaat in vanaf de toekenning van de oorspronkelijke concessie. Bijvoorbeeld: een altijddurende concessie die toegekend is in 1964, is in 1971 omgezet in een hernieuwbare concessie van vijftig jaar. De begindatum om de termijn van vijftig jaar te bepalen, begint niet te lopen in 1971, maar in 1964. De concessie kon dus in 2014 hernieuwd worden.

Artikel 50

In dit artikel wordt een decretale basis opgenomen voor de verwerking van persoonsgegevens m.b.t. de concessieaanvraag, de aanvraag tot hernieuwing van de concessie en de eeuwigdurende concessie. De verwerking van gegevens betreft in deze het ontvangen en bewaren van de gegevens door de gemeente die de concessie verleent en het raadplegen van de gegevens door de persoon die in de lijkbezorging voorziet, de uitvaartondernemer en andere belanghebbenden die een concessie aanvragen of een hernieuwing van of bijzetting van de concessie vragen.

Het eerste lid verduidelijkt wie in deze de verwerkingsverantwoordelijke is.

De verwerking van persoonsgegevens voldoet aan een dwingende maatschappelijke behoefte. Het tweede lid beschrijft de doeleinden waarvoor de gegevensverwerking in het kader van de concessies zullen worden verricht.

Elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een voldoende precieze wettelijke bepaling die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn. Krachtens deze bepaling zullen de persoonsgegevens worden verwerkt van de overleden persoon, de persoon die in de lijkbezorging voorziet en de begunstigde of begunstigden van de concessie.

In overeenstemming met artikel III. 87 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 zijn de gemeenten ertoe gehouden om voor alle informatie die ze in het kader van hun taken ontvangen of creëren een selectieregel op te maken en die in overeenstemming met artikel III.88 ter goedkeuring voor te leggen aan de bevoegde selectiecommissie. In overeenstemming met deze regelgeving worden de bewaartermijnen bepaald. De gegevens worden niet langer bijgehouden dan noodzakelijk.

Artikel 51

Dit artikel neemt grotendeels de bestaande regeling van artikel 10 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging over.

Nieuw is dat de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband, als de contactgegevens beschikbaar zijn, de persoon die in de lijkbezorging voorziet gelijktijdig met de aanplakking van de akte in kennis stelt van de vastgestelde verwaarlozing. Met deze gelijktijdige kennisgeving wordt vermeden dat de betrokkene pas in een later stadium kennisneemt van de vaststelling van verwaarlozing. Deze bijkomende kennisgeving draagt ertoe bij dat de betrokkenen tijdig kennis kunnen nemen van de vaststelling en biedt hun de mogelijkheid om tijdig de nodige herstelmaatregelen te nemen om het verval van de concessie te voorkomen.

Deze wijziging sluit aan bij de informatieplicht, vermeld in artikel 47, vierde en vijfde lid, bij de hernieuwing van concessies. Ze houdt rekening met de vaststelling dat begraafplaatsen vandaag minder frequent en minder op vaste momenten worden bezocht dan voorheen. Daardoor kan niet langer worden verondersteld dat een bekendmaking aan het graf of aan de ingang van de begraafplaats steeds effectief wordt opgemerkt.

Afdeling 2. Begraven

Artikel 52

Dit artikel neemt de bestaande regeling van artikel 2 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging grotendeels over.

Het tweede lid schrijft het principe in dat een gemeente of intergemeentelijke begraafplaats enkel bedoeld is voor de begraving van menselijke lijken. Het begraven van kadavers van dieren is niet toegestaan. Hetzelfde geldt voor de uitstrooiing, begraving en bewaren van as van gecremeerde dieren. Voor dit laatste aspect geldt de uitzondering, bepaald in artikel 72.

Het tweede lid breidt de kosteloze begraving, de kosteloze begraving van een asurn, de kosteloze bijzetting in een columbarium en de kosteloze asverstrooiing uit tot personen die overlijden op het grondgebied van de gemeente, maar er niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister, vreemdelingenregister of wachtregister. Hiermee wordt gewaarborgd dat ook voor deze personen een kosteloze lijkbezorging mogelijk blijft in de gemeente waar zij overlijden. Deze toevoeging biedt een rechtsgrond voor de courante praktijk waarbij gemeenten bijvoorbeeld dakloze personen die in geen enkel register zijn ingeschreven, gratis begraven op de gemeentelijke begraafplaatsen.

Het vierde lid voert de verplichting in dat elke begraafplaats over een knekelgraf moet beschikken. Een knekelgraf biedt een bestemming voor stoffelijke overschotten na afloop van een niet-hernieuwde concessie of na het verstrijken van de tienjarige bewaartermijn van een niet-geconcedeerd graf. Zo wordt vermeden dat stoffelijke overschotten wegens het ontbreken van een knekelgraf alsnog zouden worden gecremeerd, hoewel de overledene voor begraving had gekozen. Deze maatregel versterkt het respect voor de laatste wil van de overledene.

Artikel 53

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 54

Dit artikel herneemt grotendeels artikel 4, eerste lid van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Het bevestigt dat de gemeentelijke begraafplaatsen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenteoverheden vallen. De gemeente handhaaft de orde, waakt over de eerbied voor de overledenen en ziet toe op de naleving van dit

decreet en de uitvoeringsbesluiten. Voor intergemeentelijke begraafplaatsen berust die bevoegdheid bij de gemeente waar de begraafplaats ligt. De gemeenteraad stelt hiervoor een politiereglement vast.

Artikel 55

Het eerste lid bepaalt dat de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband instaat voor de werking en het beheer van de begraafplaatsen en voor het bijhouden van een begraafplaatsregister.

Het tweede lid bepaalt dat de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband de regels voor dat beheer bij reglement vastlegt, met inbegrip van de tarieven voor de geleverde diensten. Die tarieven worden bepaald op basis van het principe van de kostprijsbenadering, vermeld in artikel 3, 18°, van dit decreet.

Het derde lid machtigt de Vlaamse Regering om de nadere regels voor het bijhouden van het begraafplaatsregister te bepalen, met inbegrip van de gegevens die erin worden opgenomen. Het begraafplaatsregister dient om begravingen, bijzettingen en asuitstrooiingen op een begraafplaats te registreren en de identificatie en lokalisering ervan te waarborgen.

In het lijkbezorgingsdecreet van 16 januari 2004 was deze verplichting inzake het bijhouden van een register niet opgenomen, maar werd ze geregeld in artikel 6 van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria. Aangezien het begraafplaatsregister betrekking heeft op de identificatie en traceerbaarheid van de bestemming van een overleden persoon of zijn crematieas op een begraafplaats, die een concrete invulling vormen van het waardigheidsbeginsel, vermeld in artikel 9, wordt de verplichting tot het bijhouden ervan uitdrukkelijk in het decreet vastgelegd.
Aangezien het begraafplaatsregister enkel gegevens van overleden personen bevat, is de algemene verordening gegevensbescherming niet van toepassing.

Artikel 56

Artikel 56 waarborgt dat werken op of aan een begraafplaats zo worden georganiseerd dat de begraafplaats zoveel mogelijk veilig en toegankelijk blijft. De gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband moet de nodige maatregelen nemen en de werken tijdig bekendmaken. Bij hoogdringende werken gebeurt de bekendmaking zo spoedig mogelijk. Een tijdelijke beperking of sluiting is alleen mogelijk voor zover dat noodzakelijk is voor de veilige uitvoering van de werken.

Het tweede lid legt een bekendmakingsplicht op. Minstens één maand vóór de aanvang van de werken moeten de aard van de werken, de aanvangsdatum, de voorziene einddatum en de gevolgen voor de toegankelijkheid worden bekendgemaakt op de website van de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband en door middel van een bericht op een zichtbare en toegankelijke plaats aan elke ingang van de begraafplaats. Deze dubbele

bekendmaking moet ervoor zorgen dat bezoekers en nabestaanden tijdig en voldoende duidelijk worden geïnformeerd.

Artikel 57

Dit artikel neemt de bestaande regeling van artikel 16 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging grotendeels over.

Het eerste lid verduidelijkt waar lijken kunnen worden begraven: op de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaatsen, en op de natuurbegraafplaatsen, desgevallend na het doorlopen van een procedure tot ontheffing van het ontbossingsverbod, zoals bepaald in artikel 90bis, §1, derde lid, van het Bosdecreet van 13 juni 1990.

De natuurbegraafplaats wordt gedefinieerd in artikel 3, 28°, van dit decreet. Wil de gemeente een bestaand bos omvormen tot een natuurbegraafplaats, dan is voor de (juridische of feitelijke) ontbossing in toepassing van artikel 4.2.1, 2°, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een omgevingsvergunning vereist. In die procedure moet de gemeente rekening houden met artikel 90bis, §1, eerste lid, van het Bosdecreet van 13 juni 1990 dat de limitatieve gevallen opsomt waarin mag ontbost worden:

1° Ontbossing met het oog op handelingen van algemeen belang;
2° Ontbossing of verkaveling in zones met de bestemmingen woongebied of industriegebied in de ruime zin en zones die hiermee gelijk te stellen zijn;
3° Ontbossing van de uitvoerbare delen in een niet-vervallen vergunde Verkaveling;
4° Ontbossing in functie van vastgestelde Europese natuurdoelen op voorwaarde dat de ontbossing is opgenomen in een goedgekeurd beheerplan.

Artikel 90bis, §1, eerste lid, 1°, van het Bosdecreet laat ontbossing toe met het oog op handelingen van algemeen belang, zoals bepaald in artikel 4.1.1, 5°, en artikel 4.4.7, §2, van de VCRO. Het besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000 tot aanwijzing van de handelingen in de zin van artikel 4.1.1, 5°, artikel 4.4.7, § 2, en artikel 4.7.1, § 2, tweede lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening legt vast wat precies onder 'handelingen van algemeen belang' wordt begrepen. Artikel 3, §1, 15°, van dat besluit beschouwt als handelingen van algemeen belang de handelingen in het kader van de zones die de gemeente afgebakend heeft voor de uitstrooiing, begraving of bewaring van assen, vermeld in artikel 24, § 1, vierde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging. Wanneer de gemeente deze procedure voert, kan zij dus op de natuurbegraafplaats asurnen begraven en bewaren, alsook as uitstrooien. Het begraven van lijken is echter niet mogelijk.

Wil de gemeente op de aan te leggen natuurbegraafplaats, zijnde een al bestaand bos, ook lijken kunnen begraven dan dient zij een procedure tot ontheffing van het ontbossingsverbod te volgen, zoals bepaald in artikel 90bis, §1, derde lid, van het Bosdecreet van 13 juni 1990. De gemeente dient in deze procedure een gemotiveerde aanvraag in bij het Agentschap voor Natuur en Bos, waarna de Vlaamse minister van Omgeving beslist of de ontheffing op het ontbossingsverbod

wordt verleend. In de praktijk heeft de minister deze bevoegdheid gedelegeerd aan de administrateur-generaal van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Ontbossing vergt steeds een boscompensatie (artikel 90bis, §4, van het Bosdecreet van 13 juni 1990).

Een natuurbegraafplaats, die oorspronkelijk werd aangelegd op een weiland of weide, kan door de aanplant van hoogstammige bomen na verloop van tijd het uitzicht van een bos krijgen. Het is echter niet de bedoeling dat die zone wordt beschouwd als een bos, in de zin van artikel 3, §1, van het Bosdecreet van 13 juni 1990. Een dergelijke zone wordt via een wijziging van artikel 3, §3, van het Bosdecreet van 13 juni 1990 uitgesloten van de toepassing van dat decreet (zie in dit verband artikel 88 van dit decreet).

Een natuurbegraafplaats wordt echter niet altijd aangelegd in een bos. Het kan ook gaan om een stuk heide, een weiland, een weide en dergelijke. Hier kunnen lijken worden begraven. De gemeente moet wel steeds rekening houden met de bestaande beschermingsregimes van kleine landschapselementen, zoals hagen en poelen, en vegetaties.

In het tweede lid wordt bepaald dat de Vlaamse minister bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging beslist over verzoeken om afwijkingen toe te staan. Bij de beoordeling van een verzoek wordt rekening gehouden met de eventuele gevolgen voor de hygiëne en de volksgezondheid. Hiertoe kan de bevoegde Vlaamse overheidsinstantie inzake volksgezondheid worden geraadpleegd.

Het verzoek tot afwijking moet voortaan uitgaan van de gemeenteraad van de gemeente waar de begraving zal plaatsvinden en niet langer van de burgemeester. Gelet op het uitzonderlijke karakter van een afwijking op de wettelijk bepaalde plaatsen van begraving wordt het aangewezen geacht dat hierover een standpunt wordt ingenomen door het gemeentelijke beleidsorgaan en niet door de burgemeester alleen.

Het eerste lid, 4°, bepaalt dat ook verder kan worden begraven op particuliere begraafplaatsen die reeds bestaan op het tijdstip waarop dit decreet in werking treedt. Deze uitzondering moet restrictief worden opgevat. Het gaat immers om een specifieke uitzondering op het uitgangspunt van dit decreet dat begraving plaatsvindt op een gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats, waartoe ook de natuurbegraafplaats behoort.

Deze regeling bouwt voort op artikel 16, § 2, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, dat eveneens toeliet om verder te begraven op particuliere begraafplaatsen die bij de inwerkingtreding van dat decreet reeds bestonden. In de memorie van toelichting bij dat decreet van 16 januari 2004 werd daarbij verwezen naar de historische oorsprong van deze regeling in de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging[50].

[50] Parl.St. Vl.Parl. 2002-03, nr. 1863/1, 10.

Het gaat in de praktijk in het bijzonder om particuliere begraafplaatsen die door religieuze gemeenschappen zoals kloosterorden en congregaties werden aangelegd voor de begraving van hun leden. De regeling strekt ertoe het voortbestaan en het verdere gebruik van dergelijke reeds bestaande particuliere begraafplaatsen mogelijk te maken, maar biedt geen zelfstandige grondslag voor de aanleg van nieuwe particuliere begraafplaatsen. Zij heeft evenmin tot doel dergelijke begraafplaatsen open te stellen voor de begraving van personen die niet behoren tot de religieuze gemeenschap waarvoor de begraafplaats werd aangelegd.

Naast deze reeds bestaande particuliere begraafplaatsen kan op grond van het tweede lid bij wijze van uitzondering ook een particuliere begraving buiten de in het eerste lid, 1°, 2° en 3°, vermelde begraafplaatsen worden toegestaan. Het betreft dus de aanleg van nieuwe particuliere begraafplaatsen. Die afwijking kan enkel door de Vlaamse minister, bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging, op verzoek van de gemeenteraad van de gemeente waar de begraving zal plaatsvinden, uitsluitend worden toegestaan op grond van godsdienstige of levensbeschouwelijke overwegingen en voor zover redenen van hygiëne en volksgezondheid zich daartegen niet verzetten. Ook deze afwijkingsmogelijkheid vormt een uitzondering op het uitgangspunt van dit decreet dat begraving plaatsvindt op een gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaats en moet bijgevolg restrictief worden toegepast.

Op de particuliere begraafplaatsen, vermeld in het eerste lid, 4°, zijn de voorschriften, vermeld in de artikelen 54 en 58, van toepassing. Zij vallen, onverminderd de bepalingen van hoofdstuk 7 van dit decreet, net zoals de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaatsen onder het gezag, de politie en het toezicht van de gemeenteoverheden van de gemeente waar zij zijn gelegen.

De gemeenteoverheden zien erop toe dat er geen handelingen in strijd met de eerbied voor de overledenen worden verricht en dat de op deze particuliere begraafplaatsen toepasselijke bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan worden nageleefd. Ook de regels over de wijze van begraving zijn op deze particuliere begraafplaatsen van toepassing. De begraving kan plaatsvinden in volle grond, bovengronds of in een grafkelder, overeenkomstig de nadere regels die de Vlaamse Regering daarvoor vaststelt.

Artikel 58

Dit artikel neemt de bestaande regeling van artikel 17 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging grotendeels over.

Een lijk kan worden begraven in een graf of in een grafkelder. Lijken worden in volle grond of bovengronds begraven. Een urne kan worden begraven of bijgezet in een graf, een urnengraf of grafkelder.

Het tweede lid voegt toe dat lijken, gewikkeld in lijkwaden, enkel in volle grond worden begraven. In een grafkelder mogen bovendien lijken uitsluitend in kisten begraven worden. Omdat een lijkwade, anders dan een kist, geen vaste en dragende omhulling vormt, wordt begraving in dat geval beperkt tot begraving in volle grond. Voor begraving van een lijk in een grafkelder blijft het gebruik van een kist vereist, zodat de begraving op een ordelijke, veilige en hygiënisch

verantwoorde wijze kan plaatsvinden. Deze verplichting doet geen afbreuk aan de mogelijkheid om asurnen in een grafkelder bij te zetten of te begraven.

Artikel 59

Dit artikel neemt de bestaande regeling over niet-geconcedeerde graven van artikel 18 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging grotendeels over.

De eerste paragraaf bepaalt welke gegevens worden geregistreerd bij de aanvraag van een niet-geconcedeerd graf, een niet-geconcedeerd urnengraf of een niet-geconcedeerde columbariumnis. De verwerking van persoonsgegevens m.b.t. de aanvraag van een niet-geconcedeerd graf, een niet-geconcedeerd graf in een urnenveld of een niet-geconcedeerde nis in een columbarium in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming wordt verderop in de vierde paragraaf uitdrukkelijk geregeld.

De tweede paragraaf handelt over de verwijdering van niet-geconcedeerde graven, urnengraven en columbariumnissen. Het derde lid voert een bijkomende informatieplicht in. Als de contactgegevens beschikbaar zijn, informeert de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband de persoon die in de lijkbezorging voorziet gelijktijdig met de aanplakking van de akte, over de voorgenomen verwijdering van een niet-geconcedeerd graf of een asurn uit een columbariumnis. Deze kennisgeving vergroot de kans dat betrokkenen tijdig kennisnemen van de beslissing.

Het vierde tot en met het zesde lid regelt de bestemming die aan de stoffelijke overschotten mag worden gegeven na de ruiming ervan. De laatste wilsbeschikking is daarbij bepalend.

De derde paragraaf regelt de mogelijkheid tot omzetting van een niet-geconcedeerd graf, een niet-geconcedeerd urnengraf of een niet-geconcedeerde columbariumnis, waarvoor de decretale minimale kosteloze grafrusttermijn van tien jaar geldt, naar respectievelijk een grafconcessie, een concessie voor een urnengraf of een concessie voor een columbariumnis nadat die termijn is verstreken. De gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband kan bij reglement in die mogelijkheid voorzien, maar kan er ook voor kiezen om geen omzettingen toe te staan.

Bij de omzetting kan het bevoegde bestuur rekening houden met de periode die sinds de begraving of bijzetting reeds is verstreken. Deze regeling beoogt te vermijden dat de kosteloze minimale grafrusttermijn van tien jaar wordt gecumuleerd met een volledige concessieduur, waardoor de totale gebruiksduur langer zou zijn dan wanneer onmiddellijk bij de begraving of bijzetting voor een concessie was gekozen.

Om die reden kan de gemeenteraad of het bevoegde orgaan van het intergemeentelijk samenwerkingsverband in zijn reglement bepalen dat de periode die sinds de begraving of bijzetting is verstreken geheel of gedeeltelijk in mindering wordt gebracht op de concessieduur, alsof de concessie reeds op het moment van de begraving of bijzetting was verleend. Daarnaast kan het bevoegde bestuur

voorzien in een afzonderlijke omzettingsvergoeding, al dan niet gecombineerd met een gehele of gedeeltelijke vermindering van de concessieduur.

Het bevoegde bestuur kan er evenwel ook voor opteren om vanaf het moment van de omzetting een volledige nieuwe concessieduur toe te kennen, zonder de reeds verstreken periode in mindering te brengen. Deze keuze behoort tot de lokale autonomie van de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Het bevoegde bestuur bepaalt in zijn reglement de voorwaarden voor de omzetting en het bedrag dat daarvoor verschuldigd is.

Ter illustratie:

Persoon X, wonende in gemeente Y, overlijdt in 2000 en wordt begraven in een niet-geconcedeerd graf op de begraafplaats van gemeente Y, waarvoor de decretale minimale kosteloze grafrusttermijn van tien jaar geldt. In 2010 verstrijkt die termijn.

Gemeente Y verleent grafconcessies voor een duur van 25 jaar en voorziet in haar reglement in de mogelijkheid om een niet-geconcedeerd graf om te zetten naar een grafconcessie.

Als de nabestaanden in 2010 een omzetting naar een grafconcessie van 25 jaar aanvragen, kan de gemeente bepalen dat de tien jaar die sinds de begraving zijn verstreken, volledig in mindering worden gebracht op de concessieduur. In dat geval bedraagt de resterende concessieduur vijftien jaar en loopt de concessie tot 2025. De nabestaanden betalen de concessievergoeding die overeenkomstig het gemeentelijke reglement verschuldigd is voor een grafconcessie van 25 jaar, alsof de concessie reeds op het moment van de begraving was verleend.

Gemeente Y kan er evenwel ook voor kiezen om bij de omzetting in 2010 een volledige nieuwe concessieduur van 25 jaar toe te kennen, zonder de reeds verstreken tien jaar in mindering te brengen. In dat geval loopt de concessie tot 2035. Ook deze keuze behoort tot de lokale autonomie van de gemeente en wordt vastgelegd in haar reglement.

In beide gevallen kan gemeente Y overeenkomstig haar reglement ook een afzonderlijke omzettingsvergoeding aanrekenen. Zo kan zij ervoor kiezen om een omzettingsvergoeding aan te rekenen en tegelijkertijd een volledige nieuwe concessieduur van 25 jaar toe te kennen, zonder de reeds verstreken tien jaar in mindering te brengen. Het voorontwerp laat aldus toe dat lokale besturen hun bestaande regeling inzake omzettingsvergoedingen en concessieduur behouden.

De vierde paragraaf regelt de gegevensverwerking m.b.t. niet-geconcedeerde graven, niet-geconcedeerde graven in een urnenveld en niet-geconcedeerde nissen in een columbarium. Deze paragraaf vormt een decretale basis voor de verwerking van persoonsgegevens m.b.t. deze graven en nissen. De verwerking van gegevens betreft in deze het ontvangen, het registreren en het raadplegen van de gegevens door derden.

Het eerste lid van de vierde paragraaf verduidelijkt wie in deze de verwerkingsverantwoordelijke is.

De verwerking van persoonsgegevens voldoet aan een dwingende maatschappelijke behoefte. Het tweede lid van de vierde paragraaf beschrijft de doeleinden waarvoor de gegevensverwerking in het kader van de laatste wilsbeschikking zullen worden verricht.

Elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een voldoende precieze wettelijke bepaling die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn. Krachtens deze bepaling zullen de persoonsgegevens worden verwerkt van de persoon die in de lijkbezorging voorziet, van de overledene en van de uitvaartondernemer.

Conform artikel III. 87 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 zijn de gemeenten ertoe gehouden om voor alle informatie die ze in het kader van hun taken ontvangen of creëren een selectieregel op te maken en die conform artikel III.88 ter goedkeuring voor te leggen aan de bevoegde selectiecommissie. Conform deze regelgeving worden de bewaartermijnen bepaald. De gegevens worden niet langer bijgehouden dan noodzakelijk.

Artikel 60

Dit artikel neemt de bestaande regeling van artikel 5 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over en breidt die verder uit. Het regelt de buitengebruikstelling van oude begraafplaatsen en de waarborgen voor de overbrenging van stoffelijke resten naar een nieuwe begraafplaats.

Voorbeelden van herbestemming van een begraafplaats, vermeld in het vierde lid van de eerste paragraaf, zijn de aanleg van een park, de omvorming naar bouwgrond, enz.

Gelet op de definitie van ontgraving in artikel 3, 32°, van dit decreet is er alleen sprake van een ontgraving wanneer een stoffelijk overschot uit een graf wordt gehaald met het oog op herbegraving of crematie, dan wel wanneer een asurne uit een urnengraf of columbariumnis wordt gehaald met het oog op herbegraving of bijzetting in een ander columbarium.

Bij de ontruiming van een oude begraafplaats worden de stoffelijke overschotten en asurnen in beginsel niet herbegraven, bijgezet of gecremeerd. Een dergelijke ontruiming vormt bijgevolg geen ontgraving in de zin van dit decreet en vereist geen toestemming tot ontgraving in de zin van dit decreet. Dat is anders wanneer een geconcedeerd graf, urnengraf of columbariumnis waarvan de concessietermijn nog niet is verstreken, naar de nieuwe begraafplaats wordt overgebracht. Wanneer die overbrenging een herbegraving of een nieuwe bijzetting inhoudt, is er wel sprake van een ontgraving in de zin van artikel 73 en is de daarin bepaalde regeling van toepassing.

Artikel 61

Dit artikel voert een nieuwe procedure in voor de volledige of gedeeltelijke heraanleg van een begraafplaats wanneer deze gepaard gaat met een of meer ontgravingen.

Het artikel waarborgt dat belanghebbenden tijdig kennis kunnen nemen van de geplande heraanleg en de daarmee samenhangende ontgravingen. Daarom moet het afschrift van de beslissingen tot heraanleg en tot ontgraving gedurende een jaar aan elke ingang van de begraafplaats uithangen en wordt aan de betrokken graven, urnengraven en columbariumnissen een duidelijk zichtbaar bericht aangebracht.

Vereist de heraanleg van de begraafplaats een of meerdere ontgravingen, dan is geen afzonderlijke beslissing tot ontgraving van de burgemeester vereist. Deze toevoeging moet onnodige administratieve overlast vermijden.

Het zesde lid bepaalt dat de kosten van de ontgravingen en van de verplaatsing van graftekens ten laste vallen van de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband dat de begraafplaats beheert. Hiermee wordt vermeden dat de financiële gevolgen van een heraanleg worden afgewenteld op de nabestaanden of andere belanghebbenden.

Afdeling 3. Cremeren

Artikel 62

Dit artikel herneemt het principe van artikel 2, tweede lid, van het decreet van 16 januari 2004 dat enkel gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden een crematorium kunnen oprichten en beheren.

Elk crematorium houdt een crematoriumregister bij om de uitgevoerde crematies te registreren en de traceerbaarheid ervan te waarborgen. In het decreet van 16 januari 2004 was deze verplichting niet opgenomen, maar werd ze geregeld in artikel 24 van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004 tot organisatie, inrichting en beheer van begraafplaatsen en crematoria.

Aangezien het crematoriumregister betrekking heeft op de identificatie en de traceerbaarheid, die een concrete invulling vormen van het waardigheidsbeginsel, vermeld in artikel 9, wordt de verplichting voortaan in het decreet zelf vastgelegd. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor het bijhouden van het register, met inbegrip van de gegevens die erin worden opgenomen.

Artikel 63

Dit artikel herneemt het principe van artikel 3, derde lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging dat crematoria over een urnenveld, strooiweide en een columbarium kunnen beschikken of daarover een overeenkomst kunnen sluiten met een gemeente die een begraafplaats beheert.

Artikel 64

Dit artikel omschrijft de decretale opdrachten van een crematorium in het kader van de lijkbezorging. Die opdrachten worden beperkt tot de essentiële handelingen die noodzakelijk zijn om een crematie op een correcte en waardige wijze te laten plaatsvinden.

In de eerste plaats omvat de opdracht de ontvangst in het crematorium van het lijk of stoffelijk overschot. Daarmee wordt bevestigd dat het crematorium instaat voor de feitelijke en administratieve ontvangst in het crematorium van het stoffelijk overschot, met inachtneming van de voorwaarden die door of krachtens dit decreet worden opgelegd.

Daarnaast behoort het uitvoeren van de crematie zelf tot de decretale opdracht. De crematie moet gebeuren overeenkomstig de voorschriften die in dit decreet en de uitvoeringsbesluiten worden vastgesteld. Op die manier wordt gewaarborgd dat de crematie verloopt volgens uniforme regels over zorgvuldigheid, veiligheid, identificatie en respect voor de overledene.

De opdracht van het crematorium omvat eveneens de bewaring van het lijk of het stoffelijk overschot in het crematorium in afwachting van de crematie en de bewaring van de crematieas in afwachting van de aflevering of bestemming ervan. Deze vormen een noodzakelijk onderdeel van het crematieproces wanneer de crematie, aflevering of asbestemming niet onmiddellijk kan plaatsvinden.

Wanneer het crematorium beschikt over de voorzieningen, vermeld in artikel 63, behoort ook het uitstrooien van de crematieas, het begraven van de asurn of het bijzetten ervan in een columbarium tot zijn opdrachten inzake de lijkbezorging.

Tot slot omvat de opdracht het afleveren van de crematieas. Daarmee wordt verduidelijkt dat het crematorium, na de crematie, verantwoordelijk is voor de correcte overhandiging of terbeschikkingstelling van de as aan de persoon die in de lijkbezorging voorziet of aan de uitvaartondernemer.

Met uitzondering van de opdrachten over lijkbezorging die hun uitdrukkelijk bij of krachtens dit decreet zijn toegewezen, mogen crematoria, rechtstreeks of onrechtstreeks, geen andere activiteiten inzake de lijkbezorging verrichten zoals onder meer het vervoer (ophalen bij en afleveren aan uitvaartondernemers) van overleden personen of asurnen. Dit belet niet dat crematoria andere activiteiten kunnen uitoefenen die geen lijkbezorging betreffen, zoals de verhuur van een aula en het organiseren van plechtigheden en koffietafels.

Artikel 65

Dit artikel omschrijft wat in een crematorium mag worden gecremeerd en op welke wijze de aanlevering daarvan moet gebeuren. De bepaling bevestigt dat een crematorium uitsluitend bestemd is voor de crematie van lijken en stoffelijke resten en dus niet kan instaan voor de crematie van gezelschapsdieren en andere dierlijke resten.

Aangezien het crematoriumregister enkel gegevens van overleden personen bevat, is de algemene verordening gegevensbescherming niet van toepassing.

Artikel 66

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 67

Dit artikel handelt over de wijze waarop crematoria hun tarieven bepalen.

Het eerste lid legt een kostprijsbenadering op voor de tarieven van crematoria, wat betekent dat hun tarieven in verhouding moeten staan tot de reële kostprijs van de uitgevoerde diensten en geleverde producten. Die kostprijs omvat onder meer personeelskosten, kosten voor nutsvoorzieningen, onderhoud van crematieovens en ander materiaal, kosten voor onderhoud van de gebouwen, overheadkosten, financiële kosten, belastingen, kosten voor hygiënemaatregelen, kosten voor beveiliging van gebouwen, kosten voor afvalverwerking en aankoopkosten van asurnen en vuurvaste identificatiesteentjes. Ook de (beperkte) reserve voor toekomstige, noodzakelijke investeringen en innovatie kan mee in rekening worden gebracht.

Om de vijf jaar moet het intergemeentelijk samenwerkingsverband dat een crematorium beheert, bij de FOD Financiën een rulingsaanvraag indienen om een afwijking van de vennootschapsbelasting te verkrijgen. In het kader van een dergelijke beslissing onderzoekt de Rulingcommissie van de FOD Financiën onder meer of het crematorium geen winstmaximalisatie nastreeft, of eventuele opbrengsten opnieuw worden aangewend voor de publieke dienstverlening, en of de organisatie en financiering niet zijn afgestemd op commerciële rentabiliteit zoals bij ondernemingen die volledig functioneren binnen de vrijemarkteconomie. Als de Rulingscommissie beslist dat aan de toepasselijke regelgeving is voldaan, is het intergemeentelijk samenwerkingsverband onderworpen aan de rechtspersonenbelasting. Een dergelijke positieve beslissing van de Rulingcommissie geldt dan ook als een wettelijk vermoeden dat het crematorium het principe van de kostprijsbenadering naleeft.

Ook voor de crematoria geldt een transparantieverplichting wat de tarieven betreft.

Het vierde lid verbiedt crematoria om prijskortingen toe te staan die afhankelijk zijn van het aantal lijken dat een uitvaartondernemer voor crematie bij het crematorium aanbiedt, de zogenaamde hoeveelheids- of volumekortingen. Bij dergelijke kortingsregelingen daalt de prijs per crematie naarmate een uitvaartondernemer binnen een bepaalde periode een groter aantal crematies bij hetzelfde crematorium laat uitvoeren. Uitvaartondernemers die een groter aantal crematies aanbrengen, genieten daardoor een hogere korting per crematie dan uitvaartondernemers die een beperkter aantal crematies aanbrengen.

Dit verbod vormt een bijzondere concretisering van het non-commercialiteitsbeginsel, vermeld in artikel 10 van dit decreet. De crematie vormt een opdracht over lijkbezorging die door een crematorium binnen een non-commercieel kader wordt uitgeoefend. Daarmee is niet verenigbaar dat een

crematorium door middel van volumegerelateerde prijsvoordelen uitvaartondernemers ertoe aanzet om een groter aantal crematies bij dat crematorium te laten uitvoeren. Een prijsbeleid waarbij de prijs per crematie afneemt naarmate meer crematies worden aangebracht, is gericht op het aantrekken van grotere volumes en geeft aan de dienstverlening van het crematorium een commercieel karakter dat niet verenigbaar is met de bijzondere opdracht die een crematorium binnen de lijkbezorging vervult.

Volumekortingen staan bovendien op gespannen voet met het kostprijsbenaderingsprincipe dat crematoria als publieke instellingen bij de bepaling van hun tarieven in acht moeten nemen. De prijs voor een crematie moet worden bepaald vanuit de kosten die aan de uitvoering van die dienstverlening kunnen worden toegerekend en niet vanuit het aantal crematies dat een bepaalde uitvaartondernemer bij het crematorium aanbrengt. Het enkele feit dat een uitvaartondernemer meer crematies aanbrengt, vormt op zichzelf geen kostengerelateerde grond om voor diezelfde crematie een lagere prijs aan te rekenen.

Het verbod moet ten slotte worden gelezen in samenhang met de basisbeginselen van een behoorlijke lijkbezorging, in het bijzonder de waardige en respectvolle omgang met het lichaam van een overledene en het respect voor de rechten en belangen van de nabestaanden. Het past niet binnen die beginselen dat lichamen van overledenen het voorwerp worden van commerciële volumemechanismen waarbij een financieel voordeel toeneemt naarmate meer lichamen voor crematie bij hetzelfde crematorium worden aangebracht. Ook vanuit dat oogpunt is het aangewezen dat de prijszetting van een crematorium niet wordt gekoppeld aan het aantal crematies dat een uitvaartondernemer aanbrengt.

Het verbod verhindert aldus dat crematoria via hun prijsbeleid concurreren om grotere volumes aan crematies aan te trekken en waarborgt tegelijkertijd een prijszetting die aansluit bij het non-commercialiteitsbeginsel en het kostprijsbenaderingsprincipe. Het draagt ook bij aan een waardige en respectvolle lijkbezorging en aan een gelijke en transparante behandeling van uitvaartondernemers, ongeacht het aantal crematies dat zij bij een bepaald crematorium laten uitvoeren.

Het vijfde lid bepaalt dat de opbrengst van de verkoop van de edelmetalen en chirurgische metalen die na de crematie uit de crematieresten worden afgescheiden en in het crematorium worden achtergelaten, uitsluitend wordt aangewend voor goede doelen die verband houden met gezondheid, palliatieve zorg, overlijden, rouw, verlies of uitvaartzorg. Daarmee wordt verankerd dat deze opbrengsten een maatschappelijk relevante bestemming krijgen die aansluit bij de context waarin zij worden gegenereerd.

De opbrengsten mogen niet worden aangewend voor de financiering van de eigen werking van het crematorium. Op die manier wordt vermeden dat het crematorium enig financieel belang zou hebben bij de opbrengsten uit de recuperatie van deze metalen.

Om een zorgvuldige, objectieve en controleerbare besteding van de opbrengsten te waarborgen, wordt het crematorium verplicht een transparant ethisch

handelingskader vast te stellen voor de keuze van de begunstigde goede doelen en de aanwending van de middelen. Dit handelingskader moet toelaten dat de gemaakte keuzes op een inzichtelijke en verantwoorde wijze worden gemotiveerd.

Het zesde lid bepaalt dat de crematie van stilgeboren kinderen van behoeftige personen, kosteloos wordt aangeboden. In de praktijk rekenen verschillende crematoria voor dergelijke crematies vandaag al geen afzonderlijk tarief aan. Deze bepaling sluit aan bij die bestaande praktijk en beoogt ouders in een kwetsbare situatie op een uniforme en laagdrempelige manier te ondersteunen.

Artikel 68

Dit artikel voert een meldingsplicht in voor crematoria wanneer zij aanwijzingen hebben dat een lijk wordt vervoerd op een wijze die niet in overeenstemming is met de bepalingen van dit decreet. Als publieke speler binnen de lijkbezorgingsketen zijn de crematoria gehouden om eventuele onregelmatigheden bij het lijkvervoer, die ze vaststellen bij de ontvangst van lijken in het crematorium, te melden aan de bevoegde instantie.

Artikel 69

Deze regeling is niet strijdig met richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (Dienstenrichtlijn), gelet op het openbareordekarakter van de lijkbezorging en de behoeften van algemeen belang waaraan zij beantwoordt.

Artikel 16, lid 1, van de Dienstenrichtlijn bepaalt dat de lidstaten het recht van dienstverrichters eerbiedigen om diensten te verrichten in een andere lidstaat. Eisen die aan grensoverschrijdende dienstverlening worden gesteld, moeten niet-discriminerend, noodzakelijk en evenredig zijn. Artikel 16, lid 3, laat toe eisen te stellen die gerechtvaardigd zijn om redenen van openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van het milieu, met inachtneming van de voorwaarden van artikel 16, lid 1.

Het Europees Hof van Justitie heeft in zijn arrest van 27 februari 2003, *Adolf Truley GmbH tegen Bestattung Wien GmbH* (C-373/00, meer bepaald overwegingen 51 tot en met 57), geoordeeld dat activiteiten inzake lijkbezorging kunnen worden aangemerkt als activiteiten die beantwoorden aan een behoefte van algemeen belang. Het Hof oordeelde eveneens dat dergelijke activiteiten effectief verband houden met de openbare orde, aangezien de overheid een duidelijk belang heeft bij een nauwgezette controle hierop.

Dat openbareordekarakter ligt eveneens ten grondslag aan dit decreet. De bepalingen van het decreet zijn van openbare orde en de vrijwaring van de openbare orde vormt een van de acht basisbeginselen van een behoorlijke lijkbezorging die in het decreet zijn verankerd, zoals omstandig gemotiveerd in de toelichting bij artikel 8 van dit decreet. Vanuit datzelfde karakter voorziet het decreet in toezicht en handhaving en worden inbreuken op de bepalingen ervan gesanctioneerd. Artikel 69 moet binnen dat ruimere kader worden gelezen en draagt bij aan een ordentelijk en controleerbaar verloop van de lijkbezorging wanneer een lijk uitsluitend met het oog op crematie naar het buitenland wordt

overgebracht en de crematieas vervolgens naar het Vlaamse Gewest terugkeert voor de asbestemming.

Het Hof verwierp in hetzelfde arrest (overweging 54) bovendien een strikt onderscheid tussen lijkbezorging in enge en ruime zin en aanvaardde niet dat alleen de begraving en crematie van lichamen en het beheer van begraafplaatsen en columbaria vanuit het algemeen belang relevant zouden zijn. Ook andere activiteiten die met de lijkbezorging samenhangen, waaronder het vervoer van overledenen, moeten daarbij in aanmerking worden genomen.

Ook overweging 41 van de Dienstenrichtlijn is in dit verband relevant. Daarin wordt verduidelijkt dat het begrip openbare orde, zoals uitgelegd door het Europees Hof van Justitie, betrekking heeft op de bescherming tegen een werkelijke en voldoende ernstige bedreiging van een fundamenteel maatschappelijk belang en in het bijzonder betrekking kan hebben op vraagstukken die verband houden met de menselijke waardigheid. Artikel 69 sluit daarmee ook aan bij andere basisbeginselen van het decreet, in het bijzonder de waardige en respectvolle omgang met de overledene en de bescherming van de rechten en belangen van de nabestaanden.

De regeling is niet-discriminerend want zij maakt geen onderscheid op grond van de nationaliteit of de lidstaat van vestiging van het crematorium of van een andere dienstverrichter. Aan een buitenlands crematorium worden evenmin andere voorwaarden opgelegd wegens het enkele feit dat het in een andere lidstaat is gevestigd.

De regeling houdt evenmin een absoluut verbod in op crematie in het buitenland. Een crematie in het buitenland is toegelaten wanneer de bevoegde persoon die instaat voor de lijkbezorging daarmee voorafgaand schriftelijk instemt. In dat geval kan het lijk uitsluitend met het oog op de crematie naar het buitenland worden overgebracht en kan de crematieas vervolgens naar het Vlaamse Gewest worden teruggebracht voor de asbestemming.

Die voorafgaande schriftelijke toestemming vormt ook een waarborg voor de rechten en belangen van de nabestaanden en de laatste wilsuiting van de overledene, die algemene beginselen zijn zoals vermeld in artikelen 11 en 12 van dit decreet. Zij waarborgt dat de bevoegde persoon die instaat voor de lijkbezorging ervan op de hoogte is dat het lijk naar het buitenland wordt overgebracht en daar zal worden gecremeerd, en daarmee uitdrukkelijk heeft ingestemd. De verplichting om de naam en de plaats van het buitenlandse crematorium te vermelden, draagt bovendien bij aan de traceerbaarheid van het lijk en de daaropvolgende crematie.

De regeling gaat ten slotte niet verder dan noodzakelijk om de nagestreefde doelstellingen te bereiken. Er wordt enkel vereist dat de bevoegde persoon die instaat voor de lijkbezorging vooraf schriftelijk instemt met de crematie in het buitenland en dat de naam en de plaats van het buitenlandse crematorium worden meegedeeld. Er wordt geen bijkomende Vlaamse erkenning of toelating opgelegd aan het buitenlandse crematorium. De keuze voor een crematie in het buitenland blijft dus mogelijk. Aan die keuze worden slechts beperkte voorwaarden verbonden ter bescherming van de openbare orde en het algemeen belang, de waardige en

respectvolle omgang met de overledene, de rechten en belangen van de nabestaanden en de traceerbaarheid van het lichaam van de overledene.

Artikel 70

Dit artikel handelt over de mogelijke asbestemmingen na crematie.

De eerste paragraaf neemt de toegelaten asbestemmingen over van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. De as van een gecremeerd lijk kan op verschillende locaties (op en buiten de begraafplaats) worden begraven, bijgezet, bewaard en uitgestrooid. Een bijkomende asbestemming wordt toegevoegd: de uitstrooiing van de as in een waterloop. De asuitstrooiing vereist evenwel de toestemming van de beheerder van de waterloop. Op die manier wordt een decretale rechtsgrond opgenomen voor de courante praktijk van asuitstrooiingen op o.m. de Schelde. Het onder het punt 5° vermelde perceel, bestemd voor asuitstrooiing, kan zowel een strooiweide als een strooivijver zijn.

Wanneer een definitief einde komt aan de bewaring van de asurne op een andere plaats dan de begraafplaats (bv. bij een nabestaande thuis), dan is men verplicht de asurne naar een begraafplaats te brengen. Zo wordt vermeden dat er onzorgvuldig wordt omgegaan met de as van een overleden persoon en dat de urne bijvoorbeeld naar een recyclagepark wordt gebracht.

In het decreet wordt uitdrukkelijk bepaald dat de crematieas in een geschikte urne moet worden vervoerd naar de plaats van bewaring of naar de definitieve plaats van asbestemming, vermeld in het eerste lid. Hierdoor wordt een zorgvuldige en respectvolle omgang met de crematieas tijdens het vervoer ervan gewaarborgd.

Het proces rond de verplaatsing van de as vereist de doorgifte van het identificatienummer van het Rijksregister, de naam, de voornaam en de hoofdverblijfplaats van de nabestaande die de zorg voor de as draagt door degene die in de lijkbezorging voorziet of diens gemachtigde aan de ambtenaar van de burgerlijke stand om dit proces te laten plaatsvinden. Dit gebeurt om een correcte identificatie van deze nabestaande te waarborgen. Het doel van de doorgifte wordt verduidelijkt in dit tweede lid.

De tweede paragraaf regelt de bijzondere toestemming die vereist is wanneer de overledene geen laatste wilsbeschikking heeft opgemaakt. In dat geval kunnen de dichtste verwanten, met name de echtgenoot of de wettelijk of feitelijk samenwonende partner en alle bloed- en aanverwanten van de eerste graad, enkel met een gezamenlijk akkoord de asurne begraven of bewaren of de as uitstrooien op een private plaats. Om een oplossing te bieden voor situaties waarbij er geen contact meer is met een of meer bloedverwanten, zijn deze asbestemmingen, bij gebrek aan gezamenlijk akkoord, ook mogelijk voor zover er binnen de uiterste termijn waarbinnen de crematie moet worden uitgevoerd geen verzet werd geuit tegen de gekozen asbestemming bij de bevoegde rechter, bepaald in hoofdstuk 6.

Bij het overlijden van een minderjarige is bij gebrek aan een laatste wilsbeschikking ook voor het begraven, bewaren of uitstrooien van de as op een private plek, de toestemming van de voogd of beide ouders vereist.

De derde paragraaf bouwt voort op de bestaande regeling van artikel 24, §4, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Wanneer de overledene geen schriftelijke kennisgeving van de laatste wilsbeschikking heeft overgemaakt en er geen echtgenoot of wettelijk of feitelijk samenwonende partner is, noch bloed- of aanverwanten van de eerste graad, kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet beslissen over de asbestemming. In vergelijking met de bestaande regeling wordt de beslissingsbevoegdheid van de persoon die in de lijkbezorging voorziet uitgebreid. Voortaan kan deze beslissen over alle asbestemmingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° tot en met 8°.

Daardoor wordt het mogelijk om voortaan ook te kiezen voor een asbestemming buiten de begraafplaats (en buiten het openbaar domein), voor thuisbewaring van de as of voor asuitstrooiing in een waterloop.

Deze uitbreiding voorkomt dat bepaalde asbestemmingen onmogelijk worden wanneer de overledene geen naaste verwanten nalaat. Zo kan bijvoorbeeld tegemoetgekomen worden aan de wens van een kleinkind om de as van een overleden grootouder thuis te bewaren wanneer er geen personen zijn die voorrang hebben om over de asbestemming te beslissen. Om de belangen van eventuele belanghebbenden te vrijwaren, kan tegen die beslissing verzet worden aangetekend bij de vrederechter binnen de termijn, vermeld in artikel 42, §4.

De vierde paragraaf neemt de regeling over van artikel 24, §5, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en bepaalt wie een symbolisch gedeelte van de as van het gecremeerde lichaam mag ontvangen.

De vijfde paragraaf neemt de regeling over van artikel 24, §7, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en verduidelijkt dat de persoon die de as ontvangt verantwoordelijk is voor de naleving van de decretale voorschriften over de bewaring, begraving of uitstrooiing van de as.

De zesde paragraaf bouwt voort op de bestaande delegatie aan de Vlaamse Regering om nadere voorwaarden vast te leggen voor de bewaring, begraving en uitstrooiing van as. In vergelijking met artikel 24, §8, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt het toepassingsgebied van deze delegatie uitgebreid. Waar de Vlaamse Regering vandaag enkel voorwaarden kan bepalen voor bepaalde asbestemmingen buiten de begraafplaats kan zij voortaan voorwaarden vaststellen voor alle asbestemmingen, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1° tot en met 8°. Dat laat toe om voor alle toegelaten asbestemmingen een coherent uitvoeringskader uit te werken.

De zevende paragraaf machtigt de Vlaamse Regering om de procedure voor niet tijdig opgehaalde asurnen nader uit te werken. Die delegatie maakt het mogelijk om op uniforme wijze te bepalen hoe crematoria moeten omgaan met asurnen die niet worden afgehaald. Zo wordt verzekerd dat ook voor niet-opgehaalde asurnen op een respectvolle en rechtszekere wijze een bestemming kan worden gegeven.

De achtste paragraaf machtigt de Vlaamse Regering om nadere regels vast te stellen voor het gebruik van natuurbegraafplaatsen en natuurbegraafplekken.

Gelet op het specifieke karakter van deze vormen van lijkbezorging en de grote verscheidenheid aan terreinen waarop zij kunnen worden ingericht, is het aangewezen dat de Vlaamse Regering nadere voorwaarden kan bepalen. Die delegatie maakt het mogelijk om uniforme regels vast te stellen over het gebruik, de inrichting en het beheer van natuurbegraafplaatsen en natuurbegraafplekken.

De negende paragraaf regelt de verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit artikel. Zij wijst de gemeente aan als verwerkingsverantwoordelijke en bepaalt de rechtsgrond voor de verwerking overeenkomstig artikel 6, eerste lid, e), van de algemene verordening gegevensbescherming. De verwerking is noodzakelijk voor de administratieve opvolging van de asbestemming en van de gegevens van de persoon die de zorg voor de as draagt. Daarnaast wordt verduidelijkt dat de betrokken persoonsgegevens worden bewaard overeenkomstig artikel III. 87 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

Artikel 71

Dit artikel herneemt artikel 24, §2, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Nieuw is dat het derde lid bepaalt dat voor de bijbegraving of bijzetting van de asurn van een eerder overleden echtgenoot of partner bij de later overleden echtgenoot of partner, of voor de gezamenlijke uitstrooiing van hun crematieas, geen voorafgaande toestemming tot ontgraving meer is vereist van de burgemeester. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de mogelijkheid om de crematieas van echtgenoten of partners na hun overlijden alsnog samen een laatste rustplaats te geven.

Het vijfde lid verbiedt de gezamenlijke begraving, bijzetting of asuitstrooiing als de eerder overleden echtgenoot, wettelijk of feitelijk samenwonende partner, of persoon die met de overledene een feitelijk gezin vormde, zich daartegen in zijn laatste wilsbeschikking of wilsuiting heeft verzet. De keuze voor een andere asbestemming in die laatste wilsbeschikking of wilsuiting geldt als verzet.

Artikel 72

Dit artikel herneemt grotendeels artikel 24ter van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Het eerste lid bepaalt dat de urne met de as van een of meerdere al overleden gezelschapsdieren samen met de doodskist wordt begraven, en niet langer in de doodskist bij de overledene wordt geplaatst. Die wijziging vergemakkelijkt latere ontgravingen.

In het tweede lid wordt verduidelijkt dat de asurn met as van het gecremeerde gezelschapsdier of van de gecremeerde gezelschapsdieren nooit de fysieke plaats mag innemen van een asurn van een overleden persoon.

Afdeling 4. Graftekens

Artikel 73

Deze bepaling herneemt grotendeels artikel 25 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging.

Voortaan hebben enkel nabestaanden of personen die met de overledene een nauwe en affectieve band hadden het recht om een grafteken te doen plaatsen. Dat kan op het graf, het urnengraf of aan de columbariumnis. Uiteraard moeten de graftekens voldoen aan de waardigheid van het graf en desgevallend aan de verleende concessie.

In het derde lid wordt uitdrukkelijk bepaald dat er op natuurbegraafplaatsen en natuurbegraafplekken geen graftekens kunnen worden geplaatst, dit om de natuur zo weinig mogelijk te belasten. Minder ingrijpende initiatieven zijn wel mogelijk, zoals het neerleggen van snijbloemen of bloemboeketten die spontaan vergaan, het plaatsen van een gedenkzuil aan de ingang van de natuurbegraafplaats of -plek, het planten van urnenbomen, het plaatsen van natuurlijk meubilair (zitbanken, houtstronken), de aanleg van een ceremoniële gedenkplek (d.i. een kleine open plek voor afscheidsceremonies) en het voorzien in paden en bewegwijzering (geen verharding, geen verlichting).

Artikel 74

De eerste paragraaf herneemt artikel 26, §1, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Artikel 26, §2, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt overgenomen in de tweede paragraaf van deze bepaling met weglating van de mogelijkheid voor de Vlaamse Regering of haar gemachtigde om een lijst van graven met lokaal historisch belang op te maken wanneer het lokaal bestuur dat niet doet. Vlaanderen heeft de bevoegdheid rond het inventariseren van erfgoed van lokaal belang al integraal doorgegeven aan het lokale niveau. Daarbij is niet voorzien in een back-uprol voor de Vlaamse overheid. Het is niet logisch – en in feite zelfs verwarrend – om dat voor graven van lokaal historisch belang wel aan te houden. Bovendien heeft de Vlaamse overheid nog nooit gebruik gemaakt van de mogelijkheid om lijsten op te stellen wanneer lokale besturen het niet doen. De voormelde mogelijkheid is dus dode letter en wordt ook om die reden beter weggelaten. De Vlaamse Regering bepaalt wel de voorwaarden voor de lijsten van graven met lokaal historisch belang.

Graven met lokaal historisch belang kunnen worden hergebruikt. De gemeente, die er eigenaar van is, kan concessies verlenen voor begraving of bijzetting van asurnen in dergelijke graven. Het hergebruik draagt bij aan het behoud van waardevol funerair erfgoed en aan een duurzaam ruimtegebruik.

Afdeling 5. Ontgraven

Artikel 75

Een ontgraving vormt een uitzonderlijke handeling, omdat zij ingrijpt in de grafrust en in de bestemming die eerder aan de asurn werd gegeven. Om die reden blijft het uitgangspunt dat een ontgraving alleen kan plaatsvinden na voorafgaande toestemming van de burgemeester en wanneer zwaarwegende redenen de ontgraving verantwoorden. De bevoegdheid van de burgemeester om toestemming te verlenen voor een ontgraving wordt nu uitdrukkelijk in het decreet verankerd.

Wat als een zwaarwegende reden kan worden beschouwd, moet steeds in concreto worden beoordeeld. Daarbij weegt de burgemeester het belang dat met de ontgraving wordt nagestreefd af tegen onder meer de grafrust, de waardigheid en de vermoedelijke of vastgestelde wil van de overledene en, in voorkomend geval, de belangen van de nabestaanden.

Zwaarwegende redenen kunnen onder meer verband houden met:

- de naleving of het herstel van de naleving van dit decreet, bijvoorbeeld wanneer blijkt dat een stoffelijk overschot of een asurn werd begraven of bijgezet op een wijze die strijdig is met de bepalingen van dit decreet;
- de uitvoering van een andere bestemming van het stoffelijk overschot, bijvoorbeeld de herbegraving op een andere begraafplaats of de crematie van het ontgraven stoffelijk overschot;
- de wens om overleden echtgenoten of partners samen te brengen, bijvoorbeeld door een stoffelijk overschot te herbegraven bij de eerder of later overleden echtgenoot of partner;
- de vastgestelde of voldoende aantoonbare wil van de overledene, wanneer na de begraving blijkt dat de plaats of wijze van lijkbezorging niet overeenstemt met die wil;
- het algemeen belang, bijvoorbeeld wanneer een ontgraving noodzakelijk is wegens de herinrichting, sluiting of buitengebruikstelling van een begraafplaats of wegens werken van algemeen belang die het behoud van het graf op de bestaande plaats onmogelijk maken;
- de openbare orde of openbare veiligheid, bijvoorbeeld wanneer de toestand of ligging van een graf een ernstig veiligheidsrisico veroorzaakt of wanneer een ontgraving noodzakelijk is om een ernstige verstoring van de openbare orde te voorkomen of te beëindigen;
- de volksgezondheid of hygiëne, bijvoorbeeld wanneer de toestand van een graf, grafkelder of stoffelijk overschot een concreet risico voor de volksgezondheid oplevert of bijzondere sanitaire maatregelen noodzakelijk maakt;
- uitzonderlijke familiale of persoonlijke omstandigheden, voor zover die, na afweging tegen het belang van de grafrust en de waardigheid van de overledene, voldoende zwaarwichtig zijn om een ontgraving te verantwoorden.

Deze opsomming is niet limitatief. Louter persoonlijke, praktische, financiële of ideologisch-politieke redenen volstaan echter op zichzelf niet om een ontgraving te verantwoorden voor de aantasting van de grafrust van de overledene. De

burgemeester beoordeelt telkens de concrete omstandigheden en motiveert in zijn besluit welke zwaarwegende redenen de aantasting van de grafrust in het betrokken geval verantwoorden.

Wanneer een ontgraving wordt gevraagd met het oog op de thuisbewaring van de asurn, dan is overeenkomstig artikel 70, §2, het gezamenlijke schriftelijke akkoord vereist van de echtgenoot, de wettelijk of feitelijk samenwonende partner, en alle bloed- of aanverwanten van de eerste graad. Bij gebrek aan dat akkoord kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet hierover beslissen, op voorwaarde dat geen van de voormelde personen zich uitdrukkelijk verzet bij de bevoegde rechter overeenkomstig hoofdstuk 6, binnen de termijn vermeld in artikel 42, §4.

De burgemeester of zijn gemachtigde (bijvoorbeeld een personeelslid van de gemeente) moet gedurende de volledige duur van elke ontgraving aanwezig zijn. Wanneer de ontgraving wordt uitgevoerd door personeelsleden van de gemeente zelf, worden deze personeelsleden voor de toepassing van deze bepaling als gemachtigden van de burgemeester beschouwd en is de aanwezigheid van een bijkomende gemachtigde niet vereist. Wanneer de ontgraving daarentegen wordt uitgevoerd door personen die geen personeelslid van de gemeente zijn, moet de burgemeester of zijn gemachtigde gedurende de volledige ontgraving aanwezig zijn.

Gelet op de bijzondere aard van een ontgraving is deze aanwezigheid essentieel om toe te zien op een zorgvuldig en correct verloop ervan en op de naleving van de voorwaarden en afspraken die vooraf over de uitvoering van de ontgraving zijn vastgesteld. De aanwezigheid draagt er bovendien toe bij dat het juiste graf en het daarin aanwezige stoffelijk overschot of de asurn correct worden geïdentificeerd, zodat vergissingen bij de ontgraving en de verdere bestemming ervan zoveel mogelijk worden vermeden. Tot slot wordt door deze aanwezigheid toegezien op een waardige en respectvolle omgang met het stoffelijk overschot en wordt aan de nabestaanden de nodige zekerheid geboden dat de ontgraving met de vereiste zorg en eerbied

De tweede en de derde paragraaf regelen specifieke situaties van ontgraving, naargelang het doel waarvoor de ontgraving plaatsvindt.

De tweede paragraaf heeft betrekking op een ontgraving met het oog op de herbegraving van het stoffelijk overschot of de asurn in een andere gemeente. In dat geval moet vooraf zekerheid bestaan dat het ontgraven stoffelijk overschot of de asurn daadwerkelijk kan worden herbegraven op een begraafplaats in de andere gemeente. Daarom vraagt de burgemeester van de gemeente waar de ontgraving plaatsvindt vooraf de schriftelijke instemming van de burgemeester van de gemeente waar de herbegraving zal plaatsvinden. De burgemeester kan slechts tot ontgraving beslissen of toestemming tot ontgraving verlenen nadat hij deze schriftelijke instemming heeft ontvangen.

De derde paragraaf bevat een specifieke regeling voor een ontgraving die plaatsvindt met het oog op de crematie van het ontgraven stoffelijk overschot. In dat geval kan de burgemeester slechts tot ontgraving beslissen of toestemming tot ontgraving verlenen nadat de procureur des Konings van het arrondissement waar

het stoffelijk overschot is begraven vooraf een gunstig advies heeft uitgebracht over de voorgenomen crematie. De burgemeester bezorgt bij zijn adviesvraag de gegevens en stukken die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van de voorgenomen crematie en, in voorkomend geval, het attest van registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene over de wijze van lijkbezorging. De procureur des Konings kan daarnaast aanvullende gegevens en stukken opvragen bij de burgemeester van de plaats van ontgraving en bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden is vastgesteld.

Als de procureur des Konings een gunstig advies uitbrengt over de voorgenomen crematie, wordt dit advies vermeld in het besluit van de burgemeester tot ontgraving. Dat besluit vormt vervolgens de grondslag voor zowel de ontgraving als de daaropvolgende crematie van het stoffelijk overschot. Een afzonderlijke toestemming tot crematie door de ambtenaar van de burgerlijke stand is in dat geval niet vereist. Daarmee wordt vermeden dat na de voorafgaande beoordeling door de procureur des Konings en de beslissing van de burgemeester tot ontgraving nog een afzonderlijke administratieve toestemmingsprocedure voor de crematie moet worden doorlopen.

De vierde paragraaf laat de nadere regeling van de aanvraagprocedure voor een ontgraving en de kostprijs ervan over aan de gemeenteraad. Daarbij kan het gemeentelijk reglement geen afbreuk doen aan de beslissingsbevoegdheid die het decreet aan de burgemeester toekent.

De Vlaamse Regering wordt in de vijfde paragraaf gemachtigd om de nadere regels over het verloop van de ontgravingen vast te stellen.

Hoofdstuk 6. Bevoegde rechtbank bij geschillen

Artikel 76

Het huidige decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wijst voor bepaalde geschillen nog de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg als bevoegde rechter aan. Die regeling gaat terug op de vroegere federale wetgeving over begraafplaatsen en lijkbezorging.

Ook het Gerechtelijk Wetboek wees oorspronkelijk de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg aan als bevoegde rechter. Artikel 587, eerste lid, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde dat de voorzitter uitspraak deed over geschillen over begraafplaatsen en lijkbezorging. Krachtens artikel 587, tweede lid, van hetzelfde wetboek werden deze vorderingen behandeld zoals in kort geding.

Bij de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank werd de bevoegdheid om kennis te nemen van geschillen over begraafplaatsen en lijkbezorging overgedragen aan de vrederechter. Sinds de inwerkingtreding van die wijziging op 1 september 2014 bepaalt artikel 591, 7°, van het Gerechtelijk Wetboek dat de vrederechter kennisneemt van deze geschillen. De keuze voor de vrederechter werd onder meer verantwoord door de vaak gevoelige familiale context waarin dergelijke geschillen ontstaan en door de nabijheid en verzoeningsgerichte rol van de vrederechter.

Bij die bevoegdheidsoverdracht werd de in het vroegere artikel 587, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek opgenomen bijzondere wijze van rechtspleging evenwel niet overgenomen. Gelet op het doorgaans spoedeisende karakter van geschillen over lijkbezorging bepaalt het decreet daarom uitdrukkelijk dat de vrederechter uitspraak doet zoals in kort geding. Daarmee wordt voor deze geschillen opnieuw aangesloten bij de wijze van rechtspleging die vóór de bevoegdheidsoverdracht aan de vrederechter gold.

Artikel 76 wijst dan ook de vrederechter aan als bevoegde rechter voor de geschillen die voortvloeien uit de toepassing van hoofdstuk 3 tot en met 5 van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan. Daarmee wordt voor deze geschillen een bijzondere materiële bevoegdheid aan de vrederechter toegekend.

Als aanknopingspunt voor de territoriale en materiële bevoegdheid wordt gekozen voor de plaats van de lijkbezorging in het Vlaamse Gewest zelf en niet voor persoonlijke aanknopingspunten, zoals de woonplaats van de eiser, de verweerder of de overledene. Zo kan een persoon bijvoorbeeld overlijden in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en vervolgens in het Vlaamse Gewest worden begraven.

Als een geschil ontstaat over die begraving, is het niet aangewezen de bevoegdheid te koppelen aan de plaats van overlijden. Het Vlaamse Gewest kan immers alleen een territoriale bevoegdheidsregel vaststellen voor geschillen die verband houden met de lijkbezorging waarvoor het bevoegd is. Bij uitstrooiing is de crematieas nadien niet meer als afzonderlijk geheel lokaliseerbaar. Daarom wordt in dat geval aangeknoopt bij de plaats in het Vlaamse Gewest waar de crematieas werd uitgestrooid. Deze bepaling dekt de meeste situaties, aangezien het lichaam of de as zich vrijwel altijd in het Vlaams Gewest ligt. Als het lichaam zich in een ander land bevindt, zijn de gemeenrechtelijke verwijzingsregels van het internationaal privaat recht van toepassing om te bepalen welke rechter en welke regels daarop van toepassing zijn.

Geschillen over de lijkbezorging zijn naar hun aard vaak bijzonder spoedeisend. Zij kunnen onder meer betrekking hebben op de vraag of een overledene mag worden begraven of gecremeerd, op de wijze of de plaats van lijkbezorging of op de bestemming van de crematieas. Een snelle rechterlijke beslissing is in dergelijke gevallen noodzakelijk, zowel uit het oogpunt van de eerbied voor de overledene als om te vermijden dat de lijkbezorging gedurende langere tijd wordt uitgesteld.

De gewone procedure ten gronde biedt voor dergelijke geschillen niet steeds een afdoende oplossing. Ook de gewone regeling van het kort geding is niet volledig aangepast aan de bijzondere aard ervan. Een rechter in kort geding doet immers in beginsel slechts uitspraak bij voorraad, zonder de grond van de zaak definitief te beslechten. Een procedure ten gronde kan bijgevolg nadien nog volgen.

Bij geschillen over de lijkbezorging is een dergelijke opeenvolging van een voorlopige en een definitieve beslissing in veel gevallen niet zinvol. De uitvoering van de rechterlijke beslissing heeft doorgaans een onomkeerbaar karakter. Zodra een overledene overeenkomstig de rechterlijke beslissing is begraven of gecremeerd, kan een latere uitspraak ten gronde de oorspronkelijke keuze van

lijkbezorging niet of slechts met ingrijpende gevolgen ongedaan maken. In het bijzonder is een crematie naar haar aard onomkeerbaar.

Om die reden wordt voor spoedeisende geschillen over lijkbezorging voorzien in een rechtsplegingsprocedure voor de vrederechter die verloopt zoals in kort geding. Die procedure maakt een snelle behandeling en beslissing van het geschil mogelijk, maar onderscheidt zich van het gewone kortgeding doordat de vrederechter niet ten voorlopige titel, maar steeds ten gronde uitspraak doet over het geschil. De zaak wordt snel en volgens een verkorte procedure (korte conclusietermijnen) behandeld, maar de rechter doet ten gronde uitspraak. De beslissing is dus heeft een definitief karakter. Op die wijze wordt de snelheid die noodzakelijk is bij geschillen over lijkbezorging verenigd met een definitieve beslechting van het geschil.

Hoofdstuk 7. Handhaving

Artikel 77

Dit artikel verklaart het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 van toepassing op het Uitvaartdecreet.

Uit het optionele hoofdstuk 10 worden afdeling 3 (bestuurlijk beslag), 4 (probatievoorwaarden), 5 (uitbreiding toepassingsgebied vereenvoudigde sanctieprocedure), 7 (handhavingsverzoek), 10 (bijzondere bepalingen over de uitvoering van publieke herstelmaatregelen) en 12 (stakingsbevel bij verhindering van toezicht) weerhouden.

Met de figuur van het bestuurlijk beslag faciliteert het lichten van optie 3 de verbeurdverklaring in het bestuurlijke spoor, alsook het bestuurlijk in beslag nemen van goederen voor de duurtijd van de hele sanctieprocedure zonder dat de tussenkomst van het parket vereist is. Bestuurlijk beslag kan in de praktijk bijvoorbeeld nuttig zijn bij inbreuken op lijkvervoer, waarbij de beboetingsinstantie kan overgaan op de inbeslagname van een voertuig.

Het lichten van afdeling 4 voorziet in de mogelijkheid om probatievoorwaarden te verbinden aan het opschorten van de sanctiebeslissing en het uitstel van tenuitvoerlegging van de sanctie. Daardoor heeft de beboetingsinstantie meer ruimte om te differentiëren in de sancties.

Afdeling 5, namelijk de uitbreiding van het toepassingsgebied van de vereenvoudigde sanctieprocedure, voorziet in de mogelijkheid om voor eenvoudig vast te stellen inbreuken te voorzien in forfaitaire boetebedragen, zodat deze via de vereenvoudigde sanctieprocedure afgehandeld kunnen worden. Momenteel worden er nog geen inbreuken als dusdanig aangeduid, maar het is nuttig deze mogelijkheid open te houden voor de toekomst.

Door afdeling 7 over het handhavingsverzoek van toepassing te verklaren, wordt een klachtenprocedure mogelijk gemaakt. Op die manier kan eenieder een mogelijk misdrijf of inbreuk melden. Het gaat om een geformaliseerd traject met verplicht antwoord, maar er is geen verplichting om gevolg te geven aan het verzoek.

Het activeren van afdeling 10 laat de herstelinstantie toe om bij de invordering van dwangsommen rekening te houden met de inspanningen die de overtreder al gedaan heeft om de opgelegde maatregel correct uit te voeren, bijvoorbeeld in het geval dat de overtreder geen volledig herstel uitgevoerd heeft maar toch redelijke inspanningen geleverd heeft.

Het lichten van de optie in afdeling 12, ten slotte, moet garanderen dat de beveiligingsrisico's ook bij de verhindering van toezicht onder controle kunnen worden gehouden. Bij het weigeren van een regelmatige controle, kan een toezichthouder door middel van deze optie de exploitatie van de activiteit stoppen. Deze bepaling kan nuttig zijn voor situaties waarbij de overheid vermoedt dat er iets misloopt, maar geen toestemming krijgt of verhinderd wordt om dit na te gaan.

Artikel 78

Dit artikel regelt wie optreedt als toezichthouder, beboetingsinstantie en herstelinstantie als vermeld in respectievelijk artikel 2, 30°, 3° en 15°, van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023.

De Vlaamse Regering of haar gemachtigde kan personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur aanwijzen als toezichthouder. Deze toezichthouders staan in voor het toezicht op de naleving van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan en voor de vaststelling van misdrijven en inbreuken.
De Vlaamse Regering of haar gemachtigde treedt op als beboetingsinstantie en kan ook personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur aanwijzen als beboetingsinstantie.

Voor misdrijven en inbreuken gepleegd op de begraafplaatsen die zijn vermeld in het gemeentelijk reglement op de begraafplaatsen, kan ook het college van burgemeester en schepenen gemeentepersoneel aanwijzen als beboetingsinstantie. Deze bevoegdheid doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de Vlaamse beboetingsinstantie, vermeld in het tweede lid. Ook de Vlaamse beboetingsinstantie kan optreden voor de handhaving van de bepalingen van dit decreet die betrekking hebben op de begraafplaatsen en van de bepalingen van de gemeentelijke politiereglementen op de begraafplaatsen.

De Vlaamse Regering of haar gemachtigde treedt ten slotte op als herstelinstantie en kan ook personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur aanwijzen als herstelinstantie.

Artikel 79

Dit artikel bepaalt welke handelingen worden bestraft met een straf van niveau 2. Daarbij wordt aangesloten bij de strafniveaus die worden gehanteerd in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 en het Strafwetboek. Op te merken valt dat het Strafwetboek dezelfde misdrijven, vermeld in art. 79, 1° tot en met 3° - grafschennis, lijkschennis en lijkverberging - eveneens met een straf van niveau 2 bestraft. Het strafniveau is dus gelijk.

Door deze strafbare feiten in dit artikel op te nemen, kan overeenkomstig het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving in voorkomend geval alsnog een bestuurlijke sanctie worden opgelegd wanneer het openbaar ministerie niet tot strafrechtelijke vervolging overgaat.

Artikel 80

Het eerste lid somt de handelingen op die worden gesanctioneerd met een exclusieve bestuurlijke geldboete van 100 tot 100.000 euro.

Het tweede lid geeft een overzicht van de handelingen die worden gesanctioneerd met een exclusieve bestuurlijke geldboete van 100 tot 200.000 euro. Voor deze handelingen geldt dus een hogere maximale geldboete dan het maximum, vermeld in het eerste lid, omdat zij rechtstreeks verband houden met het lichaam van de overledene en aldus een zwaardere sanctionering verantwoorden.

Het laatste lid wordt toegevoegd om hoofdstuk 10, afdeling 5, van het Vlaams Kaderdecreet Handhaving van 14 juli 2023, over de uitgebreide vereenvoudigde sanctieprocedure van toepassing te maken. Voor de toepassing van die procedure moet immers een forfaitair bedrag worden vastgesteld. De machtiging laat toe om het bedrag en de inbreuken waarop de procedure van toepassing zal zijn, nader te bepalen in het uitvoeringsbesluit. Daardoor hoeft daarover niet al in deze tekst definitief te worden beslist en kan de regeling later, indien nodig, eenvoudiger worden aangepast.

Artikel 81

Dit artikel voorziet in een bijkomende bestuurlijke sanctie voor uitvaartondernemers die een of meer van de in artikel 79 vermelde misdrijven of van de in artikel 80 vermelde inbreuken hebben gepleegd. Naast de exclusieve bestuurlijke geldboete kan hun gedurende een bepaalde termijn de toegang tot het platform voor overlijdensadministratie worden ontzegd. De maatregel kan worden opgelegd voor een maximale duur van één jaar.

De ontzegging van de toegang tot het platform heeft tot doel om bij bepaalde inbreuken niet alleen financieel sanctionerend op te treden, maar ook tijdelijk te verhinderen dat de betrokken uitvaartondernemer via het platform nog handelingen stelt in het kader van de overlijdensadministratie. De maatregel kan naast een exclusieve bestuurlijke geldboete worden opgelegd.

De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om de procedure voor het opleggen van deze bestuurlijke maatregel nader te bepalen. Zij kan daarbij onder meer de verschillende stappen van de procedure, de wijze van kennisgeving en de nadere regels voor het opleggen en uitvoeren van de maatregel vaststellen.

Hoofdstuk 8. Wijzigingsbepalingen

Artikelen 82 t.e.m. 87

Dit hoofdstuk bevat een aantal wijzigingsbepalingen die nodig zijn om bestaande regelgeving af te stemmen op het nieuwe decreet betreffende een waardig uitvaartbeleid.

De wijzigingen aan het decreet van 14 juli 2025 over het platform voor overlijdensadministratie (eLys) actualiseren de verwijzingen naar het nieuwe decreet en stemmen een aantal definities en gegevensverwerkingen af op de nieuwe begrippen en aangepaste procedures die het decreet doorvoert.

Artikel 88

Artikel 3, § 3, van het Bosdecreet van 13 juni 1990 wordt aangepast, zodat een bos dat na verloop van tijd op een natuurbegraafplaats ontstaat buiten het toepassingsgebied van het Bosdecreet valt. Wanneer de gemeente een bestaand bos wil afbakenen als natuurbegraafplaats, dan zal zij moeten overgaan tot ontbossing. Daarvoor is in toepassing van artikel 4.2.1, 2°, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een omgevingsvergunning vereist. In dit verband wordt verwezen naar de uitgebreide toelichting onder artikel 57.

Hoofdstuk 9. Slotbepalingen

Afdeling 1. Berekening van termijnen

Artikel 89

Dit artikel bevat de algemene regels voor de berekening van de termijnen die in dit decreet zijn vastgesteld.

Termijnen die in dagen zijn uitgedrukt, worden berekend vanaf de dag die volgt op de dag van de akte of de gebeurtenis die de termijn doet ingaan. Het betreft kalenderdagen, waarbij ook zaterdagen, zondagen en wettelijke of decretale feestdagen worden meegerekend. De vervaldag is in de termijn begrepen. Wanneer de vervaldag op een zaterdag, zondag of wettelijke of decretale feestdag valt, wordt deze verplaatst naar de eerstvolgende werkdag.

Termijnen die in jaren zijn uitgedrukt, worden berekend van de zoveelste tot de dag vóór de zoveelste. Zo loopt een termijn van één jaar die ingaat op 15 maart 2026 tot en met 14 maart 2027.

Op deze algemene regels wordt een uitzondering gemaakt voor artikel 76, dat betrekking heeft op het procesverloop voor de vrederechter. Aangezien het een gerechtelijke procedure betreft, zijn voor de berekening van de termijnen de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake gerechtelijke termijnen van toepassing. Hiermee wordt gewaarborgd dat de termijnen binnen deze procedure worden berekend overeenkomstig de regels die gelden voor gerechtelijke procedures.

Afdeling 2. Opheffingsbepalingen

Artikel 90

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikelen 91 tot en met 94

De artikelen 91 tot en met 94 heffen een aantal bepalingen van het decreet van 14 juli 2025 over het platform voor overlijdensadministratie (eLys) op. De opheffingen vloeien voort uit de afschaffing van de tweede schouwing bij crematie.

Afdeling 3. Inwerkingtredingsbepaling

Artikel 95

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS